

EX HIPPO
ET GALENI
MONUMENTIS ISA
GE SUMMA DILIGENTIA
DESCRIPTA, AD FACIENDAM MEDICINAM
nam non minus utilis, quam necessaria:

AUTORE

Lodouico Collado medico Valentino artis
medicæ publico Doctore.

VALENTIÆ

Ex typographia Ioannis Mey.

1561.

Cum privilegio ad a. 1599.

MAGNIFI
CO VIRO ET CON-
SVLARI BERNARDO LODO-
VICO VIDALI MECOENATI SVQ, IO
donicus Colladus medicus S. P. D.

A M libenter accepisti
meas in librum de ossibus
Galenī enarrationes, quæ
superioribus annis, in tuo
nomine apparuerunt; ut
me (quod illic sum pollici-
tus) ad alia scribenda protinus incitatus. Plu-
rima quidem se mihi offerebant, quæ mitte-
rem ad te, sed hunc libellum Isagogicum de
vtraque methodo, & tuendi sanitatem, &
depellendi morbos exercenda conscriptū pri-
mum esse volui. Nam ut ibi tyrones, explica-
ta ossium historia, paravi ad alios libros Ga-
leni Anatomicos intelligendos: ita hic eosdem
instituto ad tuū, celeriter, & incunde Medi-

A ij cinam

cinam faciendā. Quod eò libentius feci, quòd videam (& non sine maximo quidem dolore) permultos esse, qui neglecta omni methodo, ingentem remediorum syluam in quasdam prescriptiones redactam arripientes, ad vexandos homines, ne dicam iugulandos, statim euolent. Et quòd audiam, quædā Ioannis Argenterij placita Galeno repugantia, sic à nonnullis probari, vt ea oraculis omnibus veriora esse proclament. Quæ quidem hoc libello diligenter coërcenda existimaui: vt omnibus constet, quantus vir fuerit Galenus, cuius aduersarij tam facile refutentur. Vtinā hoc opusculum tibi, cæterisque lectoribus placeat: quod cum in cōmunem vtilitatem elaboratum sit, non dubito futurum, quin meus hic labor ab omnibus probetur. Hoc autem, quæadmodum & alia scripta mea omnia, in tuo nomine exire volui: vt quando parem gratiā, immò ne minimam quidem referre tibi possum, pro beneficijs erga me tuis singularibus, saltem

saltem tuorum erga me meritorum gratam memoriam in perpetuū conseruasse videar. Vale, & tibi persuade, te mihi nil esse charius, calendis Octobris, anno ab ortu Christi.

1561.

7
EX HIPPO⁷
CRATIS ET GALENI
MONUMENTIS ISAGOGE
summa diligentia decerpta, ad facien-
dam medicinam non minus utilis,
quàm necessaria; autore Lodouico
Collado medico Valentino ar-
tis medicæ publico
Doctore.

V M meis audi-
toribus tertiū li-
brum Pauli Aegi-
netæ publicè enar-
rare, vt eos in
curandis morbis
rectiùs institue-
re, nullis verbis explicare possū sum-
mos labores, quos quidē suscepta hæc
prouincia mihi attulerit, dum reme-
dia à Paulo conscripta examinare, aut

A iiii examinata

examinata morborū curationibus accommodare vellem. Neq; tantorum laborum aliam causam excogitare potui, quàm quòd Paulus (si dicere fas est) citra methodū cuiq; morbo remedia inuenire, aut ab alijs inuenta suo libro inferere voluerit. Nam neglectis indicationibus, neq; idoneā materiam inuenire, aut inuentis rectè vti; neq; de indicationum scopis, nempe de quātitate, qualitate, vtēdi modo, & occasione remediorum, recta ratione aliquid scribere quisquam poterit. Longè, mea sentētia, consultius Galenus fecit, quippe qui præscriptis indicationibus singulis capitibus de compositione medicamentorū secundum locos, vberriores remediorū reliquit libros. Quin etiam methodus librorum de compositione medicamentorum secundum genera, ex medendi methodo initium habet.

Quam

Quā ob rem, perpetuò auditores meos moneo, vt Galeni medēdi methodum in sinu semper gestent, legant, atq; memoriā teneant. Verū, cum omnes nō sint adeò industrij, vt Galeni sentētiās sparsim conscriptas in ordinem redigere valeant: decreui ex Galeni locis, Isagogem hanc consuere; quæ quidem artis medicæ studiosos, ad rationalem verēq; dogmaticam tum tuendæ valetudinis, tum morbis medendi methodum exercendam, non parum iuuabit. Fateor, doctissimum quenq; hunc laborem facillimo negotio præstare posse: propterea tamen hic meus contemnendus non est, tum quòd hic liber auditoribus meis parū (vt dixi) artificiosis conscriptus sit, tum etiā, quòd nunquā alieno fungi labore alicui nocuerit.

De sectis medicorum;

Caput. I.

A v Tres

examinata morborū curationibus accommodare vellem. Neq; tantorum laborum aliam causam excogitare potui, quàm quòd Paulus (si dicere fas est) citra methodū cuiq; morbo remedia inuenire, aut ab alijs inuenta suo libro inferere voluerit. Nam neglectis indicationibus, neq; idoneā materiam inuenire, aut inuentis rectè vti; neq; de indicationum scopis, nempe de quātitate, qualitate, vtēdi modo, & occasione remediorum, recta ratione aliquid scribere quisquam poterit. Longè, mea sentētia, consultius Galenus fecit, quippe qui præscriptis indicationibus singulis capitibus de compositione medicamentorū secundum locos, vberriores remediorū reliquit libros. Quin etiam methodus librorum de compositione medicamentorum secundum genera, ex medendi methodo initium habet.

Quam

Quā ob rem, perpetuò auditores meos moneo, vt Galeni medēdi methodum in sinu semper gestent, legant, atq; memoriā teneant. Verū, cum omnes nō sint adeò industrij, vt Galeni sentētiās sparsim conscriptas in ordinem redigere valeant: decreui ex Galeni locis, Isagogem hanc consuere; quæ quidem artis medicæ studiosos, ad rationalem verēq; dogmaticam tum tuendæ valetudinis, tum morbis medendi methodum exercendam, non parum iuuabit. Fateor, doctissimum quenq; hunc laborem facillimo negotio præstare posse: propterea tamen hic meus contemnendus non est, tum quòd hic liber auditoribus meis parū (vt dixi) artificiosis conscriptus sit, tum etiā, quòd nunquā alieno fungi labore alicui nocuerit.

De sectis medicorum;

Caput. I.

A v Tres

cinam faciendā. Quod eò libentius feci, quòd videam (& non sine maximo quidem dolore) permultos esse, qui neglecta omni methodo, ingentem remediorum sylvam in quasdam prescriptiones redactam arripientes, ad vexandos homines, ne dicam iugulandos, statim euolent. Et quòd audiam, quædā Ioannis Argenterij placita Galeno repugantia, sic à nonnullis probari, vt ea oraculis omnibus veriora esse proclament. Quæ quidem hoc libello diligenter coërcenda existimaui: vt omnibus constet, quantus vir fuerit Galenus, cuius aduersarij tam facile refutentur. Vt inā hoc opusculum tibi, cæterisq; lectoribus placeat: quod cum in cōmunem vtilitatem elaboratum sit, non dubito futurum, quin meus hic labor ab omnibus probetur. Hoc autem, quæadmodum & alia scripta mea omnia, in tuo nomine exire volui: vt quando parem gratiā, immò ne minimam quidem referre tibi possum, pro beneficijs erga me tuis singularibus, saltem

saltem tuorum erga me meritorum gratam memoriam in perpetuū conseruasse videar. Vale, & tibi persuade, te mihi nil esse charius, calendis Octobris, anno ab ortu Christi.

1561.

cinam faciendā. Quod eò libentius feci, quod
videam (& non sine maximo quidem dolore)
permultos esse, qui neglecta omni methode,
ingentem remediorum syluam in quasdam
prescriptiones redactam arripientes, ad ve-
xandos homines, ne dicam iugulandos, sta-
tim euolent. Et quod audiam, quædā Ioannis
Argenterij placita Galeno repugantia, sic à
nonnullis probari, vt ea oraculis omnibus
veriora esse proclamant. Quæ quidem hoc li-
bello diligenter coërcenda existimaui: vt o-
mnibus constet, quantus vir fuerit Galenus,
cuius aduersarij tam facile refutentur. Vtinā
hoc opusculum tibi, cæterisq; lectoribus pla-
ceat: quod cum in cōmunem vtilitatem elabo-
ratum sit, non dubito futurum, quin meus hic
labor ab omnibus probetur. Hoc autem, quæ-
admodum & alia scripta mea omnia, in tuo
nomine exire volui: vt quando parem gratiā,
immo ne minimam quidem referre tibi pos-
sum, pro beneficijs erga me tuis singularibus,
saltem

saltem tuorum erga me meritorum gratam
memoriam in perpetuū conseruasse videar.
Vale, & tibi persuade, te mihi nil esse cha-
rius, calendis Octobris, anno ab ortu Christi.

1561.

EX HIPPO⁷

CRATIS ET GALENI

MONUMENTIS ISAGOGE

summa diligentia decerpta, ad facien-

dam medicinam non minus utilis,

quàm necessaria; autore Lodouico

Collado medico Valentino ar-

tis medicæ publico

Doctore.

V M meis audi-
toribus tertiū li-
brum Pauli Aegi-
netę publicè enar-
rare, vt eos in
curandis morbis
rectiūs institue-
rē, nullis verbis explicare possū sum-
mos labores, quos quidē suscepta hęc
prouincia mihi attulerit, dum reme-
dia à Paulo conscripta examinare, aut

A iij examinata

examinata morborū curationibus accommodare vellem. Neq; tantorum laborum aliam causam excogitare potui, quàm quòd Paulus (si dicere fas est) citra methodū cuiq; morbo remedia inuenire, aut ab alijs inuenta suo libro inferere voluerit. Nam neglectis indicationibus, neq; idoneā materiam inuenire, aut inuentis rectè vti; neq; de indicationum scopis, nempe de quātitate, qualitate, vtēdi modo, & occasione remediorum, recta ratione aliquid scribere quisquam poterit. Longè, mea sentētia, consultius Galenus fecit, quippe qui præscriptis indicationibus singulis capitibus de compositione medicamentorū secundum locos, vberriores remediorū reliquit libros. Quin etiā methodus librorum de compositione medicamentorum secundum genera, ex medendi methodo initium habet.

Quam

Quā ob rem, perpetuò auditores meos moneo, vt Galeni medēdi methodum in sinu semper gestent, legant, atq; memoriā teneant. Verū, cum omnes nō sint adeò industrij, vt Galeni sentētiās sparsim conscriptas in ordinem redigere valeant: decreui ex Galeni locis, Isagogem hanc consuere; quæ quidem artis medicæ studiosos, ad rationalem verēq; dogmaticam tum tuendæ valetudinis, tum morbis medendi methodum exercendam, non parum iuuabit. Fateor, doctissimum quenq; hunc laborem facillimo negotio præstare posse: propterea tamen hic meus contemnendus non est, tum quòd hic liber auditoribus meis parū (vt dixi) artificiosis conscriptus sit, tum etiā, quòd nunquā alieno fungi labore alicui nocuerit.

De sectis medicorum;

Caput. I.

A v Tres

TRes olim medicorū celebres fuerunt sectæ, Empirica, Methodica, & Rationalis: quæ quidem non adeò inter se dissentiebant, vt earum autores, artem medicam collectionē esse quorundam præceptorum non ingenuè faterentur; quibus duplicem artis medicæ facultatem, vtpote tuendi valetudinem, & profligandi morbos exercuerunt. Porro, sua præcepta Empirici experientia; Methodici, quibusdam manifestis communitatibus collegerūt: at Rationales medici, ex finis artis medicæ cognitione, eiusdemq; resolutione, certa methodo artis præcepta, vera quidem, vtilia, & inuicē consentientia, sibi compararunt: interdum experientiam & analogismum, illic, vbi opus erat, minime contemnentes. Disputauit de his sectis Galenus, cum alijs locis, tum potissimum libro de optima secta ad Tra-

li. de optima sec.

sybulum

sybulum. Verum, cum animus sit medicinæ cādidatos in rationalem vereq; Dogmaticam, tum sanitatis tuendæ, tum curandi methodum introducere, neglectis Empirica, & Methodica sectis: vnde rationalis via exordietur, breuissimè scribam.

De fine artis medicæ,

Caput. II.

EX quo genere artium medicina sit, qua ratione artes inuicem distinguantur: quem etiam finem ars medica sibi præscribat, innumeris ferè locis Galenus scribit: ex quibus artes omnes sine distingui, tum etiam medicinam factiuam esse artē, sanitatemq; pro fine & scopo non citra rationem sibi stauisse, facile intelligemus. Nam si corpus nostrum imparibile esset, nulli cōmutationi, nulliq; corruptioni obnoxium, non indigeret aliqua arte procuratrice, cuius

de san. tuen.

cuius beneficio, aut sanum diutius permaneret, aut à sanitate lapsum pristinū corporis habitum recuperaret. Verū cū corpus nostrum in tanta vicissitudine positum sit, tot tantisq; ipsum cōmutatibus occasionibus obnoxium; meritò aliquam artem excogitarunt homines, quæ quidem corporis humani sanitatem seruaret, aut propulsis interdum morbis sanitatē restitueret. Quare, sanitas scopus est, quem medica ars vtraq; sui parte perpetuò sibi proponit. Quod si ita est (vt reuera est) meritò vtriusq; artis medicæ partis inueniendæ communis ratio, communēq; principium sanitatis cognitio censetur. Quaprofctò ignorata, artis sanitatis corporis humani procuratricis inuentionem excogitare minimè possumus. Propterea, Rationales medici, artem medicā via certa & ratione constituturi, cū ex finis

x. de sanit. tuen.

ex finis cognitione omnes artes oriri probè cognoscerent, totis viribus laborarunt, vt quænā affectio sanitas esset, quæ finis artis medicæ statuitur, liquiddò constaret.

De cognitione finis artis medicæ,
Caput. III.

Ostensum à Galeno est, sanitatem constitutionem esse corporis nostri secundum naturam, non autem refert, si sanitatem hominis naturam, aut actionum causam appellaueris. Superuacaneum autem existimo, Galeni demonstrationes in præsentia repetere, cū mihi Isagogen ad faciendam medicinam scripturo sat sit, quæ à Galeno demonstrata sunt, in præsentia recipere. Semper tamen auditores meos moneo, vt huius constitutionis corporis humani exactam cognitionem sibi cōparent, si artis medicæ, quam profiten-

x. de diff. ser. mor. et. i. methodi.

tur

ide ele.
& alibi.

tur, compotes fieri voluerint. Est igitur Galeno humani corporis constitutio triplex, totius corporis ex instrumentis; instrumentorum ex similaribus partibus; & similarium partium ex primis elementis. Porro, priores duas resolutione corporis humani, imò sectione cognoscit medicus. Quare humana corpora diligentissimè disseccanda sunt à medicis, aut disseccantibus medici adesse debent. Nam quæso, quid turpius, quam medicum humani corporis admirandam fabricam ignorare, cui vni tuendo ars medica dicata est? At similarium partium naturam ex igne, terra, aqua, & aëre, constare, Hippocrates libro de hominis natura demonstrat. Hæc quatuor communia vniuersi elementa appellat. Nam animalium sanguine præditorum elementa propria, eodem autore, quatuor sunt humores,

sanguis

sanguis scilicet, bilis, pituita, & atra bilis: qui quidem virtute & copia probè temperati, sanum animal efficiunt. Verum cum humani corporis ex elementis impares mixturæ sint (siquidem ignis plus quædam corpora habent, quædam terræ, nonnulla aëris, alia aquæ) propterea diuersa temperamenta homines sortiuntur. Quot verò qualiaque sint, tum notas, quibus hæc distingui cognoscique possint, copiosissimè Galenus scripsit. Ad hæc corporis nostri actiones, propter quas sanitatem maximè expetimus, variæ sunt. Quare, utile est medico, facultates corporis nostri, quæ actionum causæ sunt, diligentissimè scrutari. Nam, ex tali inuestigatione intelligit, quæ facultates insitæ sunt partibus, quæ ab alijs, partibus adueniunt. Quæ quidem actionum facultatumque cognitio, tum ad diuersas hominum

ide Te
pera. &
in arte
Medica.

minum naturas distinguendas, tum etiam ad locos affectos dignoscendos, non parum confert. Postulat igitur humani corporis naturæ cognitio, in qua sanitas collocata est, primū omnium, partes omnes corporis humani accuratissimè inquirere, quam etiam substantiam, quam formationem, quæ vsum, quas facultates obtineant nosse, quod munus anatomie sola tibi præstat. Postulat item summam in cognoscendis totius corporis, & cuiusq; partis temperamentis exercitationem; quibus cognitio, affectio, quæ sanitas dicitur, erit medico nota: ex cuius (vt dixi) resolutione, Rationales medici artem medicam inuenerunt.

*De prima resolutione finis artis medicæ,
Caput. IIII.*

Primum itaq; sanitatem, aut præsentem, vt in valentibus hominibus, aut ab-

aut absentem, vt in morbo correptis, ratione ducti medici considerarunt. Vnde factum est, vt vniuersam artem in duas partes diuiserint: quarum altera facultatē tuēdi sanitatem, altera amissam sanitatem, profligatis morbis, restituēdi, obtineret. Hæc sunt duo maxima medici officia, quæ quidem medicus rationalis, non fortuito, sed rectissima methodo exercet. Porro autem, etsi vtraq; methodus tuendi, inquam, valetudinem, & profligandi morbos, per indicationes fit; tamen vtriusq; viæ diuersa sunt principia. Nam sanitas salubri methodo, curatrici morbus principium dederunt; huius enim morborū remedia, illius salubres causas inuenire scopus est, à quibus custodia sanitatis perficitur. Sanitas verò in præsentia tantæ latitudinis est, vt omnes hominū status comprehendat; in quibus actio-

B num

11. Metho.
cap. 13.

11. Metho.
cap. 10.

num virium præter naturā, sensibilem magnitudinem non est adeptum. Quare, conualescentium status, tum etiam aliorum omnium, in quibus parum firma sanitas est, aut status etiam illorū, in quibus efficientes præter naturā causæ iam iam in corpore agunt, sanitatis nomine comprehenduntur. Quo statuto, tempestiuū est, tuendæ valetudinis ex finis resolutione methodū inuenire.

De methodo tuendæ valetudinis,

Caput, V.

Methodum tuendæ valetudinis per indicationes fieri, superius scripsi, & nunc qua ratione fiat, breuissimè explicabo. Quisquis enim tuendæ valetudinis methodum cōditurus est, huic à primis indicationibus est incipiendum; hinc ad eas, quæ deinceps sunt, transeundum. Itaq; pergenti prius non est desistendum, quàm propositi finis

fiat

fiat cōpos. Porro huius methodi finis est, ea inuenire, quibus custodire sanitatem possumus. Quare, sanitatis cognitio qualis nam sit, cui prospicere maxime cupimus, huius methodi principiū est; prima quoq; salubris indicatio à sanitate petitur: quæ quidē sanitatē custodiendā esse indicat. Neq; est, quòd quisquā miretur, quòd salubris indicationis nomine, in præsentia vtar; sicut enim Gal. medicatorias indicationes eas appellat, ex quibus medendi methodus perficitur; ita salubres indicationes nūc appellare placet, ex quibus sanitatis tuendæ methodū cōditam esse ostendemus. Sed ad rem redeamus. Postquam primā salubrem indicationem à sanitate custodiendā sumendā esse demonstravi, merito tot erunt custodiendæ sanitatis rationes, & viæ, quot sunt naturæ, in quibus sanitas posita & collocata est.

B ij Quòd

Quòd si vnam tantum in omnibus natura custodiendi viam exercere medicus velit, similis profectò est illi sutori, qui quidem ad omnes homines vnũ calopodium accommodat. Iam, ætatem & consuetudinem inter exercendã indicationem à natura sumptã, propterea consideramus; quoniam consuetudo & ætas, tum ad affectuum cognitionem nobis maximè conducunt, tum etiam quòd ex ætate & consuetudine natura ortum habet. Quamuis igitur, prima salubris indicatio ex natura, cõsuetudine, & ætate petitur; tamen id totum non est, sed tantum principium, vnde tuendæ valetudinis methodus promouet. Nam sanitas, reuera sui custodiam indicat, qua verò ratione sit custodienda, id sola sanitas non insinuat. Vnde igitur indicationes salubres, ex quibus methodus tuendæ valetudinis completur

tur, sumantur, nunc breuissimè scribã. Similariū partium sanitatem ex calidi, frigidi, sicci, & humidi symmetria; instrumentalium verò ex similariū compositione constare ostensum est: ille sanitatis harum partiū erit optimus custos, qui modos omnes, vnde partes vitiantur, compertos habebit. Nam ex his, salubres indicationes colliguntur, quæ causas sanitatis custodiendæ nobis indicant, ac quasi digito commostrant. Sanè quæ corpus nostrum lædunt corrumpuntq; genere duplicia sunt, interna, & externa; interna rursus in duplici sunt differentia; altera nobis sunt congenita, & quæ vitare nequeas: sed ex ipsius generationis principijs, veluti, radice oriuntur; altera quæ declinare possis, & quæ nobiscum orta non sunt, quæ quidem corpus nostrum non minus, quàm illa labefactant. Porro,

nobis cōgenita sunt fluor triplicis substantiæ, sicca, humida, aërea igneæq; quem insitus calor parit, & siccitas, quæ quidem, ex elementis omnia cōstituta corpora à sui ortus principio, perpetuò afficiuntur: quanquam in animantium corporibus affectio hæc manifestior cōspicitur; cuius affectionis ratione, animantium ætates, & distinguuntur, & cōsiderantur. Verū cū medicus hæc duo pro viribus corrigere conatur, aliud in nobis oritur incōmodum, quod quidē consilio, & ratione vitari potest, excrementorum, nempe, prouentus. Eorum verò quæ extrinsecus incidunt, vnum certē est, quod quidem corpori nostro necessariò occurrit, vt aër ipse ambiens; cuius temperiem, regiones, anni tempora, temporum constitutiones, & domicilia efficiunt. Alia non necessariò, sed incertis tēporibus nobis accidunt; hæc

hæc etiam bifariam scinduntur. Nam quibusdam, vt cibo, potu, somno, vigilia, alijsq; rebus non naturalibus vocatis, interdum necessariò vtimur; quædam verò fortuitò, vt gladius, fustis, lapis, venus, & similia nobis obuia fiunt. Sanè triplicis substantiæ fluor corpus nostrum refici indicat, quod quidem alimento, potu, spirationis arteriarumq; tractu perficitur. Hoc opus, excrementorum excipit prouentus, qui quidem excretionem indicat: quæ omnia cū probè in corpore exercentur, protinus fit, ne præpropere corpus senescat. At siccitas nobis congenita, humectandum corpus esse indicat; atque hæc est causa, cur victus humidus pueris sit maximè cōmodus, nisi adeò exceedēs humiditas fuerit, vt distillationibus, grauedinibus capitis, alijsq; fluxionis morbis sint obnoxij.

Ambiēs, anni tempora, regiones, & domicilia, vt fuerit corporis natura, sic indicant, dicente Hippocrate: Naturarum hæc quidem ad æstatē, illæ ad hyemem rectē aut male se habent; nec non reliqua, quæ nobis accidunt, ex affectu quem in nobis relinquūt, salubrē causam indicāt. His deniq; indicationibus, si eam, quæ a viribus petitur, adiunxeris; quæ quidem vtriq; methodo, mēdendi morbis, & tuēdæ valetudinis est communis: profectò salubris, quæ per indicationes fit methodus, erit tibi absoluta. Indicationes igitur salubres ex natura, in qua sanitas collocatur, ex internis, & externis sanitatem vitiātibus causis, & viribus corpus nostrū gubernantibus sumuntur: has rectē tenere oportet, quicunq; certa via, & ordine sanitatem tueri cupit. Huius methodi finis est, salubres causas inuenire, ex quibus

bus custodia sanitatis perficitur; quarū materia his quatuor, nempe, faciendis, sumendis, admouendis, & educendis continetur. Quæ quidem materia, salubris causa fuit, cū illius cōgruus dexterq; est vsus; congruus verò dexterq; vsus in quantitate idonea, idoneo vtendi tempore, qualitate, & modo positus est: in quæ omnia rationalis via, quæ per indicationes fit, certissimè manuducit medicum.

De diuersis naturis, in quibus sanitas collocata est; & de methodo vnicuiq; nature tuendæ dicata, Caput. VI.

Postquam primam indicationem salubrem a sanitate sumi, quin etiam tot esse tuendæ valetudinis vias, quot sunt hominum status, paulò antè demonstrauimus, necesse est, quò res magis elucescat, diuersas hominum sanitates, & quæ cuiq; custodiendæ via sit, ordine

B v explicare.

His etiā ea tria cōprebē duntur quæ a Galieno ad Trasylolum scribuntur.

1. de san. tuenda.

explicare sanitas, quæ in similaribus elementis temperies est, in instrumentali-
bus ex similaribus compositio, aut incul-
pata est, aut culpa non caret. Inculpatam
sanitatem eam appello, in qua neque natu-
ra, neque alia quavis occasione sensus iu-
dicio, vitium aliquod inuenitur. Hæc ad-
vinctum temperata non est, quandoquidem
exactissima temperies, aut nusquam inue-
nitur, aut ictu oculi tantum subsistit;
ut primo de sanitate tuenda ostensum
est. At quæ culpa non caret, multifaria
talibus dicitur: quoniam aut vitium aliquod
ab aliqua causa contraxit, quæ quidem
si externa fuerit, sanorum symptoma, si
interna, morbosum appellatur, quod
lassitudinis exemplo facile intelligemus.
Hunc enim affectum ab immodicis exer-
citationibus excitatum sanorum (ut di-
xi) symptoma, ab internis morbosum
esse censet Galenus. Aut nullum in cor-

s. de san.
tuenda.

pore

pore simile vitium inuenitur, culpata ta-
men dicitur, propterea quod ab optima
sanitate labitur; qui quidem lapsus, aut na-
tura in corpore reperitur, aut occasione
aliqua, aut ætate; ut in senibus, & conua-
lescentibus contemplari possumus. Nam
senum sanitas, si sanitas censetur, pluri-
bus numeris ab optima deficit: conua-
lescentium item status profligato mor-
bo, simili modo se habet. Verum ambo
corporis status, non leui discrimine dif-
ferunt. Nam quod conualescentibus
ex affectu certo tempore inest, id senibus
perpetuo adest. Rursus vitiosus natura
hominis status, aut æquabiliter simila-
res partes attemperatas habet, aut inæ-
quabiliter. Sanæ partes æquabiliter at-
temperatæ dicuntur quoniam ad intemperiem
versæ, aut iusto calidiores, aut frigidio-
res, sicciores, aut humidiores dicuntur.
Quin etiam instrumentariæ partes
æqua

s. de san.
tuenda.

s. de san.
tuenda.

æquabiliter, aut inæquabiliter cōditæ
ex similaribus dicuntur. Deniq; partes
inæquabiliter attemperatæ, aut princi-
pes sunt, aut ab his diuersæ: quanquam
qui partes principes inæquabiliter tem-
peratas habent, hi morbis magis sunt
obnoxij, quàm illi, quibus diuersæ
principibus partes dissimili intempe-
rie contingūt. Porro, cuicunq; horum
statuum peculiaris custodiendi ratio
debetur. Quippe optima sanitas con-
seruatione custodienda est. Vbi vero
vitium in corpore excitatur, si ab eun-
tibus causis affectus remaneat, contra-
rio corrigendus; si in generatione cau-
sæ fuerint, præuisione vtendum: si à na-
tura lapsus fuerit corpus, ad meliorem
statum contrarijs reuocandū; nisi ne-
gotijs astrictū fuerit, aut seruilem de-
gat vitam. Conualescentium & senum
status, si vitia cōsideremus, easdem ha-

1. de san-
tuenda.

1. de san-
tuenda.

bent indicationes salubres. Est tamen,
postquam ex secundo septennio homo
excelsit, vitæ ratio diligenter animad-
uertenda. Fieri enim nulla ratione po-
test, vt in qualibet vita proposita op-
timam corporis curam administres.
Sanè vitæ species plures sunt; hos libe-
ram agere vitam cōspicimus, illos ne-
gotijs implicitam: non paucos seruitu-
ti addictos. Si igitur statuum hominū
species, cum vitæ rationibus cōiunxe-
rimus, absolutus erit de methodo tuen-
dæ valetudinis sermo. Siquidem opti-
mus corporis status, cū vita libera con-
iungi potest; idem vitam negotijs im-
plicitam, aut seruilem poterit degere.
Mox vitiosum corporis statum cum
libera vita, rursus eundem cum omni-
bus seruilis vitæ modis coniungamus.
Explodendum verò est à tuendæ vale-
tudinis methodo, illud hominum ge-
nus,

ben

nus, quod quidem cupidinis ambitio-
nisq; gratia, negotijs implicitā vitā de-
legerūt, quò minus corpori curādo va-
care queūt: quibus longissima sanitate
liceret frui, morbis rarissimè tentari
& citra molestiā ad senectutem perue-
nire.

*De tuenda optima natura,
Caput, VII.*

Optima natura, quoniam in meli-
us vergere non potest, similibus con-
servanda est. Salubres autem indicatio-
nes ex natura, consuetudine, & ætate
colligimus; ex corruptionis causis, tum
internis, nempe fluore triplicis substan-
tiæ, siccitate nobis congenita, excremen-
torum prouentu; tum etiam externis
ex ambiente, inquā, aëre, regione, do-
micilio in quo versamur, sumimus;
quæ quidem salubres causas nobis in-
dicant.

dicāt. Salubrium causarum materiam
(vt diximus) illis quatuor comprehen-
dimus faciendis, admouendis, educen-
dis, & foris incidentibus. Materiam
illiusq; vires, ex libris de sanitate tuen-
da, de Alimentorum facultatibus, & de
Simplicium medicamentorum facul-
tatibus, alijsq; libris cognoscimus. Ma-
teria verò salubris fit causa, ex cōgruo
illius usu; congruus usus ex quantita-
te, qualitate, occasione, & vtendi modo
constat; quæ sunt huius methodi scopi.
Ex his indicationibus, qua ratione in
pueritia ad secundum septennium opti-
mus corporis status sit gubernandus,
intelligimus; pariter in tertio septen-
nio, & reliquis ad senectutem vsq; æta-
tibus. Quinetiam quantitas, qualitas,
modus, & tempus opportunū salubris
materiæ nobis indicantur: quæ omnia li-
bris de sanitate tuenda exercuit Gal. dū
cibi

cibi, potus, frictionis, balnei, exercitij, veneris, concitationum animi, somni, vigiliæ, & aliorum dextrum congruū vsum ex natura rei prædicta methodo scripsit. Fateor Galenū, vt res sese offerebat, modò hos, modò illos scopos scripsisse. Nam interdum duorum tantum meminit, opportuni scilicet temporis & qualitatis; aliquādo quatuor scripsit, quantitatem, qualitatem, occasionem, & ordinem: alibi sub modo quantitatem comprehendit; nonnunquam ad opportunum tempus & qualitatem & facultatem retulit. Cæterum præstitisset doctissimo Argenterio methodum sanitatis tuendæ ex Galeni sententia exprimere, quàm his & similibus adulescentes in admirationem trahere, & à Galeni lectione auertere. Postquam ex varijs Gale. locis prædicta methodo quatuor illos scopos collegimus, quantita-

tem

tem, qualitatem, occasionem, & vtendi modum, sub quo ordinem comprehendimus, & reliquos quoscunq; scopos facillè ad hos reuocare possumus. Quòd si ab his causis in aliquo sit erratum, affectum, quem sanorum symptoma appellat, rectissimè docet corrigere. Nō est tamen silentio prætereundum, calidam & humidam naturam ex temperamentum ratione longeuam magis esse, quàm reliquas naturas. Cæterum quia grauissimis morbis obnoxia est, propterea calidum & humidum corpus citius senescit. Atq; hæc est causa, cur temperata natura calidæ, & humidæ præfertur, & in calidam & humidam non est cōmutanda, vt Ioanni Argenterio placet, quem huius nominis, temperatum, homonymiā decepisse existimo, quam si primo de sanitate tuenda animaduertisset, temperatum hominem in calidū

C

& humidum

& humidū cōmutandum esse nunquā
asseruisset. Sed vltcrius progrediamur.
Si in optimis naturis, quod rarō contin-
git, vt in lapsis, vitiosi à causa interna
generētur affectus, qualis lassitudo spō-
tanea est, & huic alij similes, in hoc cōr-
poris statu, præuisione vtēdum. Nā si
caussas quę in generatione sunt recide-
rimus, protinus illi affectus fieri prohi-
bētur. At internę causse ad duo capita
reuocātur, redundātiā & succorū vi-
tiū (cacochymia appellāt) quorū parti-
culares caussas. 4. de sanitate tuēda scri-
bit Galenus; à quibus indicationes petē-
tes, facile qua ratione sint abigendę, co-
gnosceremus. Quòd si plures in corpore
excitētur affectus, methodo huic rei di-
cata prospicere illi corporis statui pote-
ris: quam methodum tertio de sanitate
tuēda innuit Galenus, & ex his, quę de
medēdi methodo scribemus, in hūc lo-
cum

cum poteris trāsferre. Iam tēperati ho-
minis, negotijs tamē impliciti, aut ser-
uilem vitā agentis custodiam, facile
tum ex prædictis indicationibus, tum
ex his, quę in negotijs & in seruili vita
ab eo homine peragūtur, exercebimus.
Sed ad alios hominū status trāscamus.

De tuendis lapsis naturis,

Caput VIII.

Lapsa à primordio natura, si æquabi-
liter attemperata fuerit, ad meliorē
statū reuocāda est, ex natura, ætate, con-
suetudine, & ex his, quę interius & exte-
rius corpus nostrū conficiūt, indicatio-
nes petentes, sēper illius axiomatis me-
mores, cōtraria cōtrarijs corrigi. Quòd
si negotijs astrictus sit, aut seruile vitā
degar, nulla ratione in meliorē statū po-
terit fieri cōmutatio. Nā age, fingamus
Socratē calidū & siccū eius naturę nego-
tiji esse implicitū, vt vigilare, exerceri,
C ij cogi-

*de san.
tuenda.*

cogitare, & alia, quæ suam temperiem
fouere possunt, facere cogatur: contra
Platonem frigidum & humidum in otio,
quiete, regione frigida, & domicilio fri-
gido degere. Nemo est profectò sanæ
mentis, qui hos homines in meliorem
statum mutare conetur. Vitæ enim in-
stitutum impedit, quò minus victus ra-
tio illud moliri possit: sed suum munus
pulchrè medicus exercebit, si eos in
propria natura seruare potuerit; serua-
bit verò similibus, potissimum si antea
illis assueuerint, eo vsu eoque modera-
mine, ne in similes naturæ morbos, à
quibus facile corripuntur, labantur.
Qui quidē et si similibus seruandi sunt,
expedit tamē semper his naturis cōtra-
ria exhibere, præsertim calidis & frigi-
dis; sunt enim hæ efficacissimæ quali-
tates, & facile simili victus ratione in
morbos abeunt. Cæterum quāuis sem-
per

6. de sm.
tuenda.

per contraria his hominibus exhibere
expediat, nunquā tamen hos homines
prædictis negotijs astrictos commuta-
re poterimus, vtcunq; doctissimus Ar-
genterius id acriter contendat. Franci-
scus tamen Vallesius nostratium me-
dicorum eruditissimus, sententiā Ga-
leni quinto de sanitate tuenda ita expli-
cat: Si negotijs implicatus homo fuerit,
similibus esse vtendum; si similia mul-
to tempore ante negotia, illi consueta
fuerint, quod cōfirmat ex sententia Ga-
leni eo loco dicentis: Ergo nec assuetu-
dines ipsæ, tametsi prauæ sint, displicē-
tibus adhuc sibi corporibus, sunt mu-
tanda. Quæ Vallesij sentētia mihi non
placet: tum quòd hæc, quæ in suæ sen-
tentia cōfirmationem ex Galeno Val-
lesius scribit, id tantum docent, consue-
tudinem neq; in morbis, neq; in nego-
tjjs mutandam esse; tum etiam licet si-
milibus

6. lib. con-
troue. ca.
secundo.

milibus non sint assueti lapsi homines, negotijs impliciti, similibus uti posse, eo loco explicat Galenus, dicens. Nam si in negotio sint, similibus uteris, potissimum cum ita fuerint corpora assueta. Porro accidit alterum horum plerunque magis, seu naturis ipsis ea, quæ sibi sunt accommodata, sua sponte citraque dolorem eligentibus, hæc Galenus. Quod etiam in arte medica confirmat Galenus agens de signis calidi ventriculi, dicens. Gaudetque calidis potibus ac cibis, neque à frigidis ullam percipit noxam, nisi immodicè ipsis utatur. Qui locus non solum corroborat sententiam. Quomodo autem inæquabiliter temperati custodiri debeant, & qui inæquabiliter instrumentales partes conditas habent, ex rei natura Galenus sexto de sanitate tuenda, & in arte medica corrigere

corrigere docet. Reliquum est, ut senum & conualescentium status methodo custodire doceamus. Conuenit primum inter hos status, ut faciliè morbis tententur; propterea quod vires in utroque statu sunt imbecillæ. In senibus quoniam calor, actionum instrumentum, ferè extinctus est: conualescentibus vires deficiunt, quoniâ morbo fuerunt conflictati. Dissidet inter eos, quod conualescentibus non vnum temperamentum contingit. Nam vnus natura temperatus, alter calidus & humidus, alius aliud optinet temperamentum. At senes omnes frigidi & sicci censentur; quanquam maioris minorisque ratione inter se differre videntur. Inuenitur adhuc aliud discrimen, quod senibus perpetuò adsunt, corporis gracilitas, virium lapsus, frigiditas & siccitas temperamentis:

Methodus
custodiendi
senes &
conualescentes.

s. de san.
tuenda.

In conualescentibus autem certo tempore corporis gracilitas, imbecillæque vires perdurant. Pristinum enim corporis habitum conualescentes recuperant. Quare, si hæc contempleris, & cōsuetudinem, affectus etiam, quibus senum aliquæ partes (quod etiā alijs ætatibus cōmune est) obnoxie sunt, & ea, quæ interius & exterius corpora vitiāt, methodo ex natura rei desumpta, ambos custodire poteris. Præterea cognoscas vtriusque status custodiendi rationes, quomodo inuicem consentiāt, aut dissentiant. Intelliges quoque in victus ratione discrimen inter senes, & naturā frigidos & siccos. Quoniā frigidi & siccī (si per ætatem licet) maius exercitiū ferre possunt, ceu quorum vires adhuc validæ sunt. At ratio custodiendi conualescentes ἐναλκωτικὴ dicitur; quoniam refectione in pristinum corporis habitum

tum restituuntur. Quæ verò senes gubernat artis pars γερωνομικὴ vocatur, quoniam senibus propria est. Vt cunq; enim eādē victus ratione cum conualescentibus vtantur, tum etiam calidis & humidis suo tēperamento contrarijs gubernentur, in meliorem statum vergere non possunt, etiam si negotijs impliciti non fuerint. Ex finis igitur resolutione, quem pars artis, quæ sanitatem tuetur, sibi proposuit, methodus tuendæ valetudinis inuenta est, quam ex natura rei, salubres causas insinuare ostensum est. Galenus verò libris de sanitate tuenda prædictam methodum non expressit, quod cōsultò fecit. Nam illi mos erat eandem rem rarò repetere. Quare, cum libris methodi, curandi methodum ex natura rei sumptā scripserit, atque exercuerit, superuacaneū esse existimauit in libris de sanitate tuenda,

C v cam

eam repetere. Sat est in libris Methodi medendi adeò clarè traditam esse, vt facillimo negotio in libros de sanitate tuenda trasferri possit. Cæterum nō possum non mirari Ioannem Argenterium virū me hercule vndequaq; absolutissimum; qui quidem cupidine gloriæ potius, quàm studio veritatis allectus studiosorum animos à Galenice lectione auertit; cū Galenū, alioque methodi obseruantissimum, alienissimum à methodo, libris de medici officijs & alijs locis appellat. Verū Ioannes Argenterius cū methodo vtrāq; partem artis medicæ tradere conatur, amethodus statimprehenditur: imo quod peius est (salua pace eius dixerim) nonnunquam errores effudit. Primum omnium, medico tot officia tribuit quæ vix computare queas. Generatim enim tria statuit, cōseruare, immutare

& vt

& vtrūq; præstare. Particulatim verò immutare in plura officia distribuit, in præseruare, curare, & mitigare. Præter hæc alia duo cōputat officia, senibus & cōualescentibus propria. Deinde quæ medico sunt præcognoscenda, vt hæc exerceat officia, scribit; tum etiā & per quæ vnūquodq; horū officiorū exerceatur. Demū à quibus exerceantur hæc officia, & qui sunt horū officiorū scopi; quid præterea in vnoquoq; scopo contineatur, declarat. Quæ omnia postquā prædicto ordine tradidit, certissima se vsum methodo existimat. Sed priusquā ipsum alienissimū esse à methodo enarrem, ostendam vnū medici officiū omisisse. Nam, cū temperatū hominē ad calidū & humidū mutandū esse aduersus Galen. ostendere nititur, eodē capite calidi & humidi cōsiderans excremēta, per quæ calidū & humidū tempe

temperamentum in morbos est proci-
ue, inquit, reprimendam esse hanc na-
turam. Certè hoc officium ab eo præ-
termissum est, quo non dicitur medi-
cus conseruare, cum hæc natura (eo au-
tore) sit reprimenda. Nec mutare, quo-
niam temperatum hominem ad calidum
& humidum mutandum esse docet.
Quare reprimere distinctum ab alio
officium est. Iam curantis medici tria
officia facit, præseruare, curare, & miti-
gare, qua sententia planè errat. Nam
medicus mitigat symptomata, quæ
causæ rationem habent, aut augmentis
affectum, aut labefactatis vires. Quod
si ita est, demere hæc accidētia ad præ-
seruationem referemus, qua incremen-
tum affectus, aut lapsum virium vita-
mus. Sed iam tempestiuum est ipsum
amethodum ostendere. Nam metho-
dus via est particularibus omnibus co-
munis

munis, quæ ab aliquo vno incipiēs, de-
inde ad aliud transiens non quiescit,
donec ad finem propositum sit deuen-
tum. Cedo? computare tot medici offi-
cia, explicare quibus debentur, & per
quæ exerceantur, scopos officiorum, &
quid in scopis contineatur, narrare,
istud, inquam, est methodum commu-
nem omnibus particularibus tradere,
cum tueri sanitatē aut profligare mor-
bos expetimus? Non ne hoc munus ele-
gantiùs Galenus præstitit? Nam diui-
dens hominum naturas, & morbos, ex
natura rei illas custodire; hos profliga-
re methodo docet: quæ sunt duo artis
medicæ munera & maxima medici of-
ficia. Sed hæc omittamus. Hactenus
partem artis medicæ, quæ valetudinem
tuetur, methodo exercere ex Galeni
sententia docuimus; superest, vt medē-
dimethodum tradamus, ex qua, quæ
de sanitate

li. de san
gri. mis
sion. ca. 4

de sanitate tuenda prædicta sunt, prænitius intelligentur. Verum priusquam ad medendi methodum accedam, non est silentio prætereunda methodus conseruandi corpora temperata, quam singularis eruditionis v. Franciscus Vallesius scripsit. Statu enim in corpore temperato duo temperamenta, alterum innatum illi corpori, alterum ascititium ex ætate. Innatum cum sit optimum, sui conseruationem semper indicat; quod ab ætate aduenit non semper, sed cum ipsum oporteat tale perdurare. Vltimus progrediens & hæc duo temperamenta inuicem conferens, elegantissimam de conseruatione & mutatione temperamentorum tradidit methodum, qua merito tantum sibi placuit, ut eo qui ante eum medicas questiones scripserunt, inertiae accuset, & in quodam

dam alios, nescio quos, acerrimè inuehatur. Tamen cum in hac methodo tradenda duo illa statuatur in corpore temperamenta, innatum vnum, alterum ex ætate ascititium (quod statutum alienum à veritate existimo) propterea neque mihi placet methodus. Quod verò ætas, non sit temperamentum ascititium aliud ab innato, manifestò ostenditur. Siquidem, ætates corporis nostri progressu, & mutatione ad siccitatem considerantur. Quare, cum innatum sit corpori nostro ad siccitatem mutari, ætas non erit ascititia, sed nobis innata, quæ nihil aliud est, quam statuta innati temperamenti ad siccitatem mutatio. Præterea ætatem nobis esse innatam Galenus octauo Methodi scripsit. Itaque in ætatibus innatum temperamentum sibi met ex mutatione, quam in sicco accipit, comparamus

6. libro
contro-
uersiarum
cap. 2.

etiam
in libro
de
vitiis
et de
medicinis

Idem
de
vitiis
et de
medicinis
cap. 2.

ramus: at si absolute innatum tempera-
mentum consideramus, elementorum
mixturam in eo expendimus. Quare
aetas non aliud temperamentum ab in-
nato celsenda est; nisi fortasse existime-
mus. Vallesius siccitate ab externo calore
nobis fieri, quod videtur asserere sen-
bens humidum nostrum innatum a ca-
lore externo absumi. Quam sententiam
confirmare ex Galeno libro de Marasmo
videtur. Verum cum locum ex libro
de Marasmo subsultim legerit Valle-
sius, atque se ipsum Galenus explica-
rit libro primo de sanitate tuenda, de-
monstrans corporis ad siccitatem muta-
tionem nobis esse congenitam, propter
ea disputationem hanc in alium locum
commodiorem differre volo. Pollicetur
enim me commentariis in libros Physi-
ologicos Galeni, quos propediem ex-
cudam, de hac controuersia disputa-
tionem editurum.

nem editurum. Sed obijcies: Cur igitur
aetatem consideramus? Quoniam affe-
ctuum naturam per coniecturam ex aeta-
te accipimus. Quippe, primum quod o-
mnino remedium consilium dirigitur,
corporis affectus est, non senium, aut
aetas aliqua. Nam age, ponamus Socra-
tem medicum prouinciam suscipere com-
mutandi puerum calidum & sicum in
meliorem statum; profecto cum pueri-
tia humidior sequentibus aetatibus sit,
iudicabimus pueri innatum temperamen-
tum humiditate posteriores aetates ex-
cedere. Quare puerum calidum & sic-
cum facilius, quam deinceps ad humi-
dus reuocabimus. Neque vellem existi-
maret aliquis, humida victus ratione
quenquam ad humidius, quam ante mu-
tari posse; quoniam perpetuo a primo
ortu sicciores redimur. Qua igitur ra-
tione ad humidius corpus reuocari di-
cetur?

obijctio

Respons
det Gal.
s. de san.
tuenda.

D

ceretur? Nō hercle alia, quā quod progressu temporis celerem simularium partium siccitatem humida victus ratio prohibeat, quæ certè præcocior esset, nisi humida victus ratione homo regeretur. Et hæc de methodo sanitatis tuendæ.

De medendi methodo,

Caput, IX.

Postquam sanitatis tuendæ methodum ex finis cognitione ortum habere; quin etiam tot esse sanitatis tuendæ rationes, quot hominum naturas abundè demonstraui. Nunc de cuiusq; morbi remediorum inuentione agere proposui, non quacunque, sed de illa, quæ certa methodo cuiusq; morbi remedia inuenit atq; explorat. Sanè Empirici inueniunt remedia; sed in illis inueniendis nullo ordine, nulla arte, nullaq; ratione innituntur; sed vnius for-

tunæ

tunæ fauorem requirunt, cuius ope cum videant in pristinū corporis statum, ex morbo restitutum esse aliquē, obseruatione & visorum memoria artem constituunt. Non igitur de hac fortuita remediorum cuiusque morbi inuentione agere institui; sed de ea tantum, quæ methodo morbis remedia inuenire docet. Quippe, methodo aliquid inuenire ex aduerso ei, quod est fortuito aliquid reperire, opponitur. Est autem id cum via quadam & ordine, vt in disquisitione aliquid primum sit, aliquid secundum, tertium, & quartum, atque ita de reliquis omnibus deinceps, quoad denique ad id, quod primum est propositum, deuentum sit. At primum, in methodo aliqua propositū finis est, ex cuius notione artis, quæ methodo inuenitur, constitutio fit. Ne autem ex alijs artibus exempla

D ij affer-

*1. Meth.
cap. 4.*

afferre cogamur; ex his, quæ de arte sanitatis tuendæ dicta sunt, liquidò apparet. Ostendimus enim ex finis cognitione, nempe custodia sanitatis tuendæ, valetudinis artem methodo esse inuentam. Quemadmodum igitur sanitatis

9. Meth. custodia, artis tuendæ valetudinis propositum est, ita morbi sublatio, curati-

10. cap. 10. cōis methodi primum propositum censetur. Huc enim omne rationalis Medicus consiliū dirigitur, vt remedia, quibus morbi auferuntur, citra experientiam, & analogismum inueniat. Certe ab ipsa (vt dixi) experientia remedia inueniuntur: at medendi methodus seiuncta ab experientia procedit. Quam-

Lib. de
optima
e sta ad
rasy. et
Meth.

quid sit
indicatio

quàm enim Medicus rationalis experientiam & analogismum omnino non contemnit; nunquàm tamē ambas doctrinas cōfundit: sed singulas seorsum tradit. Porro rei agendæ ex natura rei citra

citra experientiam, insinuationem, seu comprehensionem rei iuuantis simul cum comprehensione lædētis indicationem esse omnes recipiunt. Ex ipsa igitur rei natura exordiri, & quod faciendum est ex ipsa absq; experientia inuenire, id est, indicatione inuenire. Quippe, quod ita inuentum est, non experientia cognoscitur; sed in præcedente aliquo, veluti digito designatur. Quare cum medendi methodus seiuncta ab experientia procedat, proculdubio medendi methodus per indicationes fit. Quicquid enim ab experientia seiunctum est, id totū indicatio appellatur. Quisquis igitur medendi methodum exactissimè condere cupit, huic à primis indicationibus est incipiendū; deinde ad eas, quæ deinceps sequuntur trāseundum; rursusq; ab his ad proximas; itaq; non prius desistendū illi est, quàm

3. Meta
cap. 1.

D iij ipsius

ipsius compos sit finis. Porro, finis methodi est inuenire cuiusq; morbi remedia; cuiusq;, inquam, cuius causam methodo possumus cognoscere. Nam si alicuius morbi causa methodo inueniri non potest, sed tantum experientia; neq; illius remedia ratione, sed experientia, aut analogismo inueniuntur. Hi sanè sunt morbi, nobis tota substantia contrarij, quales affectus sunt à venenis tota substantia contrarijs in corpore relictis, vt Galenus libro de optima secta ad Trasibulum scribit. Atq; vtinam liber extaret, quem Galenus vndecimo Simplicium, capite de carcino scribere pollicetur. Sed ad pensum redeamus. Si methodi medendi finis est inuenire cuiusq; morbi remedia, necesse est morborum numerum prius scire; tot enim sunt curatricis methodi rationes, quot sunt morborum ideæ. Communis via est (fateor) quæ in omnibus mor-

bis

bis ad finem vsq; medicum perducit: in singulis tamen morbis peculiaris & propria videtur. Siquidem morbos instrumentorum longè alia ratione, quàm similiarium partium: rursus harum morbos dissimili ratione sanamus, tum ob morborum proprias differentias, tum etiam propter totius & partis propriam naturam.

De nominibus, quibus tractatu de indicationibus Galenus vtitur, Cap. X.

Quid sit indicatio, & qua ratione ex indicationibus medendi methodus fiat, proximo capite explicaui: verum, vt res facilius intelligatur, nomina explicanda sunt; quibus Gale. agēs de indicationibus, vtitur: quin & indicationum diuisiones sunt narrandæ, quarum cognitio ad vires indicationum ordine tradendas maximè confert. Quæ omnia ex Galeni sententia scribam, à quo si recesseris,

D iij à vera

à vera curandi methodo proculdubio
deuiabis. Porro autem, his nominibus
vritur Galenus *ἐνδεδῆς, ἀντενδεδῆς, ἐν-
αἰτία ἐνδεδῆς; ἀντιαἰτία ἐνδεδῆς, συναντιαἰτία ἐνδεδῆς*,
quod est indicatio, cōtraindicatio,
contraria indicatio, propria indicatio,
& coindicans. Aliquando vt libro de
Optima Secta ad Trasibulum *καλῶν*,
vocem scribit, quæ quidem prohibens
significat. Quid verò indicatio sit, ca-
pite præterito declaravi. At contrain-
dicationis nomine ex quorundam me-
dicorum sententia libro nono metho-
di vsus est, asserentium ex morbo tan-
tū faciendorum indicationes sumi:
quos Methodicorum sectam coluisse,
libro de optima secta innuere videtur.
Itaq; ex propria sententia nusquā (quod
scia) contraindicationis nomine vritur
Galenus: tamē in morborē curatione,
vnoquoq; verbo contrarias indicatio-
nes

nes expensas esse monet. Quid ve-
rò propria indicatio sit, quid coindicās,
ex indicationis diuisionibus manifestū
fiet. Prohibens verò aliud ab indicante
esse, libro de optima secta ostendit, di-
cens: Si prohibens indicās esset, mater,
pater, reliquaq; prohibentia indicantia
dicerentur. Quo loco, indicans propo-
situm appellat. Latius igitur prohiben-
tis, quā indicantis nomen patet. Sed
præstat diuisiones indicationum pro-
ponere, ex quibus facilius prædicta no-
mina interpretabor.

Indicati-
onum di-
uisiones.

Caput. XI. de indicationū diuisionibus,

PRima indicationum diuisio nono
Methodi scribitur, quæ sic habet:
Indicatio aut curatrix est, aut nō cura-
trix. Porro nō curatrix indicatio à vi-
ribus petitur vtriq; artis medicæ parti
cōmunis, illi, inquā, quæ sanitatē tue-
tur, & alteri, quæ morbos depellit; quā-

Cap. 13.
C. 14.

D v do

à vera curandi methodo proculdubio
deuiabis. Porro autem, his nominibus
vritur Galenus ἐνολήσεις, ἀντινολήσεις, ἐν-
αἰμία, ἐνολήσεις, εἰκασία ἐν δ' ἡφέρε, συνενολήσιν
νον, quod est indicatio, cōtraindicatio,
contraria indicatio, propria indicatio,
& coindicans. Aliquando vt libro de
Optima Secta ad Trasylbulum πάλιν
vocem scribit, quæ quidem prohibens
significat. Quid verò indicatio sit, ca-
pite præterito declarauī. At contrain-
dicationis nomine ex quorundam me-
dicorum sententia libro nono metho-
di vsus est, asserentium ex morbo tan-
tū faciendorum indicationes sumi:
quos Methodicorum sectam coluisse,
libro de optima secta innuere videtur.
Itaq; ex propria sentētia nusquā (quod
sciā) contraindicationis nomine vritur
Galenus: tamē in morborē curatione,
vnoquoq; verbo contrarias indicatio-
nes

nes expensendas esse monet. Quid ve-
rò propria indicatio sit, quid coindicās,
ex indicationis diuisionibus manifestū
fiet. Prohibens verò aliud ab indicante
esse, Libro de optima secta ostendit, di-
cens: Si prohibens indicās esset, mater,
pater, reliquaq; prohibentia indicantia
dicerentur. Quo loco, indicans propo-
situm appellat. Latius igitur prohiben-
tis, quā indicantis nomen patet. Sed
præstat diuisiones indicationum pro-
ponere, ex quibus facilius prædicta no-
mina interpretabor.

Indicati-
onum di-
uisiones.

Caput. XI. de indicationū diuisionibus,

PRima indicationum diuisio nono
Methodi scribitur, quæ sic habet:
Indicatio aut curatrix est, aut nō cura-
trix. Porro nō curatrix indicatio à vi-
ribus petitur vtriq; artis medicæ parti
cōmunis, illi, inquā, quæ sanitatē rue-
tur, & alteri, quæ morbos depellit: quā-

Cap. 13.
§. 14.

D v do

doquidē vitā custodire vires indicant.
Verū cū remedia nobis nō indicēt,
nō curatrix à Galeno appellatur. At cū
nō rarò vires expendere cogamur, nec
non eas ante curationem corroborare,
propterea in curatrice methodo exer-
cenda, non levis momēti est, quæ à vi-
ribus petitur indicatio. Medicatoria
indicatio ea est, quæ nos in remediorū
inventionem manu ducit, aut curatio-
nem docet: quæ triplex statuitur, à mor-
bo, à natura, ab ambiente. Postremam
ad priores duas reuocare poteris, si am-
bientem aërem causis sanitatem effi-
cientibus, aut morbificis adiunxeris.
Verū cū doctrinā clariorem pro-
posita diuisio faciat, eam in præsentia
recipere placet. Indicatio rursus et
morbo diuidenda est in tot indicatio-
nes, quot sunt morborū species. Qui-
re, morbum in simplicem & composi-

tum diuidemus; simplicem in simila-
riū partiū morbos & instrumentaliū:
aut vtriusq; partis, tum similis, tum
instrumentalis cōmunes. Singuli mor-
bi simplices indicationem habent. Sim-
plicem, compositus verò ex simplici-
bus morbus, compositā indicationem
præbet, ex tot simplicibus indicationi-
bus constitutam, quot sunt simplices
morbi compositum constituentes. Sa-
nè ad indicationem, quæ ex morbo su-
mitur, ea reuocanda est, quam morbi
affectio, nēpe magnitudo suggerit. Nā
ex Hippocrate Galenus. 4. Methodi,
cap. 6. morbi vim, siue magnitudinem
indicatricē esse scribit. Locus autē Hip-
pocr. sententia. 6. est. i. partis Aph. vbi
inquit, extremis morbis, extrema reme-
dia optima. Iā causa morbi, cū res præ-
ter naturā sit, vt morbus, ad indicatio-
nē, quæ ex morbo petitur, referēda est.

Hæc

Gal. 11.
Metho.
cap. 7.

Isagoge ad

Hæc duplex censetur, interna & externa: ambæ simplices, & compositos morbos efficiunt. At internæ causæ vel in solis spiritibus, vel humoribus, vel in solidis ipsis sunt statuendæ. Symptoma ex morbo p̄deat, nihil indicat, nisi causa augens affectum, aut labefactans vires fiat. At corporis natura, ex qua indicatio sumitur, sic diuiditur. Natura autotius est, aut cuiusq; partis. Rursus, huiusmodi quæq; aut communis est, aut cuiusq; propria. Communem omnium hominum naturam appello, qua inter omnes homines conuenit. Siquidem metæ statuendæ sunt, intra quas humanum temperamentum consistit, quæ ultra homo nō progreditur. Est igitur humani temperamenti maxima latitudo, in qua latitudine, vnum temperamentum exactè temperatū reperitur ab hoc lapsa octo. Ex quibus quædam in-

faciendam medicinam.

61

tra sanitatis latitudinem continentur, reliqua iam sunt morbosa, nisi ex Herophilii sententia neutrum corporis statū asseramus. Communem hominum naturam ex ijs, quæ à Galeno varijs locis scripta sunt, cognoscimus. At propria natura, ex natura, ætate, consuetudine (ad quam vitæ institutum reuocamus) & ambiente aëre ortū habet. Nam corpora nostra pro ambientis natura etiā mutantur. Propriam autem alicuius hominis naturam coniectura, hoc modo colligimus. Communis enim naturæ in Socrate, aut alio quocunq; homine, notas considerantes, accedentibus moris, quæ ex ætate, consuetudine, vitæ instituto, & ambiente petuntur: tū etiā ex corporis substantia, actione, & vsu partium, propriam cuiusq; naturam, quauis non exacta, veritati tamen propinqua cognitione consequimur. Cuiusq;

iusque autem propriæ naturæ cognitionem diligentissimè inuestigandam esse, primo artis curatiuæ ad Glauconem scripsit Gale. Tertio quoque Methodi medicum cum peritum esse censeat, qui methodum cognoscendi propriam naturam sibi comparauit. Ambians verò eiusmodi redditus est, propter regionem ipsam, aëris constitutionem, & cæli statum. Reuocantur igitur ad tria capita illa, generatim omnes indicationes: particulatim verò ex his in partes deductis ad insectiles, quæ amplius diuidi non possunt deuenimus. Præterea ex indicationibus quædam prima præcipuaq; ad curationem exercendam dicitur, alia coindicatio vocatur, quæ simul cū præcipua indicatione, ad remedium inuentionem est utilis. Sanè de coindicantibus Galenus decimo tertio Methodi

thodi sic scripsit: Nam cū & facultatū materiam iam habes præparatā, & quæ curationē vnā coindicent, nihil nūc aliud superest, nisi vt proprias cuiusq; morbi indicationes cōmemorē. Coindicantia igitur voco virtutem, naturā, ætatē, anni tempus, regionem, & consuetudinem, & si quæ sunt id genus alia. Hęc Gale. Itaq; coindicatio ab his sumetur, quoniā vnā indicare cum morbo dicuntur. Quā sententiā. 9. metho. elegantissimè explicabat, dicens: Nūc quod promisi aggrediar, omnesq; deinceps medicandi indicationes exponā. Vtile autē ad claritatem eorū principiū sumetur, reuocatis in memoriā iis, quæ in proximo libro disseruimus, cū de diariis ageretur: videbatur enim in illis prima, ac (vt sic dicā) maximè præcipua faciendorū indicatio esse, quæ affectū ægrotantis amouendū suadet, æquē

vt sen-
sus, hebe-
tudo, &
acrimo-
nia, par-
tium du-
rities, &
mollities

Cap. 9.

aque, vt in sanis prima esse, quæ statim
corū seruandū esse monet: verūm
sicut per similia seruat, ita ille per
traria perimitur. Cōferre præterea
auxiliorum inuentionem diximus, ip
sam corporis temperiem vnā cum cō
suetudine, regionem, anni tempus
cœli etiam statum. In morbis autem
quibus egregius aliquis in vna parte
animalis affectus subsisteret, veluti
adustione in capite, à parte quoq; ipsa
Quare hæc coindicantia dicuntur, qu
niam vnā cum prima & præcipua indi
catione, quæ affectū ægrotantis am
uendum suadet, ad agendorum inter
tionem maximè conferunt. Iam & c
indicatio suo ambitu ferè omnes indi
cationes tam medicatorias, quàm
medicatorias comprehendit: quæ qu
dem natura indicatio est cōfenda, ne
medio alio ostendit, quod indicās m
sit

strat, vt inferius aduersus Argenteriū
ostendemus. Vltcrius indicatio quædā
propria, quædam verò communis dici
tur: quibus vocibus passim Galenus in
medendi methodo vtitur, & adeò vti
lis est rerum, quas hæ voces significāt,
eognitio, vt existimem hanc vnā præ
cipuam fuisse causam, cur Argenterius
vniuersam hanc de indicationibus dis
putationem perturbauerit, vt post do
cebimus. Quod autem Galenus has vo
ces in methodo scripserit, norūt ij, qui
methodi lectione delectantur. Quid au
tem per illas voces intellexerit, etsi ex
instituto non scripserit, tamen ex libris
methodi, quid per has voces sit intelli
gendum, colligere possumus. Primum
cum id verissimū sit, indicationem ex
rei natura peti, facile colligemus, pro
prium indicationem propriæ naturæ
tribuendam esse. Verūm cum 3. meth.

Galenus ſcribat quod ad vnguem proprium eſt, neq; ſcribi, neque dici poſſe, ille qui melius quod cōmune eſt, à proprio diſcreuerit, ille ad propriam naturam cognoscendam magis accedit. Quare, totis viribus laborantis vires eiusq; naturam morbi, & ambientis exactiſſimè cognoscere debemus, vt proprias indicationes, quas quidem naturæ indicantiū præbēt, exactè teneamus. Quod neceſſariò tenendum eſt, medicus enim non hominem vniuerſalem ſanat (neq; enim talis eſt) ſed noſtrū quemq; Caliam, ſcilicet, aut Socratem: quorum alius aliud temperamentum aliamq; naturam obtinet. Rurſus neq; perpetua vna eademq; pars animalis affecta eſt ſed omnibus ipſiſq; naturā diuerſi morbi accidunt. Iam neq; morbus vni omnibus contingit, neq; ſimilis nobis perpetuò eſt aër ambiens, neq; viribus

Ca. 7. lib.
bri. 3.
metho.

eiusdem

eiusdem omnes homines pollent. Quare, ita ſe debet gerere medicus, vt omnium harum rerum propriam naturam ſi non exacta cognitione, ſaltem coniectura aſſequatur: ex quibus (vt dixi) proprias indicationes habemus, vnde ad propriam cuiusq; hominis curationem accedemus. Hoc autem Galen. 3. metho. rectè explicabat dicens: In eiufmodi verò ſermonis noſtri decurſu, perſpicuum plane fit, tum ægri naturam eſſe conſiderandam, tum cuiusq; hominis propriam eſſe curationem, tum ſupra hæc, illud tertium, nempe, quoniā cuiusque naturæ proprietas ineffabilis eſt, neq; exactiſſima ſcientia comprehenſibilis, illum eſſe optimum medicum, cuiusq; particularis ægritudinis puto, qui methodum quādam cōparauit, ex qua, & cognoscere naturas poſſit, & coniectura conſequi, quæ ſint cuiusq;

E ij iuſq;

Cap. 7.

De hæc
proprie
tate le-
ge Gale.
de cōp.
medi. ſe-
cund. do.
lib. 2. ca-
pite. 1.

iusque propria remedia. Hęc Galenus.
 Propria autem remedia, proprię indi-
 cationes nobis ostendunt: propter quas
 proprias indicationes. 4. meth. dicebat
 Galenus. Quare, rursus ad medēdi me-
 thodum reuertor, promittoq; ostensu-
 rum me, tum vnum esse eius in omni-
 bus curationibus principiū, tum viam,
 quę ab eo principio, ad finem vsq; du-
 cit, in omnibus particularibus similem
 esse. Quare, etsi in singulis morbis, pri-
 uata quędam methodus sanandi vide-
 tur, commune tamen in omnibus vnū
 genus est. Hactenus Galenus. Eādē
 enim via in sanādis particularibus mor-
 bis incedimus, tamen propter hominū
 proprias naturas, in singulis propria, &
 priuata medendi methodus videtur.
 Iam communis indicatio est, quę ab
 aliquo inter aliqua communi petitur.
 Id autē cōmune quā ratione expēdere
 con-

cōueniat, ex Dialecticis notū est, tum
 etiā Gal. elegantissimē. 2. meth. expli-
 cauit. Sed rē vno aut altero exēplo cla-
 riorē reddamus: Morbi quā morbi
 sunt, cōmunem quādam rationē obri-
 nent, propterea indicatio quę ex mor-
 bo petitur cōmunis est, morbus autem
 cū sit affectus pręter naturam primò
 actiones lædens, communis inter mor-
 bos indicatio est, quę affectum pręter
 naturam, in piorem affectū secundum
 naturam, reuocandum docet: quā repo-
 sitionem, sanationem aut curationem
 veteres appellant. Quare, quò natura
 cuius res participes sunt, generalior
 est, eò indicatio quę ab ea petitur natu-
 ra, cōmuniōr cēsetur: propterea cū res
 omnes in corpore nostro, aut secundū
 naturam sint, aut pręter naturam, ita
 generalissimę duę sunt indicationes;
 quarum vna res custodiendas, altera

auferendas indicat. Nam cum inter omnes res secundum naturam conueniat, ut ex usu nostro sint, merito communem habent indicationem, qua sui custodiam indicant. Iam cum omnes res praeter naturam alienae sint, & nobis inutilis, par est etiam ut communem indicationem sortiatur, quae quidem sui ablationem insinuat. Rursus ut natura minus generalis est, ita etiam minus communem indicationem habet. Iam licet natura aliqua communis sit, tamen ex ratione, qua haec natura ab alia differt, propriam etiam naturam sortitur: quod fit, ut res praeter naturam, etsi communem habeat indicationem, quatenus autem a re secundum naturam differt, illi propria indicatio debetur: quae tantum ab indicatione rei secundum naturam diuersa est, in quantum natura rei praeter naturam, ab alia secundum naturam discrimi-

discriminatur. Quod Gale. 8. metho. explicabat, dicens: Quoniam autem quicquid praeter naturam in nobis oritur, siue speciale nomen sortitum sit, siue generale, id extra corpus non est, sed tum pleuritis, tum phlegmone, tum morbus tria simul in vno consistunt corpore, verbi gratia Dionis, indicat autem & horum quodque propriam indicationem, & quae profectò, ut eius quod maxime omnium speciale est, ipsae differentiae. Rursus idem etiam explicauit. II. methodi, dicens: Ergo denuò repetentes dicamus, primum quot sint febrium, quas putredo accendit, in vniuersum differentiae: deinde quanam sit ipsius generis earum communis utilium auxiliorum indicatio: mox quae sit singulatim cuiusque propria. Par est enim profectò, & quod omnium earum commune est, communem habeat indicationem: & quod in

Capi. 1.

Capi. 7.

E iij singu

singulis est proprium, quantum à re-
 quis eiusdem generis est diuersum, in-
 tantū & diuersam ab illis sortiatur indi-
 cationē. Propterea res secundum natu-
 ram in nobis sunt diuidēdæ, item & res
 præter naturā, donec ad insectiles per-
 ueniamus differentias, ex quibus indi-
 cationes petemus. Iam & ambientis na-
 turam in suas differentias diuidere o-
 portet, ex quibus etiam sumuntur indi-
 cationes: aëre enim ambiēte vel nolē-
 tes necessariò utimur. Semper autem
 generales indicationes in particulari-
 bus continentur, sunt tamen magis in
 usu particulares, quas ex vniuersalium
 sectione inuenimus. Meritò autē par-
 ticulares indicationes vsui magis sunt
 accommodatæ, quoniam, vt superius
 docebamus, medicus non hominem
 vniuersalem, sed Dionem, aut Plato-
 nem sanat. Propterea particulares in-
 dica-

21. Me-
 tob. esp.
 u.

dicationes, quæ propria remedia osien-
 dunt, vtilius exercentur. Quod Gale-
 nus decimo tertio methodi explicat, Capi. 5.
 statuens discrimen inter communes &
 proprias indicationes, cum ait: Com-
 munes indicationes non magis vtilita-
 tis, quàm noxæ causæ sunt. quod exem-
 plo phlegmones in iecore ortæ docet
 Galenus: nam phlegmonarum cōmu-
 nis indicatio est, vt contentum humo-
 rem discutiamus, quòd si ex hac cōmu-
 ni indicatione remedia in cuiusq; phle-
 gmones curatione inuenire volueri-
 mus, certè illa indicatio maximam no-
 xam inferre poterit, si indicationē pro-
 priam, quæ ex parte petitur, communi
 indicationi non adiunxerimus. Nam si
 phlegmonem in iecore discutere ten-
 tauerimus, dissipata iecoris substantia,
 peribit ægrotus, nisi indicatio propria
 ex parte, quod agendum est nobis de-

E v mon

monstraret. Id etiam octauo methodi Galenus exēplo docet: Fingamus, ait, duos homines in regione natos educatosq; temperata, nunc in ea non esse, imò alterum in calida & sicca, alterum in humida & frigida. Præterea, eisdem diuerso esse, tum temperamento, tum natura, tum consuetudine: tū etate, etiam sub diuerso (si placet) anni tempore, & statu cœli ægrotare, sic ut alter calidus & siccus naturā sit, ac tali victus rationi in totum assueuerit: præterea & iuuenis sit, & hyeme ægrotet, idq; in humida & frigida regione, ac statu cœli simili. Alter humidus & frigidus simili victui assuetus, tum puer ætate, ac æstate, in calida siccaq; regione, ac simili cœli statu laboret. Quænam igitur in utroq; horum sunt indicationes? Nempe quæ à febricitante sumitur, communis amborum indicatio est, ac quæ refrigeret & hu-

& humectent, desyderans. Reliquorum nulla est præterea communis, &c. Quare indicatio illa ex morbo, non magis vtilitatis, quàm noxæ causa est, nisi alię particulares, & proprię indicationes, ex natura, aut partibus, aut alijs desumptæ accedant. Merito igitur Galen. 9. meth. eos medicos reprehendit, qui ex affectu quem curamus, faciendorū indicationem præstari dicebāt: ducti hac ratione, quoniam huc curantis consilium dirigitur: vnde vires ad curationem inutiles esse colligebant. Nam eadem ratione tempus, regionem, statum cœli, consuetudinem, corporum temperiem, & alia inutilia ad curationem esse fateri coguntur. Quod falsissimum esse, manifestum maximè est; hæc enim curationem mutant, nullaq; ratione, agendorum indicationem solus morbus præstare poterit. Est enim commu-

nis hæc indicatio, & quæ nõ magis utilitatis, quàm noxæ causa est. Vnde factum est, vt appositè Galen. indicationem ex morbo, veluti carcerem methodi, & principium statuerit. Medici autem illi, quos Galen. reprehendit, vt vehementissimæ Galeni rationi responderent, dicebant, morbum agendorum tantum indicationem præstare, reliqua contra indicare, ijs, ad quæ curantis consilium dirigitur: alia utilia esse ad prædicia inuenienda, vt animalis partes: unde contra indicationis nomine vsi fuerunt. Verum statim ex eorum dictis redarguuntur, nam illa omnia mutare curationem (vt dictum est) fateri coguntur: quare & agendorum indicationem præstabunt. Miror autem Argenterii virum Medicinæ maximè peritum, horum medicorum hæresim fuisse secutum, eamq; suis scriptis renouare voluisse

luisse: asserit enim morbum agendorum curationem indicare, vires contra indicare, reliqua coindicare, aut repugnare, ijs, quæ morbus indicat. Nam cum hæc materiam remediorum mutare ostendat Galen. non video qua ratione, prædicta agendorum inuentionem indicare Argenterius fateri noluerit. Verum secutus medicos illos, ad alia confugit, nempe ad contraindiantia, coindicantia, & repugnantia. Præsertim cum ratio contrarium persuadeat: nam de se quicque magis indicat, quàm de alio; quare vires vt sui custodiam indicantes, non autem vt contraindiantes, utiles ad curationem erunt, & aliorum vnūquodq; vt indicans, ad remediorum inuentionem conducet. Quod etiam sic confirmo; cavitās in vlcere implenda esse carne indicat; nunquàm autem sarcoticum medicamentum medicus inueniet, si in-

si indicationem ex totius, aut partis natura sumptam omiserit. Sed hæc inferius fusiùs docebo. Ad institutum iam redeamus, & reliquas indicationum diuisiones absoluamus. Indicationū alia simplex est, alia composita: simplex dicitur, quæ à simplici fit natura. Quod autem compositum est compositamq; habet naturam, compositā habebit indicationem. Propterea rectè dicebat

Cap. 12. Gale. ad Thrasylbulum, & 9. methodi, quāuis vnum, vnum indicet, tamen illud vnum, si diuersas habet naturas, diuersas habebit indicationes: idq; bilis exemplo docet, nam hæc quatenus mordax est, vt temperetur: quatenus vero redundat, euacuationem indicat. Præterea indicationū alia concordēs sunt, alia discordēs & contrariæ. Concordēs indicationes illæ sunt, quæ in vnū consentiunt: contrariæ autem vocantur

quæ

quæ contraria indicāt: sic vt quod vnū iuuat, alteri noceat: aut quoniam quod vnum indicat, alteri aduersatur, vt. 9. metho. cap. 13. Galenus scribit. Itaq; contrariæ indicationes, non dicuntur propterea contrariæ, quoniam à contrarijs sumuntur, sed quia indicata contraria sunt. Qua in parte deceptus fuit Argen

terius, existimans vires, & naturā, propterea quod contraria sunt morbo, contrarias cum morbo præstare indicationes. Nam ex Galeno. 8. metho. manifestum est, si natura frigida morbo calido afficiatur, naturæ & morbi concordēs esse indicationes. Iam in marasmo virtus contraria morbo est, tamē quod indicat virtus, morbo minimē est contrarium, cum tamen morbus, & natura sint contraria. Præterea in vlcere phlegmone adiuncto, phlegmone, & vlcus non sunt contraria; cum tamē vtriusq;

indica-

7. Met.
cap. 11.

Cap. 10.
lib. 2. de
officijs
medici.

Cap. 9.

indicationes sint contrariæ: quoniam
 quod vni prodest, alteri nocere mani-
 festum est. Porro contrariæ indicationes
 ut Galenus 8. metho. sæpe inter plu-
 res affectus reperiuntur: nonnunquam
 verò in corpore vnus tantum affectus
 est, sed qui contrariam indicationem
 subijcit, aut naturæ, aut ætati, aut alicui
 alteri, ex quo indicationem sumimus.
 Ex his diuisionibus, nomina proposita,
 quibus Galenus in methodo vtitur, fa-
 cilius intelliguntur: nempe indicatio,
 contraindicatio, seu contraria indica-
 tio, propria indicatio, communis indi-
 catio, simplex indicatio, composita in-
 dicatio, & coindicatio. Prohibens autem
 nomen libro de optima secta ad Thra-
 sibulum à Galeno scribitur, cum ostendit
 aduersus Methodicos, tempus morbi
 nihil indicare, sed interdum quod ab
 alijs indicatur, prohibere. Contra indi-

cationis

tionis verò nomine nusquam Gale-
 præterquam. 9. meth. (ut superius di-
 xi) vsus est. Colligemus autem hæc axio-
 mata ex ijs, quæ ad nominum explica-
 tionem, ex Galeni doctrina adduximus:
 quorum primum est. Quod vnum est
 vnamque habet naturam, simplicem in-
 dicationem: quod autem compositum
 est & compositam habet naturam, cõ-
 positam indicationem sortitur. Iam cū
 dictū sit, generales indicationes in par-
 ticularibus comprehendere, alterū axio-
 ma erit, ex Galeno libro ad Thrasibu-
 lum: Quicquid indicat genus, eius etiā
 differentias, & generis differentiæ indi-
 cant. Tertiū autem axioma audi, Quod
 secundum naturam est, sui custodiam;
 quod præter naturam, sui ablationem
 indicat. Quare quicquid indicat, quo-
 nam altero horum generum contine-
 tur, aut sui custodiam, aut ablationem

F indicat

indicat. An verò Argenterius ex
principijs de indicationibus rectè
putet, in sequētibus fufius ostendetur.
CAPVT XII. IN QV
ex sententia Argenterij quædam voces
plicantur, & aliquæ illius calumniæ ad
sus Galenum depelluntur.

Ioannes Argenterius hæc quatuor
mina interpretatur, indicationem,
contraindicationē, coindicationem, & cor
repugnationem. Indicationis notio
ex Galeno recipit: sed coindicās ab
genterio dicitur, quod medio alio
stendit, quod ipsum indicans demo
strat, vt ætas, consuetudo, quæ quide
ostendunt, quæ sit virium conditio
quarū interuentu, non primò, nec
se victus rationem declarant. Contra
indicās est quod primò impedit, quod
ab indicante suggeritur: vt in humo
euacuatione, quam multitudo indica

contra

contraindicās erit virtus, quæ propriè
& immediatè illi reluctatur. Correp
ugnantia sunt, quæ secundo loco indica
tionibus se opponunt: vt in euacuatio
ne, ætas, sexus, habitus, anni tēpus; quæ
quoniam vires infirmisimas docent,
euacuationem non admittunt. Nititur
autem Argenterius ratione persuade
re, non plura quàm hæc quatuor repe
riri, indicantia scilicet, contraindican
tia, coindicantia, & correpugnātia: quæ
quidem in omni re peragenda conside
randa esse monet. Contendit etiam se
paranda esse indicantia à coindicanti
bus, & contraindicantibus; idq; Galenū
fecisse asserit. Præterea nihil magis in
vfu esse apud Galenū affirmat, quàm
indicationis, & contraindicationis no
mina. Verum si quæ à Galeno scripta
sunt diligenter reuoluamus, reperie
mus ipsum indicantia à coindicantibus,

F ij & contra-

& contraindicantibus nusquā separari.
Præterea nec correpugnationis nomen
ne Galen. vnquam fuit vsus. Iam enim
minus Galeno est in vsu, quā cō-
indicationis nomen: quippe qui medi-
di methodum ex indicationibus con-
stituens (vt superius demonstraui) con-
trariarum indicationum solūm me-
tionem facit. Sed iam, an rectè hæc
mina Argenterius explicet, expe-
mus, & an sibi in his explicandis con-
tut. Primum omnium, longè alia
tione coindicationis nomen explicat
quā vis verbi significat: nam *συν-
αποδεικνύναι*, simul indicare significat. Id
etiam Latina vox (coindicatio) de-
rat. Quare, coindicans ita explicare,
medio alio aliquid indicet, non respo-
det, verbi etymologiae & energiae,
in Argenterio non est dissimulandum
cū ipse perpetuò verbi proprietatem

maximè seruandam moneat. Præterea
coindicans Argenterio dicitur, quod
medio alio ostendit, quod indicans de-
monstrat, quod exemplo ætatis & con-
suetudinis declarat: nam hæc victus ra-
tionem indicant medijs viribus; docēt
enim qualis sit virium conditio. Pri-
mum ætas non medijs viribus, sed ex
sua natura victum indicat: vt puerorū
ætas victus rationem humidam ex sua
natura postulat. Præterea, temperiem
victum coindicare scribit, qua in parte
sibi ipse repugnat: nam eodem libro, ca-
pite octauo & nono naturam victū in-
dicare, vt vires, non coindicare docet.
Iam coindicans medio alio ostendere,
quod indicans demonstrat, sic explicat:
vt coindicans non primò, sed per acci-
dens, id est, interueniente alio suā præ-
beat indicationem. Quæ quidem nulla
ratione cohærere possunt. Nam primū

Cap. 3.
lib. 1. de
medici
officio.

cap. 24.
lib. 2. de
offi. me.

singulis est proprium, quantum à reli-
quis eiusdem generis est diuersum, in-
tantū & diuersam ab illis sortiatur indi-
cationē. Propterea res secundum natu-
ram in nobis sunt diuidēdæ, item & res
præter naturā, donec ad insectiles per-
ueniamus differentias, ex quibus indi-
cationes petemus. Iam & ambientis na-
turam in suas differentias diuidere o-
portet, ex quibus etiam sumuntur indi-
cationes: aëre enim ambiēte vel nolē-
tes necessariò vtimur. Semper autem
generales indicationes in particulari-
bus continentur, sunt tamen magis in
vfu particulares, quas ex vniuersalium
sectione inuenimus. Meritò autē par-
ticulares indicationes vsui magis sunt
accommodatæ, quoniam, vt superius
docebamus, medicus non hominem
vniuersalem, sed Dionem, aut Plato-
nem sanat. Propterea particulares in-
dica

§ 1. Me-
rob. esp.
u.

dications, quæ propria remedia osien-
dunt, vtilius exercentur. Quod Gale-
nus decimo tertio methodi explicat, *Capi. 5.*
statuens discrimen inter communes &
propriās indicationes, cum ait: Com-
munes indicationes non magis vtilita-
tis, quàm noxæ causæ sunt, quod exem-
plo phlegmones in iecore ortæ docet
Galenus: nam phlegmonarum cōmu-
nis indicatio est, vt contentum humo-
rem discutiamus, quòd si ex hac cōmu-
ni indicatione remedia in cuiusq; phle-
gmones curatione inuenire volueri-
mus, certè illa indicatio maximam no-
xam inferre poterit, si indicationē pro-
priam, quæ ex parte petitur, communi
indicationi non adiunxerimus. Nam si
phlegmonem in iecore discutere ten-
tauerimus, dissipata iecoris substantia,
peribit agrotus, nisi indicatio propria
ex parte, quod agendum est nobis de-

E v mon

Capi. 9.

monstraret. Id etiam octauo methodi Galenus exēplo docet: Fingamus, ait, duos homines in regione natos educatosq; temperata, nunc in ea non esse, imò alterum in calida & sicca, alterum in humida & frigida. Præterea, eodē diuerso esse, tum temperamento, tum natura, tum consuetudine: tū etate, etū sub diuerso (si placet) anni tempore, & statu cœli ægrotare, sic vt alter calidus & siccus naturā sit, ac tali victus rationi in totum assueuerit: præterea & iuuenis sit, & hyeme ægrotet, idq; in humida & frigida regione, ac statu cœli simili. Alter humidus & frigidus simili victui assuetus, tum puer ætate, ac æstate, in calida siccaq; regione, ac simili cœli statu laboret. Quānā igitur in utroq; horum sunt indicationes? Nempe quæ à febricitante sumitur, communis amborum indicatio est, ac quæ refrigerat & hu-

Capi. 7.

& humectent, desyderans. Reliquorum nulla est præterea communis, &c. Quare indicatio illa ex morbo, non magis vtilitatis, quàm noxæ causa est, nisi alię particulares, & proprię indicationes, ex natura, aut partibus, aut alijs desumpæ accedant. Merito igitur Galen. 9. meth. eos medicos reprehendit, qui ex affectu quem curamus, faciendorū indicationem præstari dicebāt: ducti hac ratione, quoniam huc curantis consiliū dirigitur: vnde vires ad curationem inutiles esse colligebant. Nam eadem ratione tempus, regionem, statum cœli, consuetudinem, corporum temperiem, & alia inutilia ad curationem esse fateri coguntur. Quod falsissimum esse, manifestum maximè est; hæc enim curationem mutant, nullaq; ratione, agendorum indicationem solus morbus præstare poterit. Est enim commu-

nis

nis hæc indicatio, & quæ nō magis utilitatis, quàm noxæ causa est. Vnde factum est, vt appositè Galen. indicationem ex morbo, veluti carcerē methodi, & principium statuerit. Medici autē illi, quos Galen. reprehendit, vt vehementissimæ Galeni rationi responderent, dicebant, morbum agendorū tantū indicationem præstare, reliqua contrā indicare, ijs, ad quæ curantis consilium dirigitur: alia utilia esse ad prædicia inuenienda, vt animalis partes: unde contra indicationis nomine vsi fuerunt. Verū statim ex eorū dictis redarguuntur, nam illa omnia mutare curationem (vt dictum est) fateri coguntur: quare & agendorum indicationem præstabunt. Miror autem Argenterii virum Medicinæ maximè peritū, horum medicorum hæresim fuisse secutum, eamq; suis scriptis renouare voluisse

luisse: asserit enim morbū agendorum curationem indicare, vires contrā indicare, reliqua coindicare, aut repugnare, ijs, quæ morbus indicat. Nam cum hæc materiam remediorum mutare ostendat Galen. non video qua ratione, prædicta agendorum inuentionem indicare Argenterius fateri noluerit. Verū secutus medicos illos, ad alia confugit, nempe ad contraindiciantia, coindicantia, & repugnantia. Præsertim cum ratio contrarium persuadeat: nam de se quicque magis indicat, quàm de alio; quare vires vt sui custodiam indicantes, non autem vt contraindiciantes, utiles ad curationem erunt, & aliorum vnūquodq; vt indicans, ad remediorū inuentionem conducet. Quod etiam sic confitimo; cavitās in vlcere implenda esse carnē indicat; nunquā autem sarcoticum medicamentū medicus inueniet, si in-

si indicationem ex totius, aut partis natura sumptam omiserit. Sed hæc inferius fusiùs docebo. Ad institutum iam redeamus, & reliquas indicationum diuisiones absoluamus. Indicationū alia simplex est, alia composita: simplex dicitur, quæ à simplici fit natura. Quod autem compositum est compositamq; habet naturam, compositā habebit indicationem. Propterea rectè dicebat

Cap. 12. Gale. ad Thrasylbulum, & 9. methodi, quāuis vnum, vnum indicet, tamen illud vnum, si diuersas habet naturas, diuersas habebit indicationes: idq; bilis exemplo docet, nam hæc quatenus mordax est, vt temperetur: quatenus vero redundat, euacuationem indicat. Præterea indicationū alia concordēs sunt, alia discordēs & contrariæ. Concordēs indicationes illæ sunt, quæ in vnū consentiunt: contrariæ autem vocantur

quæ contraria indicāt: sic vt quod vnū iuuat, alteri noceat: aut quoniam quod vnum indicat, alteri aduersatur, vt. 9. metho. cap. 13. Galenus scribit. Itaq; contrariæ indicationes, non dicuntur propterea contrariæ, quoniam à contrarijs sumuntur, sed quia indicata contraria sunt. Qua in parte deceptus fuit Argenterius, existimans vires, & naturā, propterea quod contraria sunt morbo, contrarias cum morbo præstare indicationes. Nam ex Galeno. 8. metho. manifestum est, si natura frigida morbo calido afficiatur, naturæ & morbi concordēs esse indicationes. Iam in marasmo virtus contraria morbo est, tamē quod indicat virtus, morbo minimē est contrarium, cum tamen morbus, & natura sint contraria. Præterea in vlcere phlegmone adiuncto, phlegmone, & vlcus non sunt contraria; cum tamē vtriusq;

7. Met.
cap. 11.

Cap. 10.
lib. 2. de
officijs
medici.

Cap. 9.

indica-

sup. ult.

indicationes sint contrariæ: quoniam quod vni prodest, alteri nocere manifestum est. Porro contrariæ indicationes, ut Galenus 8. metho. sæpe inter plures affectus reperiuntur: nonnunquam verò in corpore vnus tantum affectus est, sed qui contrariam indicationem subiicit, aut naturæ, aut ætati, aut alicui alteri, ex quo indicationem sumimus. Ex his diuisionibus, nomina proposita, quibus Galenus in methodo vtitur, facilius intelliguntur: nempe indicatio, contraindicatio, seu contraria indicatio, propria indicatio, communis indicatio, simplex indicatio, composita indicatio, & coindicatio. Prohibens autem nomen libro de optima secta ad Thrasibulum à Galeno scribitur, cum ostendit aduersus Methodicos, tempus morbi nihil indicare, sed interdum quod ab alijs indicatur, prohibere. Contra indi-

cationis

cationis verò nomine nusquam Gale. præterquam 9. meth. (ut superius dictum est. Colligemus autem hæc axiomata ex ijs, quæ ad nominum explanationem, ex Galeni doctrina adduximus: quorum primum est. Quod vnum est vnamque habet naturam, simplicem indicationem: quod autem compositum est & compositam habet naturam, compositam indicationem sortitur. Iam cum dictum sit, generales indicationes in particularibus comprehendere, alterum axiomata erit, ex Galeno libro ad Thrasibulum: Quicquid indicat genus, eius etiam differentias, & generis differentie indicant. Tertiū autem axioma audi, Quod secundum naturam est, sui custodiam; quod præter naturam, sui ablationem indicat. Quare quicquid indicat, quoniam altero horum generum continetur, aut sui custodiam, aut ablationem

F indicat

indicat. An verò Argenterius ex
principijs de indicationibus rectè
putet, in sequētibz fufius ostendetur.
CAPVT XII. IN QV
ex sententia Argenterij quædam voces
plicantur, & aliquæ illius calumniæ ad
fus Galenum depelluntur.

Ioannes Argenterius hæc quatuor
mina interpretatur, indicationem,
traindicationē, coindicationem, & cor
repugnationem. Indicationis notio
ex Galeno recipit: sed coindicās ab
genterio dicitur, quod medio alio
stendit, quod ipsum indicans demo
strat, vt ætas, consuetudo, quæ quide
ostendunt, quæ sit virium conditio
quarū interuentu, non primò, nec
se victus rationem declarant. Contra
indicās est quod primò impedit, quod
ab indicante suggeritur: vt in humo
euacuatione, quam multitudo indica

contra

contraindicās erit virtus, quæ propriè
& immediatè illi reluctatur. Correpu
gnantia sunt, quæ secundo loco indica
tionibus se opponunt: vt in euacuatione
ætas, sexus, habitus, anni tēpus; quæ
quoniam vires infirmiffimas docent,
euacuationem non admittunt. Nititur
autem Argenterius ratione persuade
re, non plura quàm hæc quatuor repe
riri, indicantia scilicet, contraindican
tia, coindicantia, & correpugnātia: quæ
quidem in omni re peragenda confide
randa esse monet. Contendit etiam se
paranda esse indicantia à coindicanti
bus, & contraindicantibus; idq; Galenū
fecisse asserit. Præterea nihil magis in
usu esse apud Galenū affirmat, quàm
indicationis, & contraindicationis no
mina. Verum si quæ à Galeno scripta
sunt diligenter reuoluamus, reperie
mus ipsum indicantia à coindicantibus,

F ij & contra-

& contraindicantibus nusquā separari.
Præterea nec correpugnationis nomen
ne Galen. vnquam fuit vsus. Iam nomen
minus Galeno est in vsu, quā con-
indicationis nomen: quippe qui metho-
di methodum ex indicationibus con-
stituens (vt superius demonstraui) con-
trariarum indicationum solum metho-
dum facit. Sed iam, an rectè hæc
mina Argenterius explicet, expe-
rimus, & an sibi in his explicandis con-
tineat. Primum omnium, longè alia
ratione coindicationis nomen explicat,
quā vis verbi significat: nam *συνει-
κνυμένων*, simul indicare significat. Iam
etiam Latina vox (coindicatio) de-
clarat. Quare, coindicans ita explicat,
medio alio aliquid indicet, non respo-
det, verbi etymologiae & energiae, quod
in Argenterio non est dissimulandum.
cū ipse perpetuò verbi proprietatem

maximè seruandam moneat. Præterea
coindicans Argenterio dicitur, quod
medio alio ostendit, quod indicans de-
monstrat, quod exemplo ætatis & con-
suetudinis declarat: nam hæc victus ra-
tionem indicant medijs viribus; docēt
enim qualis sit virium conditio. Pri-
mum ætas non medijs viribus, sed ex
sua natura victum indicat: vt puerorū
ætas victus rationem humidam ex sua
natura postulat. Præterea, temperiem
victum coindicare scribit, qua in parte
sibi ipse repugnat: nam eodem libro, ca-
pite octauo & nono naturam victū in-
dicare, vt vires, non coindicare docet.
Iam coindicans medio alio ostendere,
quod indicans demonstrat, sic explicat:
vt coindicans non primò, sed per acci-
dens, id est, interueniente alio suā præ-
beat indicationem. Quæ quidem nulla
ratione coherere possunt. Nam primū

Capi. 3.
lib. 1. de
medici
officio.

cap. 24.
lib. 2. de
offi. me.

coindicans ostendere medio alio quo indicans demonstrat, scribit: deinde interueniente alio suam præbent indicationem, docet: at sua indicatio alia est ab indicantis indicatione, coindicans ex sua natura, suam præbent indicationē. Accedit etiā & huc, quod coindicantia propterea ex Argenterij sententia, medio alio indicare dicuntur, quoniam sunt signa indicantium: in re planè errat. Coindicantia enim Galenus statuit temperamētum, ætatem, consuetudinem, anni tempus, corporis particulas, sensum partis acutum vel obtusum, & alia: quæ omnia non sunt signa indicantium coindicare dicuntur. Nam ut alia omittam, inflammatio iecoris Argenterij sententiam esse ostendit: iecoris enim natura non coindicat, propterea quod inflammationis signum sit, quæ quidem

generio indicans censetur. Si enim affectus dumtaxat id præstaret, partis natura, quæ agenda sunt, non doceret. At partis natura docet astringētia medicamenta miscenda esse discutientibus, quæ à morbo indicantur. Longè ergo alia ratione partis natura coindicans dicenda est: quam rationem præcedenti capite fusissimè explicauī. Illud etiam falsò ascribit Galeno, nempe hæc coindicantia dici, quoniam sunt signa; etsi enim ætas consuetudo ad temperamenti exactam cognitionem nos ducant: non tamen hæc ideo coindicantia dicuntur, sed quia temperamētum ex his ortum habet, quod proximo capite coindicare ostensum est: non quia signum, sed quia quod agendum est doceat. Præsertim cum Galenus ipse quarto methodi medendi

F iij demon

demōstrauerit ex alio suggeri sanatio-
nis indicationem, ex alijs præberi affe-
ctus notitiam. Non possum autem hoc
loco haud maximè mirari Argenterio
qui asserat Galenum existimare colo-
res, animi mores, vitæ conditionem, &
similia indicare ea indicatione, de qua
hoc loco agimus. In qua re apertè vult
ignoratione, & amphibologia fuisse de-
ceptus. Nam cum Galenus colores, ani-
mi mores, & similia indicare dicit, tunc
indicare pro declarare, aut ostendere
accipitur. Coindicans igitur illud mi-
bis sit, quod ex Galeni sententia præ-
rito capite demonstraui. Nam si co-
dicans signum esset tantum indicans
vt vult Argenterius, nunquam aliquis
artificiosum poterit in præsentia ex
coindicantibus, & repugnantibus col-
ligere, quod ad inuenienda remedia con-
ducat, cum hæc tantum signa indica-

rium censeantur. Quod falsissimū esse
inuentio remediorum docet, quæ non
rarò ex his coindicantibus colligitur,
vt superius ostensum est, & inferius
fufius disputabo. Locus autem Galeni
nono methodi, qui maximam erran-
di occasionem Argenterio dedit, resti-
tutus iam diu fuit à Thoma Linacro:
nam vbi legitur; Per morbi naturam,
legendum, per ægri naturam censet Li-
nacer. Sed iam opportunū esse censeo
ea examinare, quæ ab Argenterio de cō-
traindicantibus scribuntur. In quibus
explicandis, nec certum seruat ordinē,
nec semper in eadem stat sententiā; adeo
vt omnia potius perturbare, quàm bo-
ni aliquid protulisse videatur. Nam ca-
pite. 19. scribit se antea sparsim & obi-
ter de contraindicantibus egisse, cum
tantum contraindicantium diffinitio-
nem proposuerit, & vno exemplo con-

traindicantis naturam explicauerit. Nam capite tertio libri secundi contraindicans sic definit, quod primò impedit fieri quod ab indicatè suggeritur, vt in euacuatione quam multitudo humoris ostendit: contraindicans est virtus, quæ propriè & immediatè illi reluctatur. Hæc solùm tertio capite proposuit: Quare non sparsim. Verùm capite 19. reprehendendus est, quia in concinna, & sibi reluctantia de contraindicantibus proponit. Ac primùm sibi in exēplo repugnat: nam capit. 22. eiusdem libri vires vacuantibus remedijs non immediatè sese opponere scribit, sed media naturalis status mediocritate: quare ex statuta diffinitione, vires nō contraindicabūt præsidijs multitudinem euacuantibus. Præterea capite. 19. eiusdem libri verè contraindicatia diuidit in ea quæ per se, & quæ per accidens indicantibus

tibus repugnant, quæquidem propositæ diffinitioni, tertio capite non consentiunt. Nam ea diffinitio statuebat contraindicantia primò indicantibus reluctari: at quæ per accidens indicantibus repugnant, non primò, sed secundò indicantibus sese opponunt. Quare capite. 19. coactus fuit diffinitionem contraindicantium aliam ab ea proponere, quam tertio capite tradiderat. Nam sic diffinit contraindicans, quod indicanti quoquæ modo refragatur, sub qua diffinitione repugnantia etiam comprehenduntur; nam hæc aliquomodo indicantibus refragantur. Sed his omisis, rursus contraindicans duplex statuit, verè contraindicans, & non verè. Diffinit autem verè contraindicās sic, quod actionē vnā indicat, quæ ei repugnat, quā indicās monstrat. Non verè autē contraindicās dicitur, quod

quod nihil agendum docet indicāti cō-
trariū, sed tantūm prohibet fieri, quod
indicans requirit: vt status secundum
naturam sui conseruationem indicat,
quæ repugnat propriè mutationi, quā
is qui præter naturā est, ostendit, suntq;
hæc Argenterio verè contraindicātia.
At situs partis nonnunquam sese oppo-
nit crassitudini, naturæq; præsidiorum,
non quòd situs indicet qualitatem di-
uersam ab indicantibus, sed quòd cer-
tam admittat, aliam minimè. Nam ad
situs partium conseruandū crassities,
aut tenuitas, eorum quæ admouentur
foris, nihil faciunt; prohibent tamen
partes, quæ in profundo corpore sunt
constitutæ, ne crassa eò perueniāt, cum
tenuia nullo negotio admittant: Dein-
de iterum verè contraindicans sic diffi-
nit, quod aliquid ostendit, quod cōtra-
rium est ei, quod ab indicāte monstra-
tur.

tur. Sed antequam vltteriùs progredia-
mur, examinemus an hæc sint ijs, quæ
ab Argenterio dicta sunt, consentien-
tia. Primūm omnium ex prima verè
contraindicantium diffinitione nō re-
stet colligit statum præter naturam &
secundum naturam contraindicantia
esse. Nam status secundum naturam
mutationem docet, quæ statum custo-
diat, morbus autem mutationem, quæ
ipsum auferat: at mutatio quæ morbū
aufert, non est cōtraria mutationi, quā
postulat natura, imò morbi ablatio na-
turam lapsam restituit. Quod etiā sic
confirmo: Si status præter naturam sui
custodiam, vt status secundum natu-
ram, indicaret, meritò ex contrarieta-
te statuum, cōtrarias colligeremus in-
dicationes. Verūm cum status præter
naturam sui ablationem indicet, hæc
indicatio naturæ indicationi non con-
train

trairindicabit, sed potius naturæ indicationem confirmabit, & ex vtraq; indicatione sanatio perficietur. Quod autem alterationes quæ morbum auferunt, naturam custodiant libro septimo metho. Galenus confirmat. Præterea & ex hac diffinitione colligeremus morbosum statum viribus contraindicare: quod illius sententiæ aduersatur. Assumptum sic ostendo: Vires sui custodiam, ut natura indicant, & in natura sunt positæ: quare mutatio quæ mutationi, quæ indicat natura, contraindicat, eadem viribus contraindicabit, quod sanè falsissimum est. Nam morbus sui ablationem indicat; at verò auferre morbum vires custodit & adauget, tātum abest, ut viribus contraindicet. Huic etiam sententiæ Gale. 9. metho. subscribit, cum ait: Cap. 13. Prima ratione seruantur vires ex eo quod de substantia eorum inanitum aut alteratum

alteratum est, corrigendo. Et ut vires ita seruantur, ita etiam & natura seruantur, dum id corrigitur, quod naturæ mediocritatem labefaciat. Hanc verò correctionem cum indicet morbus, proculdubio mutatio, quam indicat morbus, non est naturæ conseruationi contraria. Decepit autem Argenterium Galeni interpret. 3. meth. dicens: Rursus Cap. 8. verò repetendum etiam hoc loco est, quod prius diximus in indicatione quæ à sicco humidoq; sumitur. Nam sicut in illis humidior natura humidiora, siccior sicciora medicamenta exigebat: ita nunc calida calidiora, frigidior frigidiora requireret, contrariam scilicet ijs, quæ præter naturam, & ijs, quæ secundum naturam sunt indicationem præstantibus. Quippe quæ secundum naturam sunt, similia sibi indicatiua sunt, quæ præter naturam contrariorum; si modò

si modò illa seruari, hæc sumuoueri necesse est. Hæc Linacro interprete Galenus loquitur. Ex quo loco Argēterius suam deprompsit sententiam, cum ait: Ea quæ secundum naturam sunt ijs, quæ præter naturam contraindicare. Cui errandi occasionem præbuit interpret, cum locum sic transtulit: contrariam scilicet ijs, quæ præter naturam, & ijs, quæ secundum naturam indicationem præstantibus. Qui locus malè conuersus est, & minimè intellectus: cum in eo potius hos corporis status contrarium indicandi modum, quàm contrariam indicationem præstare scribat Galen. Locus sic Græcè legitur ἐμπαινω ὅτι ἐν αἵματι γινώσκοντες ἀπὸ τῆς φύσεως καὶ τῆς φύσεως τὰ μὲν γὰρ κατὰ φύσιν ὁμοίως ἰατρῶν ἐστὶν ἐνδοφρενικά, τὰ δὲ παρὰ φύσιν, ἐναντίον, id est, ex aduerso autē fit indicatio ab ijs, quæ secundum naturam, & præter naturam

turam sunt: nam quæ secundum naturam sunt sibi similia indicant, quæ præter naturam contraria. Qui sanè indicandi modus priori est contrarius, interimq; fieri potest, ne sint contrariæ indicationes, sed inter se maximè concordēs, vt ex Gale. 8. metho. superius explicaui. Iam ex secunda definitione, statim secundum naturam, & præter naturam non semper esse contraindicantia, manifestum est. Nam quod status secundum naturam indicat, non perpetuò aduersatur ei, quod status præter naturam demonstrat. Fingamus enim Socratem calidum morbo frigido affici, in hoc profectò quod indicat morbus non est contrarium ei quod à sanitate insinuat: nā sanitas sui custodiā indicat, quæ in Socrate calido, debet calidis perfici; morbus sui ablationē demonstrat, quæ calidis etiam efficitur:

G frigidus

frigidus enim morbus, ut curetur, calida postulat. Ex quibus indicata non esse contraria facile colligemus. Illud etiam quod de contraindicante non verè scribit, vanissimum est: nam morbus in interna corporis parte, non indicat crassa medicamenta esse ad mouenda; sed tantum sui ablationem insinuat: at cum pars affecta in profundo corporis posita sit, manifestum est, ea medicamenta esse adhibenda, quorum vis ad altas corporis partes facile peruenire possit, qualia sunt tenuia medicamenta, quæ ad internas partes suam facultatem citò deducere possunt: contra autem crassa, quæ difficulter interna subire possunt. Quare non est dicendum situm partis contraindicare: neque etiam non admittere crassa medicamenta. Imò ex situ partis sui custodiã indicantis, & ex morbo sui ablationem demonstrante, de tenuibus medica

medicamentis ad mouendis deliberamus, ut fusius inferius explicabo. Vltorius Argenterius cum de contraindicantibus agit, verè contraindicantia in duplici statuit differentia: quædam quæ per se, alia quæ per accidens indicantibus repugnant. Quam sententiam ca. 21. explicat, cum ait: Generatim quæ secundum naturam sunt, ijs quæ præter naturam per se contraindicant: quæ verò præter naturam, ijs, quæ præter naturam, per accidens: accedit enim (inquit) ut febris ab ijs exasperetur, quæ causæ profunt. Nam si hac ratione hæc ex accidenti contraindicantia dicuntur, facile colligemus quæ secundum naturam sunt ex accidenti, ijs, quæ præter naturam sunt contraindicare, cum contingat, ut quod morbum aufert, ei quod naturam conseruat sit contrarium. Nam ostensum est sæpe concordare esse naturæ, & morbi indicatio-

nes. Præterea ex accidenti idem quod
secundò significat: at quod præter natu-
ram est verè contraindicans, primò,
non secundò indicantibus repugnat.
Nam ea medicamenta calida, quæ catu-
sæ medentur, primò calorem augēt &
febrim exasperant. Ex quibus facilè est
intelligere frustrà Argēteriū laborare,
dum ea quæ singulis indicantibus con-
traindicent, methodo nititur explica-
re. Ex his enim quæ sibi inuicem genere
contraindicant ad particulares differē-
tias descendendum esse docet. Quoniā
statum secundum naturam, & præter
naturam genere non esse contraindici-
tia ostensum est. Nam quæ præter na-
turam sunt, sui ablationem indicant,
quæ ablatio ijs, quæ secundum naturam
sunt, genere non est cōtraria, imò in his
sæpe concordēs indicationes fiunt, ut
ex octauo metho. docuimus. Iam & ex
ijj

ijs, quæ dicta sunt perspicuū fiet, id cui
maximè Argenterius ad suam senten-
tiam confirmandam innititur, falsissi-
mum esse. Est autem fundamentum ta-
le, quemadmodum vnum indicat vnū,
sic ratio postulat, ut vnum statuamus,
quod vni tantum contraindicet. Quod
ex ipsiusmet sentētia stare nulla ratio-
ne potest: status enim secundum natu-
ram, nempe partis temperies, vnum
cū sit, vni propriè non cōtradicit, sed
omnibus statibus præter naturam, qui
naturalem temperiem labefactāt, quos
diuersos esse nullus est qui ambigat.
Capite etiam. 22. asserit vires vacuan-
tibus & replentibus cōtraindicare, quæ
duo vires vitare possunt. Ex eo igitur
fundamento falso, non rectè contrain-
dicārium differentias inuestigabit. Ca-
pite præterea vigesimo secundo cū
contraindicantium particulares diffe-
rentias

rentias confuso maximè ordine recenset, inquit, victum remedio contraindicare, quod sanè ipsius principijs maxime repugnat. Nam victus, & remedium non sunt ex genere indicantium, hinc neq; contraindiantia sunt censenda: cum ex Argenterij sententia contraindiantia ex indicantium genere sint. Quòd si victum & remedium propterea contraindiantia vocat, quoniam vires victum, morbus autem remedium indicet, quæ sibi inuicem contraindicant: certè neq; id ex eiusdem sententia eodem capite, stare potest. Nam vires inquit, neq; aliud familiare alterantibus remedijs resistunt, præterquam naturalis temperies. Quare vires non contraindicabunt morbo postulanti alterius remedium. Ex quibus fit, vt victus, & remedium contraindiantia non sint dicenda. Non rectè autem Argenterij

de con-

de contraindiantibus disputasse, ex ijs, quæ capite. 22. scribit facilè intelligemus, sic enim habet: Alterantibus remedijs neq; vires, nec aliud quicquā quod familiare, & naturale sit, præterquam naturalis temperies resistit: quæ quidē sui conseruationem per similes qualitates, non autē mutationē per dissimiles desiderat. Quapropter optimè Gal. in meth. scribit, vnā quāq; partē vel principē, alterantia remedia admittete, quæ ipse affectus requirit. Hæc Argenterius. Quæ certè nulla ratione possunt coherere. Nā si pars sui custodiam indicat, quæ per similes sit qualitates, alterantia remedia, quæ affectus requirit, non admittet; quòd si hæc admittit, nō omnibus alterantibus remedijs resistit, sed ijs solū, quæ naturalē temperiem ultra naturæ metas cōmutant & alterant, quibus necessariò vires reluctantur.

G iij Præ-

Capit. 3.
lib. 2. de
med. offi

Præterea si vires (vt dixi) in temperamenti essentia sunt positæ, ea quæ temperamentum mutabunt, vires etiã vi-
tiabunt: quare quibus temperamētum resistit, eisdem vires resistere, & reluc-
tari erit necesse. Illud autem non est
silentio prætermittendum, quod Ar-
genterius disputans de correpugnantibus, profert, puerilem scilicet, ætatem
correpugnare vacuationi, quoniam declarat corporis vires, quæ vacuationē
non sustinent. Quod quàm falsum sit
facile est intelligere. Nā puerilis ætas
vires robustas habet: sed quoniam pue-
rorum humida substantia facile dissipatur,
proinde pueri euacuationem nō
possunt sustinere. Vnde puerilis ætas
ex propria natura vacuantibus reme-
dijs reluctatur. Ex quibus omnibus fa-
cile veritatis studiosus intelliget quàm
perturbato ordine Argenterius de indi-
cantibus

cantibus, coindicantibus, contraindi-
cantibus, & correpugnantibus disputa-
uerit, & quàm sit in his explicandis à Ga-
leni principijs alienus; à quibus se neq;
tantillum recedere audacter affirmat.
Ex ijs etiam quæ dicta sunt, & in parti-
culari indicationum exercitatione post-
dicentur, cuius notum erit, quàm ve-
rè hanc rem pertractauerit Galenus, &
quàm eleganter totam hanc disputa-
tionē absoluerit, adeò vt nihil amplius
desiderari posse videatur.

De indicationum potestate,

Cap. XIII.

Postquam voces, quibus Galenus
in hac disputatione vtitur, explica-
ui; atq; indicationis diuisiones, quæ po-
tuit breuitate, proposui: tempestiuum
fuit, indicationum vires in mediū
asserre; vt quæ ratione medendi metho-
dus exercenda sit, facile intelligamus.

G v Prima

methodi explicauit. Quare maxime
 miror Argenterium, cur adeò acriter
 aduersus Galenum ex contrarietate
 peti indicationem contendat: cui satis
 fuisset Galeni mentem ex Galeno, an-
 te Galenum interpretari, quàm mala me-
 te Galenum legere, & ipsum contume-
 lijs indignum, conuitijs afficere. Nam
 si eodem animo ab aliquo Argenterio
 libri legantur, occurrunt in illis plures
 sententię, quę veriùs reprehensione di-
 gniores sunt, quàm eę, quas in Galeno
 Argenterius reprehendit. Nam omni-
 sis alijs, primo libro de medici officijs
 asserit, morbo curationem non deberi,
 secundo verò libro ex morbo curati-
 cem peti indicationem scribit. Que sen-
 tentia præterquam quòd priori repu-
 gnat, etiam ex eius decretis falsam esse
 ostenditur. Nam (eo autore) propter
 symptoma nihil indicat; quoniã simul
 cum

cum morbo aufertur. Pari ratione nec
 morbus curationem indicabit; quoniã
 abeunte constituente morbum causa
 (autore Argenterio) morbus sanatur.
 Præterea capite sexto secundi libri de
 medici officijs, ab ambiente aëre nō su-
 bi indicationē contendit. Octauo ve-
 rò eiusdem libri capite contrarium, sui
 inmemor, affirmat. Eodem etiã octa-
 uo capite ledentes iuuantēsq; causas ab
 indicatium numero reijcit. At cū res
 non naturales eodem capite inter indi-
 cantia adnumeret, sibi planè repugnat.
 Sed hæc omittamus, & ad propositum
 redeamus. Prima indicatio curatrix ex
 morbo petitur, vt diximus; quę quidē
 principium tantū est (& vt sic dicam)
 carcer, vnde medendi ratio promouet.
 Nemo enim ex plebe est, qui ignoret,
 luxatum brachium reponendum in pri-
 stinum locum esse; calculum in vesica
 auferen

3. meth.
 cap. 1.
 6. meth.
 cap. 2.

auferendum, & solutam partis cōtinuitatem vniendam. Quare quod à prima indicatione suggeritur, id non tantum artifices, sed plebei etiam norunt. Quibus verò rationibus, quod morbus indicat, agendum sit, id munus solius artificis est. Quod si per experientiam remedia inuenerit, Empiricus: si autē ratione, Rationalis dicetur. Nūc autem, neglecta experientia, de rationali via inueniendi remedia agere propositum est. Cuius viæ principium (vt dixi) est, quid singuli morbi faciendum esse prescribūt, inuenire. At primū artis opus est, an sit sperandū quod est propositū consequi, an non. Id verò cuiusq; particulæ substantiam, actionem, vsum, & situm æstimās, ex rei natura cognoscet. Sic ex substantia, partes ex semine factas regenerari, tenuem septi transuerti, si partem incisam vniri; ex actione, si

9. meth.

& vsu

& vsu pulmonē, cor, reliquasq; internas partes vulneratas sanari non posse, intelligimus. Libro verò de constitutione artis medicæ ad duo capita reuocauit Galenus, ad effectricis causæ potentiam, vel impotentiam, & defectū materiæ. Ex quibus colligit medicus, quid à natura, quid à medico, quid ab utroq; præstari possit. Quod cum cognouerit, ad deliberandū de remedijs accedet: deliberabit autē de remedijs, ex eiusdem indicationibus. Verū vt morbus sui ablationē, ita affectio morbi, nempe magnitudo, siue vis, quam indicatricem esse superius dixi: magnam vehementemq; ablationem indicat. Porro autem Ioannes Bocaudus prima de indicationibus tabula, Rationalem sectam suam curationem ex indicationibus à natura rei sumptis, perficere scribit. Huius autem simplices

tres

tres indicationes statuit: quarū primo
quid sit agendum insinuat; altera, an
quò tendimus sperari possit, docet: ter-
tia, remedia inuenit, quibus assequi pos-
sumus id, quod prima postulat, & secun-
da docet. Sed errat, mea sententia. Non
in morborum curatione, morbus quid
agendum sit docet, non natura, nō cor-
poris vires, & reliqua, si quæ sint nobis
familiaria, ex quibus primā indicatio-
nem cōpleri asserit. Quāquam & præ-
dicta ad agendorum inuentionem vti-
lissima esse ex Galen. 3. meth. superior
scripsi. Iam cognoscere, an id quod pri-
ma indicatio demonstrat, sperare pos-
simus, artificis primum opus est. Quod
sanè ex rei (vt dixi) natura medicus in-
quirat: prædictum autem artificis mo-
nus, nusquam secundam indicationem
Galenus appellauit. Verū si id semper
Bocaudus cōtendat, sciat nō vni

simplicem

simplicem indicationem esse appellan-
dam: sed plures naturæq; diuersas esse,
ex quibus an possimus quod morbus
dictat sperare, cognoscimus. Denique
terciam indicationem, quā simplicem
vocat, ex quibus petatur nunquam ex-
plicauit. Vt ex his quæ à nobis scribun-
tur facillè quisq; cognoscere poterit.

Cap. XV. de secunda indicatione medi-
catoria, quæ ad morbum refertur.

Altera indicatio ex causa morbi su-
mitur, hæc duplex est, interna & ex-
terna. Vtraq; si egit, desijt verò agere
nihil indicat. At si præsens causa fuerit,
tam externa, quàm interna sui ablatio-
nem indicat. Verū auferendi internā
causam, si humor esse statuatur, nō idē
modus est: siquidem aliquando conco-
ctione, aliquando euacuatione aufertur.
At concoctio internam causam præter
naturam, aut naturæ vtilem, aut fluxi-

Lib. ad
Tbrasj.

H lem

De con-
sti. artis
medice
64. 19.

In arte
med. ca.
89.

In apbo.
9. et. 1.
metbo.

5. simp.
cap. 20.

lem excretioniq; aptam reddit. Quare
summo studio affectum, quo quidem
interna causa nos afficit, inquirere o-
portet. Sic enim cōtarijs adhibitis re-
medijs, natura artis ope adiuta, prædi-
ctis alterationibus causam morbi faci-
lè commutabit. Iam euacuatio, aut om-
nium humorum est; quæ quidem ab-
solutè euacuationis nomen retinet, aut
vnius, vel plurium humorum. Illam
venæ sectio, cucurbitulæ, hirudines,
balneum, exercitium, frictio, inedia
(quamuis secundò & ex accidenti) hæ-
morrhoides, & alia efficiunt. Hanc ve-
rò purgatio. Quæ vox non eam solum,
quæ familiarium succorū attractione
fit. Verùm quæcunq; excrementorum
excretionem comprehendit; ut pote
quæ per errhina, apophlegmatismos,
bechica, coprotica, & alia eiusmodi
medicamenta perficitur. Propterea na-
tura

ture meatus diligēter inquirendi sunt,
per quos naturæ excrementa purgare
oportet. Præterea euacuatio aut à toto
corpore fit, aut à parte, vtraq; sensilis
aut insensilis inuenitur. Rursus à parte
fit euacuatio, cum humor extra corpus
excernitur, aut ad aliam partem trans-
fertur. Idq; duplici modo. Vno cum
pars ægra humores abigit: altero cum
partes integræ humores ad se trahunt.
Quæ verò extra corpus humores edu-
cit, euacuatio, quæcunq; sit sensilis, aut
insensilis, aut per ipsam sit partem, aut
per ea, quæ vnâ cum hac aperiuntur.
Proinde ad eiusmodi consortiū intelli-
gendum dissectionum notitia habenda
est. His omnibus modis causa morbi
euacuatione aufertur. Qua verò ratio-
ne deligenda sit euacuatio, cum de sco-
pis indicationum agemus, fusius expli-
cabitur, ea parte, qua de indicantibus

H ij qualiter

qualitatem remediorum, hoc est, speciem scribemus. Sed obijcies ex Galeno libro de optima secta dicente: Ab euidētibus nullam peti indicationem. Quare etsi externæ causæ præsentēs sint, cum tamen sint euidentes, ab eis non sumetur indicatio. Respondet obijectioni Galenus eodem libro dicens, a causis externis præsentibus indicationem sumi; negat tamen causas, ut causas, euidētes esse, quin potius causas, ut causas, abditas sensui esse, ostendit. Porro causæ tam externæ, quam internæ vera curatio non est: quippe quæ soli morbo debetur; sed prophylacticè dictam sibi adiunxit, ut vndecimo meth.

 Cap. 3. Galenus elegantissimè docet. Symptoma verò cum ex morbo pendeat, nihil nobis indicat. Cæterum si symptoma causa fiat, augens affectum, aut vires labefactans, ab eo indicationem sumimus.

Respon-
sio.

Eodem
li. ca. 12

12. met.

cap. 3.

mas. Sed nō possum me cōtinere, quin quibusdam Argenterij rationibus adversus Galenum nunc respondeā: quibus nititur ostendere ex Galeni sententia externas causas indicare. Quæ prima est, ex temperamēto, priusquam homo laboraret morbo, ut Galenus dicebat nono methodi, petitur indicatio. Igitur causæ externæ, quæquæ non sint, etiam indicabunt. Deinde ex consuetudine rem ostendere conatur. Nam hæc indicare Galeno dicitur, cum tamen in morbis amplius consuetis nō utamur, & solita munia ob vrgentem morbum omnia sunt intermissa. Iam tertio ita agit: Consuetudo, ætas, indicare dicuntur: quoniam ex illis signa petimus ad cognoscēdos corporis status: cur igitur ex externis causis non sumuntur indicationes, cum signa affectuum, externæ causæ censeantur? Profectò in

H iij depellen

depellendis his, non contererem tempus, nisi adeo proteruē in Galenū Argenterius inueheretur. Primū omnīū, nonne Galenus nono metho. hęc verba profert? Siquidē corporis tēperies, quæ illo tempore fuit, quo agrotare id cœpit, quæq; ad inueniēda remedia est utilis, ex natura, ætate, consuetudine, & ambiente nos aēre ortum habet. Cum igitur sanatio nihil aliud sit nono metho. quā præsēntis in corpore vitiosi affectus in priorem habitū naturalem mutatio, meritō temperamentū, ætas, consuetudo, ex quibus naturalis habitus completur indicare rectē censetur. Non autem externæ causæ, quas quidē restituere medicus non intendit. Iam alteri obiectioni ita respondeo. Diffiteor, omnino in morbis cōsuetudinem cōtemni: quin potius (ut summus Hippocrates scribit & experientia confirmat)

mar) totis viribus seruanda est, aut recto modo mutanda. Iam quod tertio obijcit, ita diluo. Fateor ex Galeno. 5. de sanitate tuenda remediorum omne consiliū huc dirigi, nempe in corporis affectum, non in senium aut ætatem aliquam. Addit verō Galenus hęc considerari à medico propter affectuū cognitionem, eandemq; utilitatem ex cōsuetudine, & causis externis reportare medicum: cæterum remediorū inuentionem ex his non præstari. Idem etiā vndecimo methodi Galenus fatetur; quarto etiam methodi scribebat ex alio suggeri sanationis indicationem, ex alijs præberi affectus notitiam. Iam nono methodi ætatem & consuetudinem interueniente corporis temperie, indicare profert: atq; id ex Galeni sententia tam verum est, quā quod maximē. Cur igitur ætatem & consuetudinem

H iij indicare

2. de vi
æus rati
one in
acutis.

indicare interdum profert Galenus, nō autem causas externas? An quia ætas & consuetudo præsentēs sunt, quando homo morbo corripitur, ex quibus natura ortum habet. Quam quidem restituere medicus studet. Externæ verò causæ præsentēs nō sunt, sed iam agere desierunt; quas non redire, sed omnino vitare expetimus; propterea ex natura, ætate, & consuetudine indicationes; clarioris doctrinæ gratia, sumi dicimus, nō autē quia signa sunt affectus. Quod si naturam indicare dixerimus, neglecta consuetudine, & ætate, tunc sub natura asciticiam ex consuetudine temperiem comprehendimus, atq; eam mutationem, quæ vitæ curriculo fit, quæ ætatem appellamus.

Cap. XVI. De facultate indicationis, quæ à natura petitur.

Natura

Natura sui custodiam indicat, siue similarium partiū natura sit, siue instrumentalium. Similarium partiū natura ex his tribus constat, ex spiritibus, ex earum, quæ solidæ dicuntur, partium substantia: & tertia ab his carnis, quæ cuiq; particulæ sua est. Singulæ autem iam dictarum trium propriam pro natura sua, tum quantitatem, tum qualitatem habent. Hæc rursus natura bifariam diuiditur in nativam, & adscitam temperiem. Adscita tamen temperes ad efficientes causas reduci debet, ut ex illa indicationem sumamus. Hæc igitur natura (ut dixi) sui custodiam indicat, nō tantum innata temperies, sed etiam acquisitiva; non quæ olim fuit, sed quæ præsens est, cum homo morbo laborare incipit; quæ (ut superius dixi) ex natura, ætate, consuetudine, & ambiente etiam, ortum habet. Sed dices, si

H v natu-

cap. 11.
et unde
cimo me
th. ca. 11.

natura sui custodiam indicat, ut virtus
 cur quæ à natura petitur indicatio, me-
 dicatoria potius dicitur, quàm ea, quæ
 à virtute? Respondeo, cum morbus sui
 ablationem indicet, quæ per contraria
 fit, eatenus à contrario corpus mutan-
 dum est, quatenus priorem recuperet
 naturam. Neque enim aliud sanatio est,
 quàm præsentis affectus in priorem
 mutatio. Itaque ex collatione morbi cū
 natura, commutationem, quæ à contra-
 rio fit metimur; propterea indicatio à
 natura curatrix dicitur. At quæ à viri-
 bus petitur, vitæ custodiam indicat;
 quæ quidem ex accidenti (quoniam co-
 gimur aliquando vires corroborare) ad
 curationem facere diximus. Quò si ad
 euacuationis quantitatem exercendam
 vires interdum expendimus, tanquam
 prohibentes aut consentientes eas con-
 sideramus. Nam mēfura humoris eui-
 cuandi

cuandi ex redundātia humoris indica-
 tur. Porro autem, etsi fateri cogor, si
 rem penitiùs consideremus, eadem ra-
 tione ex Galeni sententia vires & natu-
 ram custodiendas esse: quandoquidem
 in naturæ essentia positas esse asserit, ta-
 men plurimum interest ad remedia in-
 uenienda, naturam, aut naturæ vires
 considerare. Nam prima consideratio-
 ne, temperamenti qualitatem potissi-
 mū consideramus, altera illius ad agen-
 dum vim expendimus. Quare ex natu-
 ræ cōsideratione morbosos lapsus me-
 timur. ex viribus neque per somnium
 cognoscimus. Merito igitur indicatio
 à natura, non autem quæ à viribus sug-
 geritur, medicatoria vocatur. Verum
 institutum persequamur. Intempera-
 ta natura in morbis mutanda non est,
 nisi iam ante morbum multo tempore
 contrario

Libr. de
 sanguin.
 missione

8. meth.
 cap. 9.

cōtrario victu hominem cibauerimus
tunc enim ex consuetudine indicatione
sumpta, non alemus hominem cibo tē-
peramento suo simili: vt si Socrates ca-
lidus & siccus frigidis assueuerit labo-
retq; febre; ipsi frigidiora & humidiora,
quā si illis non assueuisset, propinabi-
mus. Itaq; non tantū innata tēperies
consideranda est, sed & adscita, si pro-
priam naturam ægroti cognoscere vo-
luerimus. Franciscus tamen Vallesius
vir acerrimō iudicio præditus merito
in controuersiam vertit, an adscita na-
tura alia à consuetudine sit: & vehemē-
tissima ratione ostendere conatur, ad-
scitam naturam & consuetudinem di-
stingui. Fingamus, inquit, Socratem
primo calidum, calidorum vsu, calidū
in secundo recessu fieri. Rursus Plato-
nem calidum in tertio, vsu frigidorum
ad calidum in secundo reuocari: adscita

natura

natura eadem est in vtroq; , non tamē
consuetudo. Siquidem Socrates à frigi-
dis læditur; Plato verò à calidis: quo-
niā ille calidis, hic frigidis assueuit.
Hac ratione persuasus adscitam naturā
à consuetudine distinguit: aitq; aduen-
titiam naturam veluti habitū esse; con-
suetudinem verò dispositionē esse ad
agendum vel patiendum ab aliqua re.
Cuius sententiæ Leonhartus Fuchsius
est in compendio, sed pro dispositione
procliuitate vtitur. Itaq; inquit, illos
duos homines habere idem tempera-
mentum in habitu, sed habere disposi-
tionem diuersam, alterum ad occurren-
dum calidis ineptam, alterum idoneā.
Quā rem explicaturus, duplex statuit
temperamentum. Alterum, siue inna-
tum, siue aduentitium, in ipsa substan-
tiarum elementorum proportionē cō-
sistit. Alterum, quod veluti dispositio
est

est ad primū. Itaq; corpus anteaquam
radicitus in calidum aut frigidum mu-
tetur, fit frigidis aut calidis simile simi-
litudine quadam in dispositione ad natu-
ram. Dicitur verò hæc dispositio ad-
uentitium temperamentum qualita-
tum. Hæc Vallesius. Vtinam esset hic
locus accommodatus ad hæc placita de
temperamentis examinanda, quæ quæ-
dam in suis cōtrouersijs pæssim incul-
cat: in quæ (Deo duce) commentarijs in
libros de Temperamentis agam. Sed
quæ sequuntur huius placiti incertitu-
dinem ostendunt. Inquit enim disposi-
tionem illam ad naturam, consuetudi-
nem esse, quæ cum perseverat, migrat
in naturam. Itaq; non amplius consue-
tudo est, sed natura. Quod si ita est, illi
duo homines, si in habitu idem tempe-
ramentum habent, profectò non habe-
bunt dispositiones, quæ consuetudines
dicuntur.

dicuntur: quādoquidem cōsuetudo cum
in naturā migrat ex Vallesij sentētia, iā
cōsuetudo nō est, sed natura. Præterea
Plato in hypothēsi posita non amittit
similitudinē, quā cū frigidis habet: qua-
re & dicitur frigidis assuetus. Quod-
nim aliquis magis cū frigidis versabi-
tur, eo magis frigidis assuescere cēsebi-
tur. Quare nō erat tanti momēti ratio,
ut propter illā adscitā naturā a consue-
tudinē distinctā esse fateri cogamur. + *meth.*
Quoniā (ut ex Gal. I. I. metho. superius *cap.*
diximus) adscitæ naturæ ad efficientes
causas reuocari debent, ut ex illis indi-
cationē sumamus. Siquidem natura no-
stra ex usu rerum similitudinē & fa-
miliaritatem cum illis contrahit. Qua-
re adscitæ naturæ propter similitudi-
nem, & familiaritatē, quā cum efficien-
tibus causis habent, citra illas nō sunt
cōsiderandæ. In illis igitur hominibus,
et si

et si idem recessus in calido est, non ta-
men eadem acquisiritia natura. Siqui-
dem in Socrate adscita natura ex cali-
dis oritur, & cū calidis familiaritatem
habet: in Platone verò cū frigidis, quæ
diuersæ familiaritates diuersas sequun-
tur naturas: propterea in illis homini-
bus diuersæ sunt adscitæ naturæ, ex di-
uerso rerum usu ortæ. Quò fit, vt con-
suetudo non alia à natura adscititia cen-
senda sit. Sed obijciat aliquis, illi duo
homines eiusdem sunt temperamenti,
sunt igitur eiusdem naturæ. Respondeo,
consecutionem nil colligere, quando-
quidem hæc vox temperamentū æqua-
litaris aut excessus vox est. Propterea
cū illi duo homines in eodē sint qua-
litaris excessu, eiusdem temperamenti
iudicantur: tamen (reuera) non habent
eamdem temperamenti cōstitutionem.
Quemadmodū enim nigrum piper, &
album

album eiusdem sunt temperamenti, nō
tamen eandem substantiam tempera-
menti obtinent, vnde diuersas habere
naturas manifestū est: pari ratione So-
crates & Plato se habent. Quāuis enim
eiusdem temperamenti ordinis sint, nō
tamen eandem temperamenti consti-
tutionem sortiuntur. Quod quidem ex
nulla alia re certius, quā ex diuersis
cū rebus familiaritatibus colligimus.
Nam Socrates cum frigidis similitudi-
nem obtinet, nec indiscriminatim cum
omnibus, sed maiorem cum illis, qui-
bus assuevit. Pari modo Plato cum ca-
lidis se habet. Quare rectissimè septi-
mo methodi Galenus inquit. Ratio to-
tum genus indicare potest, materiam
verò a consuetudine perimus. Maximè
tamen aduertendum est, vt homony-
miam tollamus, consuetudinem inter-
dum naturam significare; vt cū dici-

mus consuetudinem seruandam esse
interdum vsum rerū, quibus assuesci-
mus, qua ratione cōsuetudinem adsci-
titiam naturam gignere dicimus. Sed
non sunt dissimulandę molestę quędā
obiectiones Ioannis Argenterij aduer-
sus Hippocratem, & Galenum de custo-
dia naturę in morbis, & consuetudine
seruanda. Contendit enim in curandis
morbis nihil obstare, quin meliorem
temperiē cōparet corpus, quā quę il-
li propria erat. Nihil enim, inquit, ob-
est corpus natura calidius dum calido
morbo afficitur, frigidiori victu vta-
tur; quo non solum morbum propelle-
re, sed meliorem corporis temperiem
adquirere valeat. Hęc Argenterius.
Profecto huic rationi facillima respo-
dere in pręsentia libenter prętermitte-
rem; verum quoniā aliquis in exercen-
da arte medica hac ratione perturbari
potest,

potest, facillē Galenus respondet quinto
de sanitate tuēda dicens. Facilius quic-
quid intemperatum est, ad propriam
redit naturā, quā ad optimum tem-
peramentum venit. Quare consultius
faciemus, hominem in propriam natu-
ram prius reuocare, ex hac verō in me-
liorem habitum (si per orium licuerit)
transmutare. Iam ex morbis in natu-
ram celerrimē mutatio facienda est;
natura verō in melius sensim mutan-
da. Si igitur contrariam tanta mensu-
ra morbo admoueretur, vt in contra-
rium corpus mutaretur, cū natura
repentinam illam mutationem non fe-
rat; porius corpus in contrarium mor-
bum labi, quā meliorem temperiem
sibi cōparare dicetur. Pręterea cōten-
dit aduersus Hippocratem, propterea
quod tantū vereatur consuetudinem
mutare. Cū in morbis (inquit) omnia
1 ij desieramus

deferamus, quibus assueuimus. Ipse si-
bi seruet suam methodum mutandi a-
mnino in morbis consuetudinem. Nam
malo credere Hippocrati admonem
consuetudinis custodiam in morbis,
quàm Argenterio. Imo quæ à consue-
tutine petitur indicatio maximi mo-
menti est in morbis sanandis; dummo-
do ex consuetudine, iam plurimo tem-
pore homo non ægrotet: tunc enim
in morbo cogimur consuetudinem di-
mittere. Aliæ verò consuetudines
tametsi prauæ sint, tamen displicenti-
bus adhuc sibi corporibus, non sunt mu-
tandæ. Quare quod Galeno tertio obij-
cit Argēterius ex sexto de sanitate tuen-
da, nullius est momēti. Inquit enim Ga-
lenus: Hanc corporis naturam, nō opor-
tet ad aliam consuetudinem transfer-
re: sed nec vllam aliam naturam, nisi
quæ iam longo tempore ægrotat. Nō-

ne,

nē, inquit, satius est, antequàm morbi,
& vitia in habitum transeant, eorū vim
frangere & corpori languenti prospice-
re? Respondeo, eo loco Galenum agere
de his, qui alicui in diurnis officijs assi-
stant. Hi enim si citra exercitationē la-
uari assueti fuerint, nōnulli, inquit Ga-
lenus, hanc consuetudinē ferunt: nēpe
illi, quorum corporis trāspiratio libera
est. Hi enim nec assiduè ægrotant, nec
longo tēpore. Quare hanc naturam ad
meliorem cōsuetudinē transferre non
oportet: imò, inquit Galenus, neq; vllā
aliam naturam, nisi quæ longo tēpore
iam ægrotat, ex consuetudine intelli-
ge, quā mutare cogit nos morbus. De
quibus cōsuetudinibus nono methodi
agebat Galenus dicens: Non est igitur,
quod paruum quiddam, atque ad spe-
ctandū leue ad inuentionem remedio-
rum, consuetudinem existimemus, ve-

I iii luti

luti nec ad sanitatem tuendam. Nemo enim adeo est stupidus, ut magnopere ex frigida potione laesus, hanc in diuturnum usum duxisse velit: propterea quod laesus interim, atque ab ea euidenter agrotans omnino abstinebit. Quare si quippiam fuerit, qui a consuetudine laesus in ea perseverare coactus fuerit, profecto morbo confectus eam mutare cogetur. Explicavi iam Galeni sententiam. Sed illud non silebo, Galenum eo loco non asserere, non esse mutandam naturae consuetudinem, nisi in morbo, ut Argenterius probabat. Sed non oportere, eorum, qui in otio non degunt, mutare naturam ad aliam consuetudinem, nisi ob consuetudinem agrotet, quod quinto de sanitate tuenda scribebat, dicens: Ergo nec assuetudines ipsae, tametsi pravae sint, displicentibus adhuc sibi corporibus sunt mutandae. Quin nec per summam

nam sanitatem semper id tentandum: Sed tunc cum his, cui mutandae sunt, a civilibus negotiis maximè vacat.

De indicationis ex ambiente potestate,
Cap. XVII.

Denique ex ambiente indicatio sumitur, qui quidem eiusmodi est reditus, tum propter regionem ipsam, tum anni tempus, tum caeli statum. Neque verò citra rationem attentum aëri esse cogimur. Siquidem reliquas materias tum deligere, tum fugere licet: ambiente verò aëre velimus nolimus utimur. Quod sane Galeni placitum in epistola nuncupatoria, quam suis commercariis in librum de sanguinis missione praescripsit Ferdinandus Mena, tolerare potuit. Si igitur cum medendi indicationibus consonat aër, pro gratia est habendus: si vero illis adversatur, morbificis causis est

adnumerandus. Fingamus enim Socra-
tem febre aliqua corripi. Siquidem aer
frigidus, & humidus fuerit, sanātis cau-
sæ rationē habet. Si verò calidus, quia
dubitat tunc morbificam esse causam.
In hanc Galeni sententiam acriter agit
Ioannes Argenterius multis rationi-
bus. Prima est, nihil quod non curatur,
curationem indicat; sed aer non cura-
tur: curationem igitur non indicat. Al-
tera ratio sic habet. Aer materia medi-
ca est; sed materia medica indicatur: igi-
tur non indicat; alioqui idem indicare-
tur, & indicaret. Agit tertio aduersus
Galenum. Ex Galeni sententia propte-
rea aer indicat, quoniam sine eo morbi
auferri non possunt, neq; sanitas retine-
ri: at non omnes morbi egent aere pro
remedio, vt instrumentales: igitur non
indicat. Præterea ita euertere Galeni
sententiam conatur. Vt aere, ita somno

& vi-

& vigilia, cibo & potu morbi profligan-
tur: igitur illa vt aer indicabunt. Quas
rationes facile diluo. Primæ sic satisfi-
cio. Fateor Galenum tertio methodi
scribere, absurdū esse asserere aliud esse
quod curationem indicat, & aliud quod
curatur. Sic enim scripsit. καὶ γὰρ ἡ ἀπο-
πνεύσις μὴ ἔχει τὸ ἐνδὲν κινούμενον τὴν θέρ-
μην ἡ τριγὼν δὲ τὸ θέρμα πύσμενον. Quod est,
Siquidem absurdū est, aliud esse quod
curationem indicat, aliud quod cura-
tur. Quare morbus solus, ex Galeni sen-
tentia curationem indicat, calidus sci-
licet in frigidationem, soluta continui-
tas vnitatem, & membrum luxatū re-
positionem. Itaq; nec natura, nec am-
bens curationem indicat. Nihil enim
aliud curatio est, quàm reuocatio mor-
bi in sanitatem: quam profectò solus
morbus insinuat. Nam hic quid agen-
dum est commonstrat: at qua ratione

I v agen-

agendū sit, & qua ratione inueniēda remedia ad curationē exercendā, id nō ex solo morbo sumimus: est enim indicatio ab eo sumpta veluti carcer, & principium methodi. Vt igitur ratione curationē perficere valeamus, naturā & ambientē consideramus: non vt curationē indicantes, sed quia simul cū morbo curationē indicante, ex illis de remedijs deliberamus. Sicubi igitur Galenus. 9. methodi indicationes ex natura, & ambiente sumptas medicatorias appellauerit, & indicātia curationē ad duo capita reuocauerit, ad naturā nempe, & morbū, amico animo explicāndus est: vt dicamus, morbum tantū esse, qui reuera curationem, id est, quid faciendū sit docet: reliqua verò curationem indicare, quoniā simul cum morbo qua ratione sint remedia inueniēda ostēdunt. Nam ad curādi methodū nō satis est, quid agendum

agendū est, scire; sed qua ratione agendū sit, curantis artificis munus est. Quare frustra. 2. libro capite. 10. Argenterius Galenū reprehēdere nititur, dū naturā curatricē indicationē minimē præbere demonstrare conatur. Rursus sui immemor eodem capite cōtraindicātia indicantiū nomine minimē cōprehendi cōtendit. Secūda ratio Argenterij importunitatem prodit. Non enim aer indicare dicitur, propterea quòd materia sit, sed quia talis est materia, quæ nobis perpetuò occurrit; qua ratione indicātis habet rationem. Materia ergo medica nobis conata indicat profectò, & nō indicatur. Quid de tertia ratione dicā, audi. Propterea Galenus verba illa protulit, vt ostenderet necessitatem conuersionis eū aëre: at nō colligendum inde est, medicum in quocunq; morbo profligando, aëre pro materia indigere.

Quarta

Quarta verò ratio multò inefficacior
est, quandoquidem nō ideo aër indica-
re dicitur, quoniā aëre morbos proli-
gamus: sed quia vel inuiti cū aëre per-
petuò (vt dixi) conuersamur. Porro au-
tem vrget magis Galeni sententia octa-
uo methodi, quo loco communis me-
thodi exēpla scribens, inquit: Pone e-
nim correptos esse febris duos homines,
in regione natos educatosq; tempera-
ta: nunc in ea non esse, sed alterum in ca-
lida & sicca, alterum in frigida & humi-
da: præterea eosdem diuersos esse cū
temperamento, tum natura, tum con-
suetudine, tum ætate, etiam sub diuer-
so, si placet, anni tempore, & cœli statu
egrotare: sic, vt alter calidus siccusq; na-
turā sit, ac tali victus ratione in totum
insueuerit: præterea iuuenis sit, & hye-
me ægrotet, idq; in frigida & humida
regione, ac statu cœli simili: alter humi-
dus

duus & frigidus simili victui assuetus, &c.
Quæ nam igitur in vtroq; horum sunt
indicationes? Nempe quæ à febricitādo
sumitur communis amborū est, ac quæ
refrigerent & humectent desyderans;
reliquarum nulla præterea est commu-
nis. Siquidē priori & propter ætatem &
propter naturā, quæ simili victui fuere
assuetæ, calidioris sicciorisq; tēperamē-
ti cibus idoneus est; idemq; & propter
anni tempus & regionem & statum cœ-
li conuenit. Non enim quæ ab his sup-
peditatur indicatio similia desiderat,
sed contraria. Alteri, &c. Paulò post ita
habet, ab ætate, natura, regione, anni
tempore, cœli statu. Vbi tēperata, hæc
sunt similibus semper præsidiorum est
indicatio, siue valeant homines, siue æ-
grotent. Contra ab intemperatis anni
tempore, & regione, & cœli statu, con-
trariorum est indicatio. Hactenus Ga-
lenus.

lenus. Cui sententiæ ea repugnât, quæ
 Galenus nono Methodi medendi scri-
 bit, agens de ambiente, dicens: Quippe
 cum humectari refrigerariq; corpus
 postulat, si hæc præstat, sanantis ma-
 teriæ rationem obtinet; sin calefaciat
 & siccet, morbificis causis est adiun-
 gendus. Vbi igitur cum medendi in-
 dicationibus consonat, pro gratia est
 habendus; sicubi aduersatur, inhiben-
 da eius noxa est. &c. Quæ sententia
 planè priori contraria est. Nam in
 exemplo posito ex octauo Methodi
 in priori homine correpto febris, frigi-
 dam regionem & cæli statum con-
 trarium indicare scripsit, cum in præ-
 sentia salubrem esse materiam velit.
 Placuit pugnantes hos locos in medi-
 um adferre, poterit quisq; libere sen-
 tire. Mihi profecto videtur exem-
 plum Galeni octauo Methodi longè
 alia

alia ratione legendum esse, vt homi-
 nem calidum in regione calida degere
 ponamus, & frigidum in frigida: nam
 sic locus loco consonabit.

*Quid propriæ possint indicationes
 aliquibus exemplis declarans,
 Cap. XVIII.*

S Vperius quæ essent propriæ indi-
 cationes, & quæ communes expli-
 cui. nunc proprias indicationes in
 morbis, quas etiam ultimo loco, nem-
 pe decimo tertio Methodi medendi
 Galenus posuit, exercere placet, po-
 tissimum proprias indicationes, quæ
 ex particulis in curatione morborum
 sumuntur. Quæ exercitatio tanti est
 momenti, vt si eam, quæ à partibus
 sumitur, propriam indicationem ade-
 meris, nihil obstat, quin medicinam
 non

non sex mensibus, sed sex diebus perdis-
 scas, nec mirū. Postulat enim hæc exer-
 citatio partiū corporis humani diligen-
 tissimā & inspectionē & cognitionem.
 Atq; hæc vna ex causis est, cur Argen-
 terius vniuersam hanc tractationē per-
 turbauerit, quòd scilicet ignorauerit,
 proprias à cōmunibus indicationibus
 distinguere. Quā quidem exercitatio-
 nem vndecimo methodi cap. 2. elegan-
 tissimè Galenus suadet, dicens: Sed re-
 mediorū indicationem, quæ à rebus sin-
 gulis præstetur, seruet: quando si vel
 vnam aliquā earum prætereat, ad por-
 tionem tum magnitudinis illius, tum
 facultatis curatio claudicabit. Porro
 tertio libro Metho. quarto, quinto, &
 sexto in vlcerū curatione proprias in-
 dicationes, tum ex affectuum differen-
 tijs, tum etiā ex natura totius, & par-
 tis, & ambientis constitutione peti de-
 mon-

monstrauit. Cuius rationes potissimū
 tertio libro cogunt nos credere, inuen-
 tionē remediorum non tantū ex mor-
 bo: sed etiā ex natura sumi. Iam sep-
 timo libro ad decimū tertium vsq; cu-
 iusque intemperiei generatim, & par-
 ticularim omnium febrium sympto-
 matumq; vehementium propria reme-
 dia ex proprijs indicationibus inuenire
 docet. Verū quæ duodecimum librū
 sequuntur, quæ in morbis, qui ad in-
 strumenta referuntur, proprias indica-
 tiones sumere docent, sententiam Ga-
 leni de agendis in morborum curatio-
 ne magis confirmabunt, & Argenterij
 commenta, quibus tantum se magnifi-
 cè effert, certius detegent. Proponatur
 itaq; iecur phlegmone laborare, vt hu-
 ius partis exemplo quanta sit propriæ
 indicationis, quæ à parte sumitur vis,
 intelligamus. Morbus hic ex intempe-

rie calida; & humorum fluxu ad iecur
compositus est; postulat igitur refrige-
rari; & humorem ex parte euacuari. In
principio postquam toti corpori con-
suluerimus, humor ad partē fluens re-
pellendus est. Quare in principio astrin-
gentibus & refrigerantibus utendū est.
Athæ cōmunis indicatio in inflāma-
tionum inicijs, citra laborantis particu-
læ indicationem, non magis vtilitatis,
quā noxæ causa est. Siquidem bra-
chio laboranti astringentia admouere
frigida possumus: iecur verò frigida le-
dūt. Iā pectori inflāmato, vt in pleuriti-
de, astringentia nec frigida, nec calida,
nec sunt admouēda, ne humorē in cor
aut pulmonē propellamus. Pari ratio-
ne nec glādulis fluxione tentatis in in-
itio inflāmationis eiusmodi facultatē
medicamētis vtimur. Potissimū in his
quas natura eo vfu fabricauit, vt prin-

cipum

cipum partium veluti sentina nauium,
excrementa excipiāt. Nā in alijs fluen-
tes in ipsas humores depellere tutò, ci-
tra corporis noxā nobis licet. Iam auri
si acetū rosaceo mixtum infundas, non
nocebis: at hoc medicamentum ocu-
lis non est vtile. Quod ex moris confici-
tur medicamentum gulæ commodum
est: oculis tristissimum. Quamuis igi-
tur morbus, nempe phlegmone, hæc in
principio indicet, tamen ex partis natu-
ra tum similis, tum instrumentaria,
propria indicatio vt exempla docēt, in
phlegmone curatione petitur. Nā si-
milaris pars refrigerādi modū, instru-
mentaria, locū, vacuationis rationem,
medicamenti vim; & alia determinat.

Imò non solum in medicamentis, ve-
rū in iunctis ratione ex particulis ma-
ximam sumitur discrimin. Siquidem
glandulis inflammatis, aut artubus, nō

K ij refert

13. met.
capit. 7.
13. met.
cap. 13.

refert crasso an tenui alimento horum
nem alamus: contrā fit in iecore infla-
mato. Nam si inflammatione tenet-
tur, necesse est ex iecinore expelli quic-
quid in eo amaræ bilis, tum saniei, quæ
ex phlegmone prouenit, est collectū.
Quod nulla ratione fieri potest, nisi va-
sa, quæ sunt in viscere detergantur; &
meatus, qui ad ieiunum pertinet intesti-
nū, sit apertus. Quare ea alimenta pro-
pinanda sunt quæ id præstare possint;
quæ quidē cōsistentia tenui, & minime
lenta esse debent. Verū quoniā hæc
plerunq; acria mordaciaq; esse solent, à
quibus phlegmone irritatur: propterea
ijs indigemus, quæ citra morsum deter-
gunt, cuiusmodi mulsa est. At quia dul-
cibus iecur, & lien maximè intume-
scunt, in cibis ptisanam, in medicamen-
tis oxymel aqua mixtū eligemus. Ni-
punicum malum, & reliqua, quæ astrin-
gunt

gunt, crassaq; sunt, dū meatus obstruūt
excremēta excerni prohibent; quæ qui-
dem in iecore inflammato colligūtur,
potissimum si ima pars iecoris inflam-
mata fuerit; tunc enim astringentia, &
mordentia maximè sunt vitāda. Nam
ab astringentibus meatus occludūtur,
à mordentibus inflammatio irritatur.
Si autem gibba pars fuerit affecta, non
maximopere astringentia lædunt, tum
quòd mutata iā alimenta ad gibbā per-
meent, tū etiā sanguini cōmixta illuc
perueniāt. Quare phlegmones curatio
ni ex particulis nō parua differētia ac-
cedit. Prætereà cū iā ad partem phle-
gmone affectā nihil amplius fluit, tūc
cōmunis indicatio est, vt quod in parte
cōtinetur, euacuetur, quod digerētibus
fit medicamentis. Quæ quidem cōmu-
nis indicatio nō magis vtilitatis, quàm
noxæ causa est; nisi ex particulis acce-
dat

dat differentia. Nam ex brachio infla-
mato, digerere citra aliquam noxam
humorē possumus; quia non est neces-
se huius partis robori consulere. At in
iecore inflammato si digerere humorē
voluerimus: vires iecinoris dissipabi-
mus. Quare pars cōtrarium faciendū,
nempe roborandum esse iecur indicat.
Propterea digerētibus medicamentis
cōtraria medicamenta miscenda sunt,
quę vires iecinoris seruent. Pari ratio-
ne in ventriculo, & liene faciendū est,
& in omnibus alijs partibus, in quibus
resolui robur, est perniciosum. Cōlo-
nim laborante, aut aliquo alio intesti-
no, aut musculis, qui in epigastrio sunt,
aut peritoneo, vesica, aut utero vbi nō
amplius fluit sanguis astringentia me-
dicamēta digerētibus miscere nō est ne-
cesse: siquidem harū partiū robur exol-
ui non nimis perniciosum est. Est igitur
com

11. met.
Cap. 10.

11. met.
Cap. 10.

cōmunis indicatio omnibus partibus,
quarum munus toti corpori ex vfu est,
vt robori illarū partium consulamus.
Moneo tamen, vt ea quę. 7. Metho-
Gal. scribit diligenter aduertat, ne im-
prudens in aliquem incidas errorem,
aut nimius in medicamentis admouen-
dis videaris. Nam si pars sibi soli infer-
uiat, non ita audacter humor in parte
contentus euacuandus est. Quin virtuti
attentus euacuationem exerceas. Sem-
perq; adagij eris memor, ne quid ni-
mis. Fieri enim potest, vt si supra mo-
dū humorem digeras, qui parti sibi tan-
tū inferuienti est impactus; omnino
partis substantiam dissipes, colapsisq;
partis viribus, affecta pars intereat.
Audaacter igitur harū partium humo-
rem vacuabis, si eas illis conferas, qua-
rū munus toti corpori vtile, & necessa-
rium censetur. Rursus neq; in his par-
tibus

tibus semper actionis toti corpori utilis habenda ratio est, sed cum humor in parte contentus est digerendus. Nam si pars egra nuda intemperie citra humoris affluxū affecta fuerit, certè pro intemperiei portione, cal fieri, refrigerari, resiccare, & humectari, tantum requirit. Qua alteratione pristinum corporis habitum, & robur pars recuperat, tantum abest, ut viriū lapsū in ea alteratione vereri debeamus. Secus tamen res se habet, cum humorem fluxum discutit medicus, quandoquidem cū humore, simul partis substantia digeritur. Quo fit, ut si id intempestiue fiat, vires affectæ partis, quæ in naturæ essentia sunt positæ, labantur. Postulat enim cuiusq; partis essentia, & natura, certam substantiæ quantitatem & temperamenti qualitatem. Quare cum partem solā alteramus, partis actionem contem-

nimus

nimus; quam summo studio aduertimus, cum humorem parti impactum discutimus. Verum etsi partis affectæ actionem, nudam cōmutantes intemperie, negligimus: Tamen vicinis partibus tali alteratione prospicere debemus. Nam cum secundum naturam se habeant, nisi illis prospexerimus facile in morbos incidere poterūt. Quo fit ut cum ventriculū refrigerare animus est, maximè cauemus, ne septum ventriculo vicinum lædamus. Manifestò igitur prædicta Galeni sententia, ex demonstratis principijs colligitur. Quam quidem libenter Medicorū schola admittit; quicquid doctissimus Menascribat in nuncupatoria Epistola in librum de Sanguinis missione. Cæterū quamuis similia medicamenta hæ partes postulent, adhuc tamen ex substantia partis accidit discrimin: quādoqui-

k v dem

dem lien cū crassiori sanguine alatur,
vehementiora quā iecur tolerat medi-
camenta. Quarē maioris minorisq; ra-
tione discrimen ex natura partis sumi-
tur, similium verò indicatio ex actione
& cōpositione. Ex actione vtrunq; vi-
scus astringentia postulat: ex composi-
tione, vtriusq; visceris meatuū apertio
necessaria est. Sed à situ accedit etiā di-
scrimen, quod gibbam iecinoris per re-
nes, cauam verò per aluū expurgare
oportet, at in liene per deiectionē super-
flui euacuatio facienda est. Nā huic vi-
sceri nulla via ad renes per quos expur-
gatio fiat, patet: ppter ea id viscus phle-
gmone affectū deiectionis medi-
tis detergemus. Pari ratione intestino-
rū positus discriminē in medicamentorū
vlu facit. Nam superioribus intestinis
esculēta & poculēta profunt, inferiori-
bus inferius iniecta. Quanquā tenuibus
intesti

intestinis vlcere affectis, & quæ super-
ne sumuntur, & quæ infernē infundū-
tur vtilia esse. 4. Metho. vult Galen. cap. 7:
lam ex partis duritia, differentia peti-
tar. Nam capite affecto, nō vertici ne-
que occipiti, sed bregmati, quoniā hęc
pars mollior est, & meatus sunt aper-
tiores medicamenta admouemus. Pre-
terea ex alto medicamentis hanc partē
irrigamus, quò penitus in partem du-
ram se insinuent: at oculis hęc irriga-
tio molesta est. Ex sensu etiā partis pro-
prias indicationes accipimus. Nā ocu-
lus mordacia respuit medicamēta, quæ
quidem alijs partibus minimē nocent.
Iam, & symptoma differētiā indica-
tionum nobis præbet. Nam in princi-
pio lethargi & phrenitidis communis
vtriusq; affectus indicatio est: in incre-
mento ob symptomatum differentiā
differentes sunt indicationes: At in de-
clina-

clinatione communia iterum sunt re-
media. Præterea quamvis cōmunis in-
dicatio phlegmonarum euacuatio sit;
ex situ tamen partis discriminē maximū
in exercenda euacuatione sit; siquidem
supernis partibus affectis humeralem
venam scindimus, medijs internā, in-
fernis ex saphæa sanguinem mittimus.
Deniq; si digerentibus medicamentis
humor euacuandus sit, ex situ partis nō
exiguū discrimen colligimus. Quæ
nim in profundo corporis sitæ sunt par-
tes vehementiora, quàm extimæ, poscu-
lant medicamenta. Hæc fusissimè Gale-
nus septimo, vndecimo, decimo tertio
Methodi, & secundo artis curatiæ ad
Glaucōnem scripsit; ad quos libros le-
ctorem ablegassem, nisi Argenterio re-
spondendum esset, qui quidem ex situ
partis qualitatem medicamenti nō in-
dicari, efficacissima ratione (ipso iudi-
ce)

ce) demonstrare sic nititur. Ex Gal. vn-
decimo Methodi vna res vnam tantū
indicationem suggerit: at situs partis
vna res est, igitur vnum tantum indi-
cabit: at cum sit res secundum naturam,
sui custodiam indicabit. Quare cum si-
tus partis per qualitatem medicamen-
ti non seruetur, non indicabit qualita-
tem medicamēti. Propterea inquit si-
tus partis inter contraindiciantia im-
propriè computari, quoniam situs par-
tis crassa medicamenta non admittit,
sed tenuia; Addit verò, Galenum sitū
partis euacuationem indicare, pro eo
quod est impedire, tradidisse. Verū
id vltimum prætermittamus, & ratio-
nem, quæ quidem omnino Argenterii
perturbauit, facile diluamus. Nam nō
quo animo ferendum est, hunc virū
tam exili ratione Galeni Methodū re-
prehendere. Quoniam si rectè aduer-
tit

tit Argenterius, ex eodem principio sua redarguitur sententia; quandoquidem ut pars vnum tantum indicat, ita morbus vnum tantum, nempe sui ablationem. Quare neque morbus eius modi substantiæ, & facultatis medicamentum admouendum esse indicabit, ut eius facultas in itinere minimè exoluta ad affectum locum peruenire possit. Unde igitur ut possimus rectè de remedij deliberare, indicationem petemus? Profectò non aliunde, quàm ex situ partis. Hic enim est, qui quidem medicamentum tenuius, & vehementius internæ parti affectæ admouendum esse indicat, quàm si extrema pars corporis afficeretur. Quid enim obsecro aliud est situm partis crassa medicamenta non admittere, sed tenuia, quàm situm partis illa medicamenta nobis indicare? Neque verò illam indicationem

tionem ex suo situ pars præberet, nisi sui custodiam (ut iam alibi scripsi) indicaret. Iam quarto Metho. cap. 6. in gula exulcerata crassa & lenta medicamenta sumenda esse ex situ, & figura gulæ docet Galenus. At dicere gulam tenuia medicamenta non admittere, ridiculum est. Quandoquidem tenuia medicamenta facilius, quàm crassa deuorantur. Pari ratione & ex situ partis meatum, per quem euacuatio exercenda est, cognoscimus. Quamuis enim quod vnum est vnum tantum indicet; non vnus tamen modus est, quo indicatum efficere possumus; quod quidem causa morbi declarat. Hæc enim sui ablationem indicat, non tamen vna sola via est, qua quidem illam auferre possumus. Nam interdum concoctione, interdum euacuatione, quod à causa indicatur, molimur. Sic etià etsi pars sui custodiā indi-

cat, nō tamen vnus custodiēdi modus,
nec vna via nobis sese offert, neq; id ci-
tra rationem profero. Quandoquidem
libro de optima secta ad Thrasybulum
plura in vna re consideramus interdū
ex quibus de remedijs rectissimè deli-
beramus. Quā rem cū Argenterius
non aduerteret, illis ambagibus, illisq;
circuitionibus vsus est, dūmodo The-
sali opinionē defenderet, asserentis, ex
morbo de remedijs tantum deliberan-
dum esse. Præterea non sunt dissimu-
landa, quæ de indicantibus locum, Ar-
genterius scribit. Inquit enim, postquā
morbus sui ablationem indicat, ex in-
dicātis loco, locum, cui adhibenda sunt
medicamenta, colligimus. Iam vter
partibus indicationes sumi minimè fi-
teri cogatur, inquit humorem in ven-
triculo cōtentum indicare sui euacua-
tionem, essetq; accommodatissimus lo-
cus

cus quoniā propinquissimus, qui aper-
to abdomine humori viam præberet:
at quoniam id fieri non licet, quin na-
turalem structuram corrūpamus, quā
conseruare oportet, ita indicante natu-
rali statu, cogimur aliam viā inuenire,
&c. Hæc profectò sunt eo capite illius
verba; quæ quidem eius sententiā fal-
sam esse ostendunt. Nam primum o-
mnium in frōte capitis, ex loco (sic enim
partem appellamus) indicationem pe-
ti insciens fatetur, cū ait, locum re-
mediorum ex indicātis loco sumi. Ad-
hæc quis vnquā accommodatissimū
locum propinquissimum appellauit?
Imò ille accommodatissimus euacua-
tioni locus est, quem natura ad euacua-
tiones moliendas fabricauit: quo fit, vt
nullus possit rectè euacuationes exer-
tere, qui naturæ meatus ignoret. Qua-
re cū ex situ partis meatū, per quem
L euacua

euacuatio exercenda est, colligamus: si
tum partis indicare, nemo poterit insi-
ciari. Adde quòd ex sensu partis, duri-
tia, symptomatis, actione, medicum de
remedijs deliberare supra ostensum est.
Non aliunde verò factum est, vt hæc
Argēterius protulerit, Galeniq; decre-
ta contemplerit; quàm quòd non rectè
Galenum de communibus & proprijs
indicationibus differentem intellexe-
rit: tum etiam, quòd plurimū inter-
se nō animaduertit, an aliquid quid
agendum sit, aut quā ratione sit agen-
dum, indicet. Siquidem morbus quid
agendum est indicat; qua verò ratione
sit agendum (vt superius dixi) non tan-
tū ex morbo, sed ex prædictis deli-
beramus, ex quibus remedium seu
auxilium colligimus.

Cap.

Caput. I. De ordine, quo exercendæ sunt indi-
cationes, ex quibus medendi methodus cōstat.
Indicationibus explicatis earūq; vi-
ribus enumeratis, quas medicū ex-
actissimè tenere, vt manus digitos oportet:
quo ordine indicationes exercendæ
sint scribere aggredior. Porro autem
cū Medicus ad visendum ægrotum
venerit, primum omnium morbus sum-
ma diligentia ab eo cognoscendus est.
Nam hic finis statuitur, ex quo me-
dendi methodus principiū habet, quā-
doquidem propositū in Methodo est,
cuiusq; morbo remedia inuenire. Ani-
maduertet igitur Medicus, an simplex
morbus sit, an verò plurium affectuum
complexus. Nomen verò affectus in
presentia latius patet, vt non solum
morbum, sed morbi affectionem nempe
magnitudinem seu vim & causam
morbi cōprehendat, tum etiā & sym-

L. ij ptoma

roma, quod causa fit, quamuis reuera
symptoma sapissimè affectus non sit,
cū non sit quid factum, sed essentiam
suā in fieri obtineat. Si igitur morbus
simplex fuerit, aduertendum est, an in-
dicatio, quæ ex morbo peritur, cū alijs
consentiat, an verò cōtrariam alijs in-
dicationem subiiciat. Si concordēs fue-
rint indicationes, tunc nullum exhibe-
tur negotiū. Vt si fingamus Socratem
frigidum & humidum in ætate frigida,
ambiente frigido, & qui iā frigidis per
sanitatē assuescere incæperit, febris dia-
ria corripit; tūc omnes indicationes cō-
cordes sunt: nam febris humectantia &
refrigerantia postulat, & aliorum vnū-
quodq;. Si verò discordes fuerint indi-
cationes, tunc numerum, & magnitu-
dinem indicationum cōferre oportet.
Vt si Socratem calidū, & siccum in æta-
te calida, ambiente calido, & qui calidis
assueue

assueuerit, febris laborare posuerimus:
in hoc homine discordes sunt indica-
tiones, ex quibus, quæ à febris sumitur
indicatio, numero quidem inferior est;
sed magnitudine reliquas superat, po-
tissimum si à natura plurimum excel-
serit. Nam duplex tunc magnitudo il-
li accedit, & quia febris, qua ratioe plus
ceteris morbis nos sollicitos habeat, cū
omnibus partibus sit cōmunis: & quia
plurimum à natura recessisse statutū
est. Si verò febris parua fuerit, fas est,
reliquas omnes cum ea cōferre: si enim
pares videantur, tūc nulla illarū alteri
præferēda est. Neq; enim plus refrige-
rādum, aut humectandū est, quàm cal-
ficiendū, aut siccandū, aut contra-
ficiendū est; sed media victus ratio,
vbi corpus ita se habet, eligenda est.
Hæc enim vtriq; prospiciet, & naturæ
calidæ, & morbo calido. Si verò indica-

tio à natura indicationem à morbo ¹⁶⁶ fa-
peret, tunc victus ratione calida, & sic-
ca vtendum est; à quo quidem victu si-
milis natura facile reficitur. Vt si singu-
lus Socratis substantiam maximope-
re dissipatā esse, paruaq; febri labora-
re; eo casu febrem contemnentes, So-
cratem alimēto sibi familiari alemus.
Quam rem nō intelligens Argenterius
hunc locum Gal. octauo Metho. sus-
pectum habuit. Neq; aliqua ratione si-
bi persuadere potuit, indicationē à na-
tura magis, quā eam, quæ ex mor-
bo, vel exiguo vrgere posse, cū id
posse fieri, naturæ rei non repugnet.
Præsertim cū eodem vigesimo ter-
tio secundi libri capite in principio
asserat, Medicos in ardentissimis fe-
bribus virium infirmitati vino ci-
bisq; calidis consulere. Si verò com-
plexus affectuum in corpore reperi-
tur,

tur, sic exercendæ sunt indicationes,
siue diuersi tantum, siue contrarij sint
affectus. Neque verò res tam exigui
momenti est, quin summum postulet
consilium. Quam rem ex Galeno li-
bro septimo Methodi explicare aggre-
dior. ^{Cap. 111} Primū in huiusmodi comple-
xu estimabis à quo maximè discrimē
ægro impendere videatur. Secundo lo-
co quæ ex his causæ rationem habeant;
& quæ ab his efficiantur. Tertio quæ an-
te alia sanari possint, & quæ non pos-
sint. Quod si nullus affectus magis a-
liis vrgeat, nec vnus alterius ratio-
nem habeat causæ, nec vnus ante aliū
sanari postulat: tunc nullum comple-
xus affectuum facelsit negotium. Vt
si intemperies composita calida & sic-
ca, aut calida, & humida, aut aliqua a-
lia sananda sit à Medico: tunc enim
vtranq; indicationem simul exercebit.

Vbi enim à quoquàm affectuum non leue periculū instat, ad id, quod vrget, dirigi curātis consilium primū debet. Vbi verò aliud efficiens est, aliud causa, à causa incipienda curatio est. Cum autem hoc ante illud curari nō potest, id quod ordo dīctat faciendum. Sanē in eo consilio, quod ab vrgente sumitur, magnitudo affectus perpendenda est, quæ triplex est. Vna quæ ex læsæ actionis præstantia spectatur, quarto verò Metho. ex læsæ partis præcellentia scribebat Galenus. Alia quæ ex propria affectus essentia sumitur. Et tertia quæ ex facultate, quæ læsum corpus gubernat, æstimatur. Quarto Meth. ex affectus cacoethæ, hoc est, malo more æstimandum docet, quod nūc ex facultate, quæ læsum corpus gubernat, expēdendum esse scribit. Quanquam enim affectus essentia nō sit magna, si tamē

ab

ab affectu magnus fiat virium lapsus, morbus magnus dicitur, vt in febre pestilenti & vulneribus articulorum manifestō conspicitur. Hæc verò tertiam magnitudinē morbi sub indicantis dignitate Galenus interdum cōprehendit, vt octauo Metho. & yndecimo. In eo verò consilio, quod ex causæ ratione ininitur, aduertendum est, quid eorū, quæ coniunguntur, gignere, aut augere aliud possit: quod ita Galenus duodecimo Methodi explicat: Dolor interdū tantū humoris ad partem accerser, vt affectus augeatur. Quare tūc cogimur sedare dolorem; habet enim rationem causæ affectum augentis. In eo verò quod ordo præscribit, quid ante quod, vel, quid cum quo, vel quid post quid sanari possit, vidēdum est. Fingamus, inquit, Gale. septimo Methodi, ex cerebro ad ventriculum pituitam deflue

Capt. 9.

Capt. 3.

L v re,

re, atq; eius occasione intemperiem in
ventriculo contractam esse: rursus hu-
ius pituitę maximam partem sinus ve-
tricoli, & spatia, vt similis pars est,
occupasse: in eiusmodi cōplicitis affe-
tibus, inquit Galenus, dignatione ma-
ior est intemperies, propterea, videli-
cet, quod & ipsa temperies. Et sic etiam
codex Græcus habet. ἐν ταῖς τοιαύταις συμ-
πλοκαῖς, αἰετώματι μὲν ἐστὶ μίζων ἢ δυσπρα-
σία διότι καὶ ἡ ἐν κρασίᾳ. id est, in eiusmo-
di complicationibus dignatione maior
est intemperies, propterea quod & ip-
sa temperies. qui sensus mācus esse vi-
detur. Propterea addendum esse existi-
mo, ἐστὶ ἡ ὑγία est sanitas. Sed mirādum
magis est, cur Galenus illam vocem
αἰετώματι, id est, vt linacer vertit digni-
tione adiecerit, cuius nunquā ante-
in Methodo mentionem fecerat. Qui-
re alius res inquirenda est. Gale. octa-

uo Meth. dicebat, nihil in cōtrarijs in-
 dicationibus tā cōuenit expendi, quā
 magnitudinem eorum, quę ad indica-
 tionem coierunt. Quam utiq; in libris
 de Sanitate tuenda duplicē esse osten-
 dimus, Alterā, quę ex ipsorum (vt sic
 dicam) dignitatibus censetur: Alterā,
 quę ex ipsorum (vt sic dicam) proprijs
 substātijs spectetur. Quas ex cōferēdo
 cū mediocri, & quod secundū naturā
 est, accipiēdas esse testati sumus. Cete-
 rū nō explicat qua ratione dignitas co-
 rū, quę indicāt, sit æstimāda. Verū. 11. Cap.
 Meth. dignitatem respectu vitę, aut sa-
 nitatis expendere docet: magnitudinē
 respectu proprię substantię aut decli-
 nationis à naturali habitu. Itaq; vnde-
 cimo Methodi magnitudinem à dig-
 nitate distinguit, in quam octauo Me-
 thodi magnitudinem scindit, quā eīā
 sub magnitudine. 7. Metho. compre-
 hendit,

hendit, & eius mentionem facit in ex-
plo, cum inquit. Dignatione maior est
intemperies, propterea quod, & ipsa tem-
peries, adde est sanitas. Sed ad id unde
digressi sumus redeamus. Fingamus
rursus propriæ essentiae ratione in agro
nuper proposito maximū ex tribus af-
fectibus esse succū in ventriculo impa-
ctū. Esto (si libet) ut idem affectus mor-
sus sensum faciat, atque ex eo ipso ani-
mi defectū accersat: ita videlicet, ut,
quatenus supravires est, reliquis sit ma-
ior. Constat profectō in his complica-
tis affectibus, primā indicationem ab
eo, quod vires resoluit, sumendā esse.
Si quidem maxima est viriū dignitas,
potissimum cordis atq; agrotantibus
maximē necessaria, cum quibus simul
vitam perire necesse est. Deinde quo-
niam omnium maximū propriæ essen-
tiæ ratione, affectū esse statuimus suc-
cos

cos in ventriculo impactos ad eum pri-
mum te verteris, atque eum primum
sanas. Vbi verò succus in ventriculi
tunicis contentus mediocriter se ha-
buerit, neq; plurimum illius, in ventri-
culi cavitae contineatur, neque vires
amplius labent, ut iam vrgentis indi-
catio cesset; tunc ad causam accedes;
pro comperto habens, nō posse vllum
affectū sanari, manente adhuc ipsa cau-
sa unde ortus est. Ordo autem curatio-
nis modō cōtraria inter affectus reme-
dia postulat. Cōtraria remedia appello,
quæ ita se habent, ut quod vnum iu-
uat, alteri nocet: aut quod vnum indi-
cat, alteri aduersatur: sicut in phlegmo-
ne & vlcere apparet. Nam quæ phleg-
monē sanat vlcus maius reddunt. Ali-
quādo ordo contraria remedia nō exi-
git, ut in vlcere cauo, in quo, quæ cau-
tatem sanant, non lædunt vlcus. Itaq;
primum

primū omniū in cōplicitis affectibus
magnitudo affectus spectatur, quæ eo
modo, vt dixi, est distinguenda, vt i ppo
sito exēplo affectus vires labefactans,
est primus demulcendus. Quod si nullus
affectus vrgeat, id quod habet rationē
causæ estimabis, vt si statuamus humo-
rē vetriculi impactū vires nō deijcere,
tūc omniū primū cerebrū sanandū est,
deinde vetriculi sinus purgandus, de-
mū impactus discutiendus est humor.
Vbi verō nihil rationē causæ habet id,
sine quo aliud curari non potest, pri-
mò abigendū, vt vlcus cū phlegmone
ostēdit. Ordo verò curationis (vt dice-
bamus) aliquādo cōtraria remedia po-
stulat: vt in colico dolore ab humore
frigido, à quo nōnunq̃ tantū periculi
imminet, vt torporē inducētibz me-
dicamētis vtī cogamur, quæ quidē cau-
sam maiore reddunt. Præterea in febre
ex obstructione, ea quæ causæ medetur,

sepius febrem adaugent: in phleg-
mone etiam cum vlcere cōtraria reme-
dia requiri superius diximus. Demum
tum ex his indicationes agendorū, tum
etiam ordinem quo exercendæ sunt, fa-
cilè colligemus. Verū hic ordo Argēre
nō placet. Idq; pluribus rationibus
persuadere conatur. Quarū prima est
per indicātia, vt alios scopos, nūquā or-
dinē inuenit Gal. quod sic demonstrat.
Nisi quæ vrget primò auferamus, dein-
de causas, quid erit, quod vnquā ordi-
nem turbare queat? Quū tamen, vt in
alijs omnibus scopis, sic in hoc iustū sit
ponere, quæ indicantibus reluctentur.
Secunda ratione ita agit. Si id quod vr-
get, ad sequentia, causæ rationē nō ha-
bet, vñ etiā peruertendi aliorum or-
dinem, nequāquam obtinebit, neq;
omniū primum locum inter alia sibi
arrogare poterit: Siquidem ab eo quod
magis

magis vrget auspicamur, quod aliter
 reliqua præstare nequeamus. Habebit
 ergo rationem causæ sine qua non, id
 quod vrget. Nec verò perpetuò ab eo
 quod magis vrget, curationē inchoa-
 re nobis licet. Sed non nunquā ab alio
 exordiri cogimur, sine quo illi succur-
 re non datur. Veluti si cui ex vase mul-
 ta sorde sanieq; obrecto sanguis pro-
 fluat, vnde vires collabātur, ad moris
 remedijs sanguinem comprimētibz
 diuisum vas occludere nequimus, pri-
 usquam saniem expurgauerimus, quæ
 locum affectum tegit. Sic etiā nō sem-
 per licet, post id quod magis vrget, effi-
 cientem aliorum causam summouere,
 sed ab alio, sine quo efficiēs causa sum-
 moueri nequit incipiendum est, quod
 in febribus apparet, in quibus obstru-
 ctionem, & putredinem, quæ illarū ef-
 ficientes causæ sunt, summouere ne-
 qui-

quaquam conceditur. Priusquā multi-
 tudinem, quæ in venis continetur, aut
 venæ sectione, aut purgatione, aut alio
 deniq; vacuante remedio minuerimus.
 Cur verò humidiora in nutritione, dū
 sanitatē tuemur, præponenda sint, per
 ratiocinationem nō indicationem col-
 ligit, cū tamē Rationalis secta, quam
 profitemur, admoneat, vt indicatione,
 non ratiocinatione vtamur. His ratio-
 nibz Galeni sententiam euertere niti-
 tur. Suamq; statuit dicens: Rerum or-
 dinem agēdi ordinem præscribere. Ita
 autem res ordinari: vt id præcedere de-
 beat, quod sequentia efficere potest.
 Verū, inquit, hunc indicatium ordi-
 nem, qui ab efficientibus causis exor-
 ditur, contraindicantia nonnunquā
 perturbant. Quoniā autem vario mo-
 do complicari possunt affectus & contra-
 indicantia, propterea statuit, certa arte

contraindicantiū numerū, & ordinem complecti non posse. Id verò commune (inquit) obtinent. Quod vniuersa contraindicantia, causæ rationem obtineant. Sine qua reliqua nequeant obiri. Rem autem exemplo febris putridæ explicat. Etenim febris quæ vehementius insurgit, sæpe cogit, vt à refrigerantibus auspicemur, deinde ad ea perueniamus, quæ obstructions adimunt. Hæc Argenterius. Qua in parte pluribus nominibus reprehendendus est. Ac primum omnium, nōne pudet virum Methodi obseruantissimum asserere, non posse viā, & arte exercendarū indicationum ordinem inueniri cum id negotium si quod aliud, ad artem medicæ exercendam, sit maximè necessarium. Deinde exemplum febris putridæ, quod in mediū affert, ipsum in hac re errasse satis, demonstrat. Nā febris nō habet rationem

tionem

nōne contraindicantis respectu causæ, febris indicās est, postq̃ primū medici propositum à febris sumitur. Causa vero cōtraindicantis nomen obtrinebit. Quare febris, cū nō sit cōtra indicās, in exemplo ab eo proposito vrgētis nomen nō sortietur. Præterea si duo sint affectus, quorū quilibet indicantis rationē habeat, à quo inchoāda curatio sit, non poterit suo canone explicare, quoniam neuter illorū cōtraindicantis habet rationē. Vt si phlegmone vlceri adiūcta sit, vterq; affectus indicās est; neq; vnus vlceris rationē causæ habet, nec vnus phlegmonis q̃ alter vrget. Quare nō poterit, ex suo canone, rationē tradere, qua cognoscamus, à quo affectu incipiēda sit cura. Præterea demonstratiōe Gal. quā. 3. Meth. scripsit eius sentētia facile eueritur. Demonstratio autē talis est. Vrgētis indicatio sola est, quæ nō habet ratio-

nem

Ex canō
ne ab eo
proposit
to.cap. 10.
lib. 2.

cap. 9

nem causę efficientis, aut eius, sine qua non. Argenterij igitur sententia falsa est, asserentis vrgentis indicationem rationem habere causę, sine qua non, alio obire non licet. Assumptum sic ostendit Galenus. Aliquando sic vrgentis affectum sanamus, vt reliqui affectus insanabiles reddantur. Quemadmodum puncto neruo, cõuulsione vrgente neruum, & vulnerata etiam arteriam transuersim abscindimus; vt periculum quod ex cõuulsione, & sanguinis effluxu, impendebat, vitemus. Pari modo in luxatione cum vlcere sanamus vlcus, luxationem insanatā relinquentes. Quare vrgentis ratio sola est, cui solum prospicimus; Neq; aliorum, rationem eius sine quo nõ, vrgentis ratio habet. Sed iã rationes Argenterij diluamus. Prima ratio facile diluitur. Etsi enim ea, quę vrgent, & quę rationem

tionem habent causę efficientis aufertur. Adhuc aliquid reliquũ est, quod ordinem perturbat. Nam in vlcere cū phlegmone, nihil vrget, nihil etiam rationem habet causę, tamen curatio horum affectuũ ordinem exigit, vt dixi. Secunda etiã ratio nullius est momenti: Vrgentis enim indicatio (vt ostensum est) sola est, neq; respectu aliorũ, rationem habet eius, sine quo nõ. Tertia ratio Argenterium artem Medicã oscitanter exercuisse ostendit. Quoniã si sanguinis profluuiũ vrgeat, tantũ abest, sordem & saniem prius abstergendas esse: vt medicamentis huic rei vtilibus oui albo, aut alio conglutinante commixtis, linamentoq; exceptis, neglectis alijs, sanguinẽ sistere tentemus. Quinetiam non rarò causticis medicamentis crustam veluti operculum in vlcere ore moliamur, fateor suppresso

sanguine, ex cuius profluuiio periculū
imminebat. Nō posse vlceris ora con-
glutinari, quin prius sordē, & saniem, &
reliqua, quæ inter vlceris ora continen-
tur demamus. Quarta verò ratio facil-
lima est. Nam multitudo respectu ob-
structionis causę rationē habet. Quare
vt obstructio priusquā febris est sanan-
da; sic multitudo ante obstructionē, vt
11. Meth. Gal. demonstrauit. Demū cū
1. de Sanitate tuenda Gal. præcipit, in
ciborū ordine humidiora prius esse su-
menda, nō citra indicationē loquitur,
quæ ex ventriculi natura, & formatio-
ne sumitur. Nā si astringentia præcede-
rent, hæc humidis infernū os ventri-
culi ocluderēt. Vnde fieret, vt oīa quæ
ad negocium alimentī pertinēt, infeli-
citer succederent, sed de his satis. Ad
rē redeamus. Monet Galenus, vt quę
plures ac valē tiores sint indicationes,
præse

cap. 10.

S. met.
cap. 9.

præferantur, ita tamen ne contraria sit
neglecta. Vellem ne hanc Galeni sen-
tentiam præposterē, vt Argenterius,
intelligas, qui quidem existimauit Ga-
lenum velle in contrarijs indicantibus
omnibus esse simul succurrendum, atq;
id esse quod Galenus vult, cū inquit,
dum quædā præferuntur contraria nō
esse negligenda. Verum mea sententia
subsultim Galenū legit Argenterius.
Nam res ita se habet, vt quamuis quę-
dā præferantur tamen reliqua non sint
contemnenda à medico: quin potius
oculati Medici munus est, contra-
ria semper animaduertere; & quamuis
vnum alteri in exercitatione præferat
alterum minime negligere debet, pro-
pter inopinatas mutationes quę in cor-
pore contingunt. Verū aliorsum,
quā Argenterius existimauit, illud
Galenum protulisse, quæ sequuntur
M iij Galeni

cap. 13.
Id Galē
nus etiā
confir-
mat.
11. met.
Capit. 9.

Galeni verba demonstrant, cum inquit.
Porro prælatio hæc alias vtrisque in
vnius auxiliij materiam mixtis perfici-
tur, alias seorsum sumptis. Vides qua
ratione vtrique non semper simul occur-
rendum esse vult Galenus; quod etiam
nono Meth. confirmavit dicens: Quæ
verò aduersantur, aliquando admini-
stranda prorsus non sunt, aliquando mo-
dicè. Quippe si quem curare studes af-
fectum, is vacationem requirit, vi-
res autem extrema imbecillitate labo-
rant, toto illo tempore, quo vires resi-
cimus, corum, quæ affectum sanent, ni-
hil planè ægrotati exhibemus. At quis
diceret tunc contemnendum esse affe-
ctum? nemo profectò: quin potius ocu-
lus semper in affectum iniiciendus, sal-
tem ut expendamus, an ià curationem
exercere possimus. Praterèa in ulcere
phlegmoni adiuncto tumore sanamus,
nullo

nullo ulcere adhibito medicamento.
Interdum verò vtrisque contrarium in-
dicantibus miscentes medicamenta pro-
spicimus. Vt si iecur Socratis phlegmo-
ne laborare ponamus, tunc digerenti-
bus medicamentis, materia digerenda
est, quæ quidem iecoris substantiā dis-
sipant. Quare perpetuò ea medicamen-
ta miscenda sunt, quæ inter digerendū,
robur addant iecinori, aut medicamen-
tū, quod vtraque facultate polleat, quale
absynthiū est, iecori admouendū. Est
ne igitur canō, quo hæc distinguere va-
leamus? Certè, ut indicantium magni-
tudo fuerit, aut agendorum ordo postu-
lauerit, ita aut mixtā ex contrarijs ma-
teriam admouemus, aut seorsum vni
prospicimus, alteri nihil adhibentes,
ut ex prædictis Galeni exemplis mani-
festum est. Porro autem ex proposita
de contrarijs indicationibus Methodo,

Canonē
aduerte.

Libro
secundo
de me-
dici os-
fic. capi.
20.

de inueniendis remedijs quisque facilius quàm ex tanta indicantium & contraindicantium ex Argenterij sententia multitudine deliberabit. Verùm operæpretium me esse factum existimo si fundamentum, cui inicitur, nullius momentieffe ostendā. Nam cùm in curatione morborum indicantia à contraindicantibus separare conatur: atque (eo autore) ex indicantibus, quædam indicantia, alia contraindicantia fiant: vt quæ indicantium rationem habeant, & quæ contraindicantium inter curandum morbos, intelligamus, hac vtitur animaduersione. Quod in aliqua re peragenda primū ex illis cōsideratur, ex quo propositum elici debet, cuiusq; ratione ad agendū impellimur, illud indicantis nomen assumit. Id verò quod postea expenditur, tantūquàm id quod indicatis repugnat, prohibetq;

hibetq; ne assequamur quod propositum est, contra indicans censetur. Res tanto viro indigna. Nam cùm plurima in re peragenda occurrant, ex quibus propositum elicitur, par erat, vt Methodum scripsisset, qua quidem illud primum, ex quo ad agendum impellimur, cognosceremus, neque nostro arbitratui negotiū omnino relinqueretur. Præterea etsi id libenter illidemus, aliquid primū esse in re peragenda, ex quo propositum elicitur, tamen non propterea illud indicantis nomen meretur, reliqua tali nomine sunt indigna. Age statuamus in curatione morbi, morbum indicantis rationem habere, (nam hūc primū Medici consiliū dirigitur, vt morbum propellat.) Nunquid morbus indicantis tantū rationem habebit, virtus verò, & natura contraindicantium? absit

absit tantus error. Nam cum in morbo virtutem reficere, naturam custodire cogamur, profectò nō minus quā morbus indicantium rationem habebunt. Præterea si virtus, & natura morbo cōtraindicant: morbus etiam naturæ cōtraindicabit. Quare & indicantia & cōtraindicantia, morbus, virtus & natura dicentur. Accedit, quod cum in principio capitis vigesimi secundi libri, indicantia, & contraindicantia re & genere eadem esse proferat; eodem capite patrem, matrem, & reliqua contraindicantia esse fateatur, cum ex genere indicantium nō sint. Quæ quidem rectius Galenus generali nomine prohibentia appellauit. Deniq; sibi contradicit. Nam capite duodecimo secundi libri tanquā oraculum Apollinis recipiendum esse scribit, indicantia à contraindicantibus, & repugnantibus, distinguenda esse; ut

pote

pote quæ genere, & natura inter se differant. Capite verò vigesimo contraindicantia eadem re, & genere cum indicantibus esse scribit. Verum ex ijs, quæ hætenus de indicationibus scripta sunt, facilè in eius libris plura alia inuicem dissidentia & cognosces, & colliges.

Caput. X X. de medendi scopis.

Edēdi Methodū per indicationes fieri ex Galeni sentētia ostensum est: cuius Meth. finis est, vnicuiq; morbo (cuius causa metho. inquiri potest) remedia inuenire. Ut autē facilius intelligamus, qua ratione medendi Methodus remedia doceat inuenire, quid remedij nomen significet, prius est explicandum. Remedium ex Galeni sententia lib. I I. Meth. illud dicitur, quod corpori ægro admotū, illud iuuat. Itaq; remedium ad aliquid dicitur, eadem enim

Capit. 1.

enim materia & remedij, & nocentis
causæ rationem obtinere potest: si e-
nim corpori admota prodest, reme-
dij, si verò nocet, causæ nocentis ratio-
nem sortitur. Quod exemplo missio-
nis sanguinis facile comprobatur: hæc
enim si iuuat, auxilium ceu remedium
si autem nocet, non remediū, sed mor-
bifica vocatur causa. Hoc idem ex Ga-
leno confirmari potest lib. de Consti-
tutione artis Medicæ, quo loco reme-
dium dicitur quicquid corpus iuuat,
dum affectum ad naturalem statum
reuocamus. Quapropter cibus, potus,
medicamenta, & quæcunq; alia, quæ
corpori administrantur ad affectus sa-
nandos, si iuuant, remedia vocantur.
Horum autem omnium materiam ad
quatuor capita reuocauit Galen. lib.
de Constit. artis Medicæ. ad offeren-
da, efficienda, educenda & extrinsecus
inciden

cap. 14.

14.

incidentia. Libro autem ad Thrasy-
bulum ad tria capita retulit, ad dix-
tam, chirurgiam, & medicamenta: per
dictam victus rationem intelligit, vt
libr. primo de ratione victus in acutis:
quæ quidem victus ratio ex his quinq;
potissimum perficitur cibo, potu, per-
fusione, cataplasmatibus, & clysteribus,
vt in. 11. Metho. Galen. docet. Sub
cibo autem & potu reliquas res nō na-
turales vocatas intelligit. Quare reme-
dium suo ambitu cibū, potum, instru-
menta chirurgica, & medicamēta com-
prehendit: ex quo fit, vt victus à reme-
dio diuersus non sit, sed sub remedio
comprehendatur. Quod Galen. docet
11. Method. quo loco materias præfi-
ciorum non solum ex morbo, sed ex vi-
ribus, & natura inquirere docet, vt in-
ferius exercebimus. Et quanquā victu-
ta quæ secūdū naturā sunt seruātur, ra-
men

cap. 11.

capit. 11.

hæc ratio est
ex victu
motus
quædam
in actione
ex repleto
no.

men sub remedio continentur, cū vīctus
ad morborū curationem indigeamus,
& in præscribēda vīctus ratione in mor-
bis Methodus sit etiam necessaria. La-
tius igitur remedij nomen patet apud
Galenum, quā Argenterius lib. 2. de
Cap. 12. Medici officio existimauit. Merito au-
tem Gal. remedium vocauit, quod cor-
pori prodest: quoniam, vt superius ex Ga-
leno. 3. Metho. demonstraui, Medicus
non hominem vniuersalem sanat, sed
Socratem aut Platonem, aut aliū quē-
piā singularem. Quare remediū nō erit
quid vniuersale, sed quod particulare
alicui curādo adhibetur. Sed iā eō vnde
digressa est nostra conuertatur oratio.
Methodi medendi finis est remedia
vnicuiq; morbo inuenire, cuius Me-
thodi principium (vt dixi) est, quid sin-
guli morbi faciendum esse præscribāt.
Quare summo studio morbus, quem
curan-

curandum suscipit Medicus, exactē
est cognoscendus: rursus eiusdem causa
diligenter est inuestiganda morbi affe-
ctio: nempe magnitudo, ex qua in reme-
dijs inueniendis indicationē sumimus,
maximē est consideranda: videndum
etiam an symptomata corpus nimium
perturbent, ac cōmoueant; quæ omnia
sui ablationem indicare est demonstra-
tum. Et quamuis hoc verum sit, pro-
pteri tamē soli morbo curatio debetur.
Nam ad hunc potissimum auferendū
curandi consilium dirigitur, atque in
hoc profligando totus Medici labor est
collocatus. Quare cū morbus cura-
tionem indicet, id quod morbus facien-
dum esse præscribet, principium certē
erit, ex quo Methodus inueniendi re-
media, & inquirendi ea, quæ morbis cu-
randis sunt necessaria, originem ducet.
Diligens verō ac peritus medicus ani-
maduert

maduertere, ac prouidere debet, an
quod prima indicatio prescribit, sit fe-
rādum. Vbi enim nulla futurae salutis
spes est, nec aliqua ad pristinum statū
recuperandum patet via, frustra medi-
cus ad morbum profligandum auxilia
querit, & remedia quae saepe nō sine ma-
ximo commodo profuerūt, ac hominū
generi fuerunt maximē salutifera, nul-
lius momenti esse existimantur, eaq;
(vt Galenus dicebat) infamantur. Sed
dij immortales, quāta est nostri tempo-
ris calamitas, ac quanto cum hominū
detrimento medicina exercetur. Agro-
tis enim Lethalissimo morbo affectis,
ac ijs, qui iam iam ad vitæ exitum vo-
cantur, ingens remedium sylua pre-
scribitur, ac maxima medicamentorū
copia construitur, ac propinatur. Ex
quo fit vt mileri agroti multitudine
medicamentorū obruti citius pereāt,
pharma-

pharmacopœi autē ex sumptuosis præ-
scriptionibus maximē ditentur. Porro
remedium intelliget medicus an sit sperā-
dum quod prima indicatio prescribit,
cuiusq; particulæ substantiā, actio-
nem, vsum, positum, & alia exactē cō-
sideret, à quibus etiam ratio inuenien-
di remedia proficiscitur. Iam si quod
agendum est, naturæ opus fuerit, vt
carnis in vlcere generatio, tūc ea sum-
mo studio sunt vitanda, quæ naturæ a-
ctionem possunt impedire. Si autem
artis opus sit, vt luxati ossis in suum lo-
cum restitutio, aut vtriusque naturæ
scilicet, & artis, vt saepe fit in curandis
morbis, tunc de remedijs, quibus hæc
perficiuntur optimo iudicio dijudica-
bit Medicus. Hanc autem de remedijs
inueniēdis deliberationē, Ioannes Bo-
cardus in suis tabulis, tertiam esse indi-
cationem, quæ remedia inuenit, cēset.

Verū mea sententia, non vna est indica-
tio, quæ remedia inuenit, sed ex pluri-
bus indicationibus, methodo, & via ra-
tionali de agendis iudicium fertur. Sed
iā vltius progrediamur. Prima me-
dicationis indicatio (vt dixi) ex mor-
bo petitur: nam morbus curationem
præscribit, & quid faciendū est, ex sua
natura ostendit. At quibus rebus id de-
beat præstari, nō ex morbo, sed metho-
do & via rationali, id inuenire debet
Medicus. Quod sanè placitum. 3. Me-
tho. Gal. scripsit. Rursus & eodē libro
sic docuit: Prima medicationis indica-
tio à solo sumitur affectu, remedia ta-
men inde inueniri non possunt. Sexto
etiam Metho. eandem repetit senten-
tiā, cum ait; Scire quid fieri oporteat,
nō est magna res, sed quibus rationi-
bus fiat, id ad artificem pertinet. Plu-
ribus autem rationibus suam hanc sen-
tentiam

Cap. 1.
Cap. 9.

capit. 1.

sententiam confirmat Gal. ex quibus pri-
ma est, nosse quid fieri oporteat, vul-
gus nouit: at quibus modis id fiat, non
omnes norunt, alioquin nihil vetaret,
quin naues, domos, & aliarū artiū ma-
teriam nos fabricaremus. Præterea, re-
medium quid particulare est, at indica-
tio ex morbo communis est: quare ni-
hil vtile ex morbi indicatione inuenie-
mus. Iam illa ad remediorum inuētiō-
nem sunt vtilia, quæ curationem in si-
mili morbo immutāt (vt superius ad-
uersus Methodicos ex Galeno demon-
strabam) sed partis totius natura, vi-
res, sensus acrimonia, partium crassi-
ties, & alia curationem immutāt. Con-
ferūt igitur ad remediorum inuentio-
nem. Prætereo sciens demonstrationes,
quas tum in vlcere, tum in aliorum
affectuum curandi ratione. 3. Metho.
& alijs libris Gal. connectit. Argente-

rius autem maximè contendit demonstrare aduersus Galenum, morbum sua remedia, & sibi propria indicare. Hoc autem multis rationibus confirmare nititur, quarum prima est, morbus sui ablationem indicat, remedia igitur quæ id præstare valeant indicabit. Nam ut Gal. 3. Metho. absurdum existimat, si aliud statuamus curationem indicare, quàm id quod curari oportet, ita etiam alienum fuerit statuere ab alijs quàm à morbo indicari remedia, quibus ad curationem utimur. Id etiam docet rei natura: nam calidus morbus non solum sui ablationem, sed remedia, quæ refrigerandi vim habet, indicat. Nec magis profectò ex morbi causa veluti repletionem intelligimus, quæ materia sit opus ad euacuandum, quàm ex intemperie calida ad refrigerandum. Iam idem nititur confirmare ex Galen.

locis

locis, vt. 11. Met. qua parte scribit Gal. cap. 5.
 morbum qualitatē remedij indicare: & in febribus putridis duo remediorum genera indicari, vnū à causa, alterum à febre eodem lib. docet. Præterea ubi simplex morbus est, nulla præsentē causa, vt in diarijs febribus, solum morbus sui ablationem indicat: quare & propria remedia requirer, & indicabit, quod. 8. met. aper-
 te testatur, cū ait, faciendorum indicatio-
 nē ab ipsa febre capies. Deniq; vehemētissima ratione id demonstrare conatur. Nā vel causa morbi, vel morbus, vel symptoma, vel quædam ex his, vel omnia inter se cōiuncta remedia curatiua indicabunt: nullū enim eorum, quæ secundum naturam sunt, id facere potest. Ac primum non symptomata, quoniam hæc nihil indicant, nisi causæ fiant, ex Galeni sententia. Quare indicatio quæ ex symptomate sumitur,

N iij ad

ad indicationem causæ, erit referenda. Deinde causa non indicat curatiua remedia, quoniam propria curatio causæ non debetur, sed præseruatio. At multò minus omnia inter se coniuncta id præstabunt, quoniam causis, & symptomatis nõ deberi curationem, ostensum est. Quare colligemus morbum curatiua remedia indicare. Pari etiã ratione colligitur, vniuersos remediorum scopos: nempe quantitatem, qualitatem, & reliquos à morbo sumi. Accusat etiã Galenũ, quòd sibi ipse repugnet: nam 3. lib. Metho. non negat remedia, quæ propellendis morbis adhibentur, partim à morbo sumi: quanquam indicationem ex morbo sumptã non esse magni momenti asserat. Est enim veluti principiũ, vnde medendi ratio oritur. Libro verò de optima secta ad Thrasybulum, existimat morbum nullo pacto reme

remedia curatiua indicare, sed ad morbi causam, vniuersam indicandi vim esse referendam. Addit deinde Medicos non ad morbos, sed ad illorum causas profligandas vocari: & auxilia, nõ effectis, sed causis facientibus aduersari. Excusat autem in hac parte Galenum, quoniam Gal. sæpissimè pro morbis diuersis symptomata diuersa capit, vt satis patet, cum de aluo astricta, & soluta ab eadem causa, agit. Neque obstat (inquit) quod in libro de Optima secta scribit Galen. remedia non indicari ab affectibus, quod idem affectus diuersa remedia postulet, vt inflammatio oculi, ventriculi, brachij. Dicit enim affectum ipsum non postulare diuersa remedia, cum idem sit affectus: sed partes diuersas, & differentes, quæ eadem remedia non admittūt. Propterea autem quòd partes cõtraindicant ijs, quæ

opitulantur, putandum est, affectus sua
 remedia non indicare. Nam hac ratio-
 ne fieret, vt vires nutritionem non in-
 dicarēt, quoniā aliter nutrimus homi-
 nes præsens morbis, aliter ipsis ab-
 sentibus. Eadem fermè ratione, multi-
 tudinem vacuationem non ostendere
 diceremus, quoniam vires aliquando
 eam admittunt, aliquando respuunt.
 Porro autem vt ea omnia quæ ab Ar-
 genterio de hac re scripta sunt, exami-
 nemus, & vniuersas illius rationes
 vno capite, diluamus, visum mihi fuit
 ea adiungere, quæ. 12. capit. lib. 2. de
 Med. Off. de hac re scripta reliquit.
 Cuius capitis institutum est, indicantia,
 genera, & differentias actionis ma-
 terieq; medicæ ostendere: quo capite pri-
 mū inquit, se hactenus quid agendum
 sit, & quid quaq; materia generatim sit
 vtendum, per indicationes inueni-
 se

se, horum que indicantia ostendisse,
 quum docuerit statum corporis nostri
 actionem, nempe correctionem, indi-
 care, cum verò qui secundum natu-
 ram est correctionē & victū, qui natu-
 rali est contrarius, mutationē & reme-
 dia. Deinde quoniā hæc obiter scripsis-
 set asserit, & quia in omni officio, & ma-
 teria, inferiora quædā genera & diffe-
 rentiæ reperiuntur, diligentius hæc esse
 scribenda vult. Nam quædam citò, alia
 tardè fit, quædam vehemens est, alia
 remissior actio: quædam utilis solū
 alia etiam facilis & iocunda: quæ-
 dā cum dolore, aut alio modo fieri de-
 bent. Sic sanè inter ea quæ agunt, quæ-
 dam natura, quædam ars ipsa præ-
 stat, nonnulla vtriusque opera feli-
 citer obeuntur. Quinetiam inter ea,
 quæ agendi vim in nobis obtinent,
 eam vehementem, aut mitiorem, vel
 subitam

subitam, aut cunctantem habent. Sunt etiā quæ alterare, alia vacuare, alia dolorem inferre, alia quæ solū conferunt, alia verò quæ præterea facilitatem, & voluptatem; adiunctā habent: alia deniq; quæ hac, vel illa ratione quod efficere possunt, præstant. Itaq; à quonam vnumquodq; ex his indicetur expēdere oportet. Verū monet prius quod genus actionis, & materiæ in præsentia inquirat, reprehenditq; Galenum, quod generalibus omisis ad particularia descendat. Inquit enim, cum quædā summa solū genera complectantur, quædam verò etiam singulis speciebus sint propria, de his in peculiari singulorum tractatione, aliquando fortè agemus: hîc verò quod primis generibus est commune, dumtaxat prosequemur. Non enim hoc loco quid nutritionem, aut vacuationem ostendat, docebimus, sed
quid

quid genus actionis genusq; materiæ, quod nō solūm vacuationi, & nutritioni, sed etiam omnibus, quæ victu, & remedijs opus habent, commune existit, trademus. Nam cū nutrire, aut vacuare, volumus, sæpe egemus eo, quod expeditè id faciat, nonnunquā eo, quod tardius, vel magnā, vel minorem vim obtineat, vel aliter agere valeat, & id quidem est illud commune, quod à nobis hoc loco quæritur. Cū præterea quantitas, qualitas, tempus, & reliqui scopi propositi in singulis officijs & materiæ vsu requirātur, ea quoq; sunt docenda, quæ hæc indicare possint. Quæ quidem Galenus vtcunq; aliquādo attingit: vbi tamen de indicationibus diligentiissimè agere videtur, vt in Metho. medendi, aut omnino prætermittit, aut certè nō satis explicauit. Quum enim docendi ratio postulet, vt tradat,
quid

Galeni
reprehē
sio.

quid genus materie, quantitatem, qualitatem, vtendi modum, occasionem, & reliquos scopos indicet: deinde quid remedij, & victus genera, singulorumque eisdem proprios scopos monstrat, id omittit, & solum quod peculiare est infirmis speciebus explicat; Præterea Argenterius quod commune omnibus est paucis explicat, reperito principio, quod ad alia inuenienda sæpius vsurpauit. Est porro principium hoc, vnum indicare vnum, & id quod indicat, assumptis suis differentijs, alterius quod indicatur, similes differentias ostendere. Quam ob rem cum status nostri corporis actionem indicet, diuersæ illius differentia, vt conseruationem, & mutationem, sed alias differentes actiones monstrabit. Quod enim vehementer affligit, vehementem actionem; quodque vehementer agere velet, ostendit. Sic etiam

etiam in statu secundum naturam, quod cita egetatione, vt nutritione, & id quod citò conseruare, nutriendumque possit, suggerit. &c. Reprehendit etiam Galenum, quod septimo Methodi scribat remediorum indicationem, laborantis natura sumi, hac ratione, remedia ab eo quod est præter naturam indicantur, neque fieri potest, vt quæ genere inter se differunt, eandem materiam, vt remedium monstrare possint, si modò id quod secundum naturam est, conseruationem, & victum, quod verò naturæ contrarium, mutationem, & remedium postulat. Prohibent quidem nonnunquam quæ secundum naturam sunt, ne his vtantur remedijs, quæ morbosus affectus postulat, non tamen propterea remedia ab illis indicantur. Nam hepar non tollerat remedium digerens, cum

cum suis affectus digerentia postulat remedia, eodem pacto quæ frigide natura sunt partes, dum calido affectu laborant, auxilia desiderant, quæ validius refrigerent, cum in affectu parilioribus à naturali temperie, quam quæ calidæ sunt, recedant: sic profecto quæ sensu exquisito prædita sunt membra, dolorifica remedia non sustinent, qualia illarum affectus sæpè postulant. Et quæ molliore laxioreque natura, aut cavitare sunt donata mitioribus præsidij, quæque contrario modo sunt affecta sanantur. Quæ etsi vera sunt, non tamè propterea hæc sunt, quæ diuersa remedia indicant: sed ea, quæ præter naturam inter se sunt diuersa. Quod etiam à Galen. libro de Optima secta, & duodecimo meth. est proditum. Vbi Galenus principia optima de hac re ponit, quæ postea sui immemor semper confundit. Scribit

Argen

Argenterius principia ex Galeno, & inter alia sic definit remedium: Remedium est quod corporibus præter naturam affectis ad mutationem malorum adhibetur, victus autem quo conseruatur ea, quæ secundum naturam sunt. Scribit & illud principium, si quod aliud, recipiendum, indicantia à contraindicantibus, & quocunque modo repugnantibus distinguenda esse, ut pote quæ genere, & natura inter se differant. Videtur etiam reprehendere Galenum, quod 7. Meth. dixerit rationem totum genus indicare posse, materiam consuetudinem. Nam si ratio hoc genus materiam indicare posset, & alterius materiam generatim indicaret. Quare illa nempe ratio inter indicantia fuerat collocanda. At Galenus passim separat inuentionem, quæ per indicationem fit, ab ea, quæ ratione paratur. Demum reprehendit Galenum

O lenum

lenum quod victum tenue, aut cō-
 seruante, à morbo morbiq; tempo-
 ribus indicari scribat, quoniam tunc
 contraindicātia cum indicantibus cō-
 fundit, & idem cum Methodicis sen-
 tit quos lōga oratione libro de optima
 secta confutat. Hæc Argenterius. Por-
 rò autem vt omnes intelligant Galenū
 medendi Methodum exactissimam
 tradidisse, libet mihi paulisper cū Ar-
 genterio agere, priusquam ea ex Gale-
 ni sententia scribam. Quibus quidem
 eius cauilli facile diluentur, & ad indi-
 cationum scopos Methodo inquiren-
 dos non parum conferunt. Præcor au-
 tem benignum lectorem vt Argente-
 rij scripta æquo animo mecum expen-
 dat; ne eius eloquentia, imò loquentia,
 deceptus, sibi persuadeat, Galenū quæ
 ad medendi Methodum pertinent, aut
 obiter attigisse, aut nō satis explicasse.

Nam

Nam si diligenter id præstiterit. cog-
 noscet & in generalibus indicationibus
 Argenterium errasse et neminē ex ijs,
 quæ ab eo generatim scripta sunt, ad
 particularem exercitationem perueni-
 re posse. Et ne verbis potius quàm ra-
 tionibus tēpus conterere videar (quā-
 uis non alienum esset cum Cretensi-
 bus cretizare) sic Argenterij verba ex-
 pendere aggredior. Ac primo libro de
 medici officio inquit, quum ars in sum-
 mis generibus non consistat, necessariū
 est scire, non solum agendū esse, & quid
 agendum sit in vniuersum, sed etiā ad
 inferiores actiones descendendum: Se-
 cundo verò libro de Medici officio sic
 loquitur: Verum quum quædam summa
 solum genera complectantur, quædā
 verò etiam singulis speciebus propria,
 de his in peculiari singulorum tracta-
 tione aliquando fortè agemus, hīc ve-

cap. 101

cap. 111

O ij rō

rò quod primis generibus est commune,
 duntaxat prosequemur. Non enim
 in præsentia quid nutritionem, aut va-
 cuationē ostendat, docebimus, sed quid
 genus actionis genusq; materiæ, quod
 nō solum vacuationi, & nutritioni, sed
 etiam omnibus quæ remedijs & victu
 opus habent, commune existit, trade-
 mus. Quibus verbis sibi contradicit;
 nam cum prædixerit in omni arte ad
 particulares differentias esse descendē-
 dum, atq; proposuerit statum nostri
 corporis, actionem indicare correctione-
 nem scilicet: statum verò secundū na-
 turam cōservationem, & victum, cum
 autē qui præter naturā est mutationem
 & remedium, narraturus particulari-
 bus differentias, quid genus actiōis genusq;
 materiæ, quod nō solum vacuationi &
 nutritioni: sed etiam omnibus quæ vi-
 ctu & remedijs opus habent, commu-
 ne

ne existit, tradit, cum potius particula-
 res differentias status nostri corpo-
 ris, esset traditurus, quàm sint illæ quæ
 victum, & remedium indicant, aut ali-
 quid his communius. Præterea cum in
 omni arte, ad particularia descenden-
 dum esse, scribat, cur quæso nūc parti-
 cularia cōtemnit, in generalibus verò
 quiescit? Iam ex suo principio differen-
 tias actionis & materiæ, quas proponit,
 nō rectè ex generalibus possumus col-
 ligere: est enim principium vnum in-
 dicare vnū, & quod indicat, assumptis
 suis differētijs, alterius quod indicatur
 similes differentias ostendere. Quāob-
 rem, inquit, cum status nostri corporis
 actionē indicet, diuersæ status differē-
 tiæ, vt cōservationem, & mutationem,
 & alias differentes actiones demonstrā-
 bunt. Nam differentiæ status quas ob-
 secro alias differentes actiones mon-
 strant

strant, aut sunt aliæ ab ijs, quæ cōserua-
tionē & mutationē indicāt, aut sub his
cōprehenduntur, si aliæ sunt ab his, nō
rectē status corporis in duas differēti-
as diuiditur, in eū scilicet, qui secūdū natu-
rā, & in eū qui præternaturā est. Quod
si sub his cōprehendatur quod indicāt
hæ differētiæ, nō erit cōmune victū,
& remedia indicātibus. Iam quis obse-
cro, statū vehemēter affligentē differē-
tiā status esse asseret, cū ex partis na-
tura interdū cōtingat, eundem affectū
vehementius affligere, vt inflammatio
oculorum docet: hæc enim vehemen-
tius affligit, quā quæ indigito fit. Iam
quis materiæ medicæ facultates, ita di-
uisit in cunctātem facultatem, & sub-
tam, in facilem, cōferentem, dolorem
inferentem, & alias similes differēti-
as. Nam si veterū medicorum, de hac re
libros conscriptos perlegerimus, longē
alia

alia ratione facultates materiæ medicæ
diuiduntur, vt ex Dioscoride Galeno,
& alijs fiet manifestum. Hi enim facul-
tates medicamentorum, in eas quæ à
qualitate & eas quæ à tota substantia
sunt, primū diuiserunt, Rursus quæ
a qualitate manāt, in eas, quæ à primis,
& in eas quæ primas secuntur, has rur-
sus secundum genera, & secundum lo-
cos. Præterea quod medicamentū su-
birò, aut cunctanter agat, ex corporis,
aut partis natura aliquando conringit,
nam ærugo mollia corpora citissimè
afficit dura verò nō ita, iam oleū ocu-
lis repente est molestum, manibus ve-
rò admotum nullo tempore molestiā
infert. Idem etiam medicamentum
lalsitudine affectis iucundum est, ocu-
lis verò in iucundum. Particulare ve-
rò exemplum, quo utitur absurdissi-
mum est, inquit enim, partes putrefa-
O iij etas

estas dolorifica remedia indicare, nam
pars putrefacta tantum sui ablationem
indicat, quod autem medicamenta, quae
putrefactis partibus admoventur, do-
lorem inferant, id non ad putredinem
& medicamenta, sed ad partis naturam
est referendum: putrefacta enim ossa,
& quaecumque partes sensu destitutae, ci-
tra dolorem auferuntur. Neque alia de
causa hunc virum doctissimum in hos
errores incidisse existimo, quam novi
dogmatis amore seductus: nepe quod
existimauerit, morbos tantum quod
expedit indicare; Nam diuidens mor-
bum in affligentem & facile aliasque dif-
ferentias, rursus materiam medicam
praedicto ex eius sententia modo, exi-
stimauit, ita unicuique morbo reme-
dia inuenire. Verum ut omnes norint,
quantum ipse cum methodicis erraue-
rit, & quam absolutam methodum ad
inue

inuenienda remedia unicuique morbo,
Galenus scripserit, rursus Galenum non
tantum particularia attigisse, rem omnem
ex Galeni sententia explicabo, qua co-
gnita facile reliquae Argeterij rationes
diluuntur. Oportet tamen repetere prius
ea, de quibus haecenus disputauimus,
primum omnium, indicationis diffini-
tionem, quam ex Galeni sententia di-
cebamus esse comprehensionem iuuā-
tis simul cum comprehensione nocen-
tis, citra experientiam, ratiocinium,
aut analogismum; nam natura rei docet
nos, quod utile, aut nocens est, quem-
admodum enim ea, quae sensui manife-
sta se habent ad sensum, ut lib. de opti-
ma secta ad Thrasybulum Galen. dice-
bat, ita natura indicantium ad intelle-
ctum, ut ea cognita quid indicet perci-
piamus, nulla manifesta argumentatio-
ne usi, neque similitudine, aut experien-
tia,

ria, quod utile est obseruantes. Percepta enim re præter naturam, facile intelligimus, quod utile est contrarium illi esse. Rursus res secundum naturam à similibus seruari, ex rei natura cognoscimus. Itaque indicatio rationem non excludit, sed tantum experientiam, similitudinem, aut argumentationem. Præterea repetendum illud principium est, vnum indicare vnum, quod si simplex est, simplicem habere indicationem, si autem compositum, compositam sortiri eam. Deinde quod indicat genus, differentias eius, & indicati differentias indicare. Ad hæc quæ secundum naturam sunt, sui custodiam, quæ præter naturam sui ablationem indicare. Iam his addebamus indicationem à viribus communem esse, tum ad sanitatem tuendam, tum ad morbos profligandos; Vires enim vitæ custodiam indi-

dicant, quæ communis est utrique parti artis medicæ. Dicebamus tamen indicationem à viribus utilem esse ad auxiliorum inuentionem, potissimum in morbis ex affluxu humorum genitis: non tamen vires remedium indicare, quoniam in sanis remedia etiam indicarent: neque victum, sed tantum sui custodiam, quæ sit, aut restituta substantia earum, aut corrigendo id quod ex substantia earum alteratum est, aut prohibendo ea, quæ substantiam earum, aut dissipant, aut alterant. Quod si Galenus vires victum indicare aliquando dicat, ut lib. de Opr. secta ad Thrasylbulum, in morbis est intelligendum, in his potissimum, quæ ex humoribus ortum habent. In quibus nisi esset propter vires, melius esset non nutrire, ut Gal. 11. meth. dicebat. Cum igitur in morbis virium substantiam respiciamus, tum vires victum indicat^c

Libro
de optima
masect.

9. meth.

cap. 14.

dicare dicimus: victu enim earū substantia restituitur. Dicebamus etiā medicatorias indicationes ad tria capita reuocari, ad naturam, morbum, & ambientem: quoniam ex his remedia petūtur, sub morbo dicebamus causas, & symptomata cōprehendi. Nam etsi his propria curatio non debeat, tamen hæc ad indicantia curationem reuocantur, vt octa. Metho. & II. Galen. dicebat. *capit. 1.* Omnia autē hæc remedia indicare dicuntur, quoniā cū indicent sui ablationem, quæ contrario fit, certè remedia indicabunt. *cap. 13.* Quod Gal. sept. meth. dicebat, his verbis: Semper enim cōparandum remedium est, quod sit affectui contrarium. Quare cū res præter naturam indicet contrarium, indicabit etiam, & remedium. Quod Gal. *cap. 11.* etiā. II. Meth. scribebat, dicens: Semper illud principium Hippocratis verum

rum est, quod contraria contrariorum sunt remedia, quando fieri non potest, vt eorum quæ præter naturam sunt, quicquam per aliam vllam remediorum speciem curetur. Sic etiā ex natura, remediorū indicatio sumitur, quod Galenus. sept. Meth. dicebat, ac illi remediorum indicatio, quæ à laborantis natura sumitur, adiicienda est. Itaq; natura ex sententia Galeni remedia indicat. Et vt rem intelligamus, quā ignorasse videtur Argenterius, reuocandū in memoriam est, quid sit remedium, addenda etiā quæ ratio remedij postulat. Dicebamus remediū, id esse, quod prodest ægroto corpori; quare remedium à victu non distingui ex Galeni sententia explicabam, ex cuius sententia dicebam vniuersam remediorum materiā ad quatuor reuocari, ad faciendam, sumendam, educendam, & foris incidentem *cap. 12.*

incidentia, aut ad victum, medicamen-
ta & chirurgiā. Itaq; colligebamus vi-
ctū sub remedio comprehendendi, distin-
gui verò à ratione medicamēti. Vt au-
tem aliquid expediat, aut remediū sit,
hæc quatuor requiruntur ex sententia
Gale. qualitas illius, quantitas tempus
opportunū, & vtēdi modus. Itaq; quic-
quid aliquid horū indicat, remediū in-
dicare dicitur. Quare cū natura id præ-
stet meritò remediorum indicationes
ex natura sumi dicuntur. Atq; hic erat
scopus medendi metho, nempe inueni-
re remedia. Quæ inuentio hos quatuor
scopos habet, qualitatem, quāritatem,
occasionem, & vtēdi modū; nam his
remedij ratio perficitur. Neq; enim re-
medium dicitur materia si immodica
illius quantitate vtaris. Iam neq; pro-
derit nisi opportunū fortietur tēpus.
Neq; etiam remediū erit, nisi modū in
eius

Primo
artis cu
rativæ
ad Glau
conem.

cuius vsu serues. Rectè ergo dicebat Gal.
morbū curationem indicare, ac quid ef-
ficet agendū monere, & tādē remedia
quæ ex cōtrarijs petūtur ostēdere, non
tamen ex morbo inueniri remedia quo-
niā remediorū inuentio, vt 3. meth. di-
cebat Gal. multa ratiōe, multiplici par-
ticularim indicatiōe, & methodo ratio-
nali indiget. Verū prius quā hæc exer-
ceamus, quæ quidem vtilissimam par-
tem attingere videntur, decreui prius
Argenterij rationibus ordine respōde-
re. Prima facilè diluitur: nunquā enim
Galenus morbū indicare remedia infi-
ciatur. Verum euidentissimis demon-
strationibus ostēdit ex morbo remedia
pō inueniri. Quam inuētionem ratio-
nali methodo indigere, superius ex Ga-
leni sententia scripsi & nūc vno exem-
plo ostendam, & inferius quān tam
res postulat, pro viribus explicabo.
Mani

Cap. 1.

Manifestum est morbum frigidum,
remedia calfacientia indicare, at cum
id quod calfacit, aut actu & energia aut
potestate aut ex accidēti id efficiat: cer-
tē nō ex morbo, quo illorū sit utendū,
deliberamus. Præterea neque morbus
nobis quantitatem, occasionem, & v-
tendi modum demonstrabit. Quæ ve-
rò ex Gal. locis. II. Meth. scribit, Gal.
sententiam confirmat. Nempe mor-
bum qualitatem remedij indicare, non
tamen inuentionem qualitatis aut ma-
teriæ remedij ex morbo tantum fieri.
Quod sanè eius verba eo loco osten-
dunt, sic enim habet: Atq; ex his scopis
accipiendus est nutritiōis modus, qua-
litas verò ex morbi affectu vñq; co-
lidorum corporum quòd tum est rem-
peramēto. Iam quod ex octauo Meth.
in simplici morbo, nempe diaria febre
in medium adfert, nullius est momēti
tan-

tantum enim colligit febre, refrige-
randum humectandumq; esse ostende-
re. At verò ad remedia inuenienda re-
liqua coindicātia conferre in diaria fe-
bris curatione nono Meth. vt superius
dixi, Galenus elegātiſsimè explicauit.
Ex his etiā ratio qua innitebatur facilè
elucitur: nam morbū, causam morbi,
symptoma, remedia indicare diximus.
non tamen ex morbo de remedijs deli-
berare possumus. Neq; etiam morbus
scopos indicat prædictos, cum illi me-
dendi Methodi sint scopi. Præterea
locus, quem ex libro de Optima secta
Galeno obijcit, suam aduersus Gale-
num malitiā prodit. Nam eo loco ad-
uersus Methodicos disputat Galenus,
quos ex suis principijs redarguit. Nam
Methodici ex manifestis communita-
bus, indicationes peti asserebāt, quas
laxum, clausum, aut ex his constitu-

cap. 94

rum appellabant. Has easdem morbos
esse existimarunt. Quo loco phelgmone
altrictus exemplum est, febris fluxus.
Aduersus hos agens Galenus, remedia
ex causis, non ex morbis indicari vehe-
mentissimis demonstrationibus ostendit.
Ex propria verò Galeni sententia
morbū remedia indicare, superius de-
monstravi. Sed magis Ferdinandū Me-
nam acerrimi iudicij, virū libro de san-
guinis missione admiror, quo loco hy-
pothesim statuit, quā Galeni nomi-
ne potissimum libro de Optima secta
ab omnibus recipiendā esse vult, nempe
(bona fide eius verba refero) genus
auxilij à causa ipsa demonstrari solum,
ab eaq; ostendi, quid facere conueniat,
& quid nō. Morbū verò ac reliqua, quę
in ipsius medicatione considerantur,
nihil amplius edocere, quā genera-
lem quendā scopū, vulgaribus etiā no-
tissi-

tissimū. Hęc Mena. Quę quidem tan-
tū abest, vt sint ex Galeni sententia
recipiēda, vt prorsus illi aduersari exi-
stimem. Pretereo lubens explicationē
superius positam sententię Galeni, lib.
ad Thrasylulū, quę satis ostendit, ali-
ter Gal. illud protulisse, quā Argen-
terius, & Mena intellexerint. Sed ex
ijs, quę Gal. lib. Meth. & alibi scripsit,
falsam esse hypothesim, manifestū est.
Nam vt morbus cōtrariū indicat, ita &
causa: & vt ex differentijs causarum, ad
contrariorum species peruenimus, ita
ex morbo. Quare, vt causa genus auxi-
lij, aut materiam indicat, ita & morbus.
Iam morbum, & alia quę in medicatio-
ne considerantur, generalem scopum
vulgaribus notissimum, & nihil aliud,
edocere, non video qua ratione constare
possit. Cū partis, & totius natura,
ad medicationem necessaria sit, & in-

dicatio quæ ab hac sumitur, plebeis nō sit nota, sed peritis sæpe incognita. Sed iam ad pensum redeamus. Reprehēdit Argenterius Galenum, quod septimo Metho. remediorum indicationem à laborantis natura sumi scriberet, cum remedia ab ijs, quæ præter naturā sunt, tantum indicentur. Cui respondeo: remedia, ægrota corpora tantum requirere, diffiteor tamen rem præter naturam solum remediū indicare. Si quidem illud voco remedium quod utile est corpori ad morborum curationem: at quod utile est, nō tantum à morbo, sed à natura indicatur. Iam & victum sub remedio comprehendī, ex Galenī sententia docuimus. Præterea Argenterius partes non admittit interdum remedia, quæ postulat affectus dicebat: non tamen utile indicare. Ut iecoris inflammatio digerentia medicamen

camenta postulat, quæ non admittit iecur. Afferit itaq; partis naturā, tunc cōtra indicantē esse: non tamen quod utile est indicare. Qua sententia imitatur Methodicos, ut licet ex Gal. lib. de optima secta ad Thrasybulum colligere. Prætermitto autem in præsentia rationem, qua Gal. eo lib. Methodicos confutat: alia enim ratione aduersus Argenterium, sic ago. Si digerentia medicamenta inflammato iecori nocent, quæ quidem affectus postulat, quid igitur nos, quod utile est, docebit? Non affectus, quoniam quod indicat affectus, iecori nocet. Necesseum itaq; est Argenterio, fateri vnam cum affectu partem utile indicare, astringentia, scilicet, digerentibus esse miscenda, ut superius scripsi. Nam cum omnia hæc, ad vsum sint reuocanda, non satis est, si dixerimus partis, aut totius naturā remedia, quæ

indicat affectus, non admittere, nisi ea statuamus quæ nobis monstrant ea, quæ utilia sunt. Ex quo fit, ut naturam indicare utilia fateri cogamur. Iam manifestè errat Argenterius, cū ea, quæ frigida natura sunt, in calido affectu, frigidiora postulare asserit: propterea quod in pari affectu longius à natura, quàm calida absunt. Nam si statuamus parē esse affectū, cur obsecro longius à natura, quàm calida abesse fatebimur? Certè Galenus in vlcerū curatione rem exactè expressit, cū ait: Si vlcera in humida, & sicca parte parem humiditatem habeant, sicciora in partibus siccis, quàm in humidis adiuuenda esse medicamenta. Vltèrius Argenterius reprehendebat Galenum asserentem 7. Meth. rationem totum genus indicare, materiam sumi ex consuetudine: quoniam inquit Galenus inuentionem, quæ

quæ per indicationem fit, ab ea separauit, quæ fit per rationem. Certè, ut superius ostendebamus, ratio per indicationem iuuans, aut nocens comprehendit. Nam cognita indicantis natura ratio illa statim percipit, non ratiocinio, aut cogitatione. Deinde neq; vlllo loco Galenus inuentionem remediorū, quæ per indicationem fit, ab ea quæ ratione comparatur, separauit. Imò inuentio remediorum, ut superius dixi, & inferius explicabo, methodū rationalem, ex Galeni sententia, exigit. Quod. 3. *capit. 2.* Meth. scriptum sic reliquit: Cū duo sint omnis inuentionis instrumenta, nempe experientia, & ratio, qui quod inuentum est nouit, sed tamen rationem eius dicere in promptu non habet, is prodit se per experientiam inuenisse. Vltimæ verò rationi faciliè ex ijs, quæ Galenus de optima secta ad Thrasybulum

bulum scripsit, respondebimus, nempe
 morbum, ita se habere ad nutrimentū,
 vt facultas ad remedium. Itaq; quem-
 admodum vires remedia non indicāt,
 sed his vt fiant, consentiunt: ita mor-
 bus victum nō indicat, sed victum in-
 dicantia, in morborum curatione ad-
 mittit. An verò Galenus de cōtraindi-
 cantibus rectē senserit, superius aduer-
 sus Argenterium satis disputaui. Mor-
 bus igitur curationem indicat, & quid
 agendum sit ostendit: ex morbo autem
 remedia inueniri non possunt, sed vt
 cap. 1. sexto Metho. Galenus scribit, nosse
 quid fieri oportet, ad artificiosam noti-
 tiam non satis esse videtur, vt sapien-
 tissimus Thessalus voluit. Non enim
 qui vulneratę parti naturalem vnitio-
 nem restituendam esse nouit, is medi-
 cus est: sed qui intelligit, quibus id re-
 bus fiat. Quāquam ne hoc quidem per
 se fa-

se factus est, si quis, quo pacto his sit vtē-
 dum ignoret. Peritus itaq; medicus is
 erit, qui viā omnē curationis ita exactē
 tenet, vt propositū finem consequi va-
 leat, ac morbis rectē mederi possit.
 Tria igitur Gal. statuit necessaria me-
 dico ratione, & via curanti primū, vt
 quid agendū sit cognoscat, quod mor-
 bus indicat: alterū, vt quibus id rebus
 præstetur, intelligat: tertium, vt horū
 vsum exactē teneat, cuius ille peritus
 est, qui rationalem medendi rationem
 plurimum exercuit. Quod Gal. septi-
 mo Metho. his verbis elegantissimē
 explicat. At quæ membratim medica-
 tio agitur ex his duobus cōficitur, nē-
 pe materiæ copia, & huius cōgruo vlu.
 Materiam ex alijs libris tibi compara-
 re poteris, vsum verò medēdi Metho-
 dus docet. Iam dextēr rectusq; rerum
 vsum tibi erit, si earum rerum quibus
 P v vtē-

Capl. 1.

Primo
artis cu-
ratiue
ad Glau.

utendum est, qualitatem, quantitatem,
idoneam, & utendi modum delegeris,
tempusq; opportunū captaueris. Nam
Methodus medendi (autore Galeno)
prædictis quatuor perficitur; quæ qui-
dem medendi Methodi scopi dicuntur.
Et hæc proculdubio requirit inuentio
remediorum, quam rationalis curandi
via sibi præscribit. Quod si aliquod ho-
rum, dū remedia meditamur, deficiat;
nō est dubium, quin ad portionem, in-
uentio remediorum sit imperfecta, &
manca. Sanè ad inuentionem remedio-
rum, ut exemplo caui vlceris in car-
nosa parte, impletionē postulantis Ga-
lenus docet: & multa ratione opus est,
& multiplici particulatim indicatio-
ne, & Methodo rationali exacta. Et me-
rito rationalis curandi methodus, mul-
ta ratione indigere censetur. Nam qui-
cunq; Methodo morbos sanare cupit,
huic

huic opus est; ut corporis totius, tum
etiam cuiusq; partis propriam naturā
inquirat, & cognoscat. Quin & omniū
quæ corpori nostro contingūt, & in cor-
pore generatur; causas summa diligen-
tia speculetur necesse est. Præterea sim-
plicia medicamenta cognoscere debet;
& in methodis, se exerceat, quibus sim-
plicium medicamentorum vires inue-
stigare, & ex his medicamenta compo-
nere possit. Deinde multiplici particu-
latim indicatione medendi Methodus
indiget. Quoniam ex particularibus
indicationibus propria cuique mor-
bo remedia inueniuntur. Siquidem in
communibus & primis indicationibus
quiescere in artificiosum est. Denique
exacta Methodus rationalis ad inuen-
tionem remediorū exigitur. Qua me-
tho. ex cōmunibus ad particulares in-
dicationes primū peruenimus. Deinde
cu-

cuiusq; indicationis potestate & ultima-
ta, & indicationibus egregiè inter se col-
latis, de præsidio, quo primò vtendum
est, quo secundò, quo tertio, quousque
ad finem sit peruentum, deliberamus.
Atq; de qualitate præsidij, quantitate,
vtèdi modo, & opportuno tēpore rectè
iudicamus cōiectura. Siquidē in agen-
dorū remediōrū ordine, sapissimè vlti-
ma exercetur indicatio, quæ quidē prin-
cipium Methodi ad inuenienda reme-
dia fuit. Ponamus enim Socratem fe-
bri putri laborare, certè febris, putre-
do causa est, quæ quidē à prohibita
transpiratione incēpit. Hæc rursus ab
obstructione, quam quidē humorum
multitudinem procreasse statuamus,
non est dubiū, nisi aliquid prohibeat, à
multitudine inchoadam esse exercita-
tionem remediōrū, quāuis cum reme-
dia methodo inuenire expeteremus, in

ta inquisitione vltima fuerit multitu-
do. Quandoquidem huius Methodi
principium fuit, quid febris faciendum
esse præscriberet. Tamē id velim scias,
non esse cuiusuis medici munus, Me-
thodo de remedijs deliberare. Sed vt 8.
meth. Galenus exercitati & naturā pru-
dentis, quod etiā Galenus vndecimo
Meth. sic scribit. Sanè scire licet diffi-
cile esse acriq; iudicio indigēs, febrem,
putredinem, & effectricē causam, vbi
scilicet ipsa quoq; adest, inter se cōfer-
re. Difficilius tamen est, si vires quoq;
vna cum illis, conferre, velis &c. Quæ
cum verissima sint, non pudet tamen
Argenteriū cōtendere, ex morbo pro-
pria remedia inueniri. In cōmunibus
tēpus cōterens, particularia negligens,
quæ quidē ad faciendam medicinam
apprime sunt necessaria. Nam cū hō-
mo vniuersalis nō curetur, vt superius

Cap. vi.
timo.

Cap. 9.
Confir-

mat id
Hippo.

lib. 1. de
victus

ratione
in acu.

illo ora-
culo: Cō

iscere au-
tē opor-

tet. &c

ex Galeno tertio Methodi scripta, sed nostrum quisque, consultius Galenus fecit; qui quidem singulis differentiis morborum propositis, Methodo inuenire remedia docuit. Quod munus adeo eleganter præstitit, ut prædicta Methodo morborum curationem facile inuenias. Eorum autem morborum, quorum Galenus in Methodo, curandi rationem non expressit, aut eorum qui noui contigerint, ex prædicta Methodo, curandi viam tibi comparabis. Neq; id ab re scribo. Nam scio quosdam Arabistas, Galenum accusantes: propterea quod exanthematum (variolas vel morbillos vulgus appellat) curandi viam omiserit. Verum hi homines, mea sententia errant, imò ineptiunt. Quandoquidem prædicta Methodo, ex natura rei facile est rationem curandi & viam inuenire

venire. Nam cum hæc exanthemata ex humoribus à venis pulsus ortum habent, totum suum studium huic vni rei impendere debet Medicus, ut humores in externas partes decumbant, interna verò spacia illæsa seruentur. Quod si quæ fuerint externæ partes maxime dignitatis, aut vsus, ut nares & oculi, his etiam eadem Methodo prospicere debet. Quare rhois, aliorūq; astringentium decoctum, ut lentium alterum, & secundū primo reiecto maximè confert. Nam aqua hordei cum zacharo, quam laudat Amatus Lusitanus, reliquaq; aperientia; cum internos meatus abstergant, & recludant, in causa sunt: ut irruentes in interna spatia humores exanthemata ibi lethalissima procreent. Quin & in pestilenti morbo, qui ex anno quinquagesimo septimo ad annum vsque quinquagesimum nonum popu-

quid sit morbus Galeni
non dicitur lege
narrat lib. 7. epist. 2. ex
lib. 7. ex charac. 1. c. 1.

quid sit morbus Galeni
non dicitur lege
narrat lib. 7. epist. 2. ex
lib. 7. ex charac. 1. c. 1.

quid sit morbus Galeni
non dicitur lege
narrat lib. 7. epist. 2. ex
lib. 7. ex charac. 1. c. 1.

populariter grassatus bonam huius
bis partem subtulit, recentiores medi-
ci, reluctantes senioribus, exactissi-
mā curandi rationem inuenēre. Quan-
quam suos praeceptores in pestilenti
morbo operantes nunquam vidissent.

¶ Caput. XXI. de qualitate remedij
Methodo inuenienda.

PER remedij qualitatem in prae-
sentia, genus, speciem, differentiam,
ideam, aut materiam, (non enim refert
hoc vel illo modo appelles) intelligo.
Sanē Galenus libro de cōstitutione ar-
tis Medicæ, de diligenda materia re-
mediorum doctissime scripsit. Rur-
sus & vndecimo Meth. ita habet: Por-
rō tradita iā Methodus est, eius quod
conducit, ante alia diligendi. De qua
Methodo nunc agere instituo. Neque
remedij qualitas, primas, secundas, aut
tercias medicamentorum facultates,
nunc

hanc significat. Quanquam in tabulis
de indicationibus Ioānes Bocaudus id
velit. Sed (vt dixi) ideam aut speciem,
genus, aut materiā remedij. Siquidem
remediorū materia suo ambitu omnia
comprehendit: quæ quidem ijs quatuor
generibus, nempe, faciendis, sumendis,
educendis & extrinsecus insidentibus
continentur, quibus ad morborum cu-
rationes vtimur. Aut ad victum, me-
dicamenta, & chirurgiam, vniuersa re-
mediorum materia reuocatur. Quò fit
vt remedij materia plura alia, quæ me-
dicamenta non sunt, cōprehendat: ve-
rū id exemplis facile intelliges. San-
guinis missio, cucurbitulæ, instrumen-
ta chirurgica, vulnerum future, & plu-
ra alia inter remedia connumerantur:
quæ quidem non sunt medicamenta.
At qua ratione hæc omnia Methodo
sint diligenda, ex Galeno scribere de-

decreui. Cæterum facilè ex his cognosces, quantū hac in parte ab scopo aberrauerit Argenterius: nunquam enim animus Galeno in Methodo fuit, indicantia, materiam, quantitatem, aut aliquem alium remediorum scopum tantū proponere: sed Methodos ex indicationibus cōstitutas scribere, quibus in curatione morborum, remedio-

rum scopos inuenire possumus. Nono enim Metho. sic scriptum reliquit: *Αὐξήσεων* Auxiliorum materiam * nunc examinare non decreuimus, sed Methodos docere. Iam & indicantia qualitatem remediorum, ex quibus Methodus constituitur, multò veriùs Galenus, quàm Argenterius, explicauit. Neq; verò in tradenda Methodo, solum particularia proponit, sed ex communibus ad materiam præsidiorū peruenire elegantissimè docet. Quæ qui-

dem

dem ea, quæ secundo libro Argenterius scribit, facilè ostendunt. Cum enim eo capite Argenterius, indicantia victus & remedium communi omnibus ratione proposuerit, sic scripsit: Quid verò qualitatem cibi, potionis, exercitationis, somni, vigiliæ, & denique aliarum rerum, quibus naturalis status conseruatur; quid item alterantium, vacuantium, aut aliorum præsidiorum, quæ corporibus, præter naturam affectis, qualitates indicet, suis locis docebimus. Quandoquidem hoc loco non indicantia peculiaris alicuius materiæ scopos, sed victus duntaxat & remedij instituimus. Nam quæ alia obsecro, indicantia peculiaris materiæ, quàm differentias eorum, quæ cōmuni ratione indicant quærīt? Si verum est principium ab Argenterio, semper obseruatum; nempe quod in-

Q ij dicat

dicat genus, differentias eius, quod indicatur, differentiae generis indicant. Si igitur status secundum naturam victum indicat, differentias victus, differentiae status secundum naturam indicabunt. Sic etiam differentias alterantium, vacuantium, & aliorum praesidiorum, differentiae status praeter naturam indicabunt. Iam quod in communibus tantum quiescat, non laudo, cum id inartificiosum sit, & cuius ex plebe primae indicationes sint notae. Nam quis quaeso, utrumque rudis sit, ignorat, statum secundum naturam conseruationem, statum praeter naturam sui ablationem, quod remedia praestant, indicare? nullus sane. Verum cum difficillima sit in particularibus exercitatio, hanc dissimulauit Arterterius. Rursus cum haec particularis exercitatio sit utilissima; erat ab eo dili-

diligenter indicanda. Neque alia de causa eam omisisse existimo, nisi quod, si ad particularis materiae inuentionem illi erat perueniendum, cogeatur fateri, non tantum ex morbo, sed ex natura, partibus, ambiente, particulares remediorum materias inueniri, & harum colligi usum. Quam rem proculdubio Galeni Methodus deligendi qualitates remediorum, bellissime demonstrat. Porro autem (ut superius ex Galeno, sexto Metho. scripsi.) cuius homini vel plebeio notum est, quod singuli morbi faciendum esse praescribunt, neque id scire magna res est. Verum quibus rebus medicus id praestare possit, intelligere, ad artificem pertinet. Rursus neque id scire, per se satis est, si Medicus quo pacto ijs sit utendum ignoret. Sane dictum est, res omnes, quibus morbi sanandi sunt, ad quatuor capita, nempe

Q iij lumen

sumenda, facienda, incidentia, educenda reuocari, aut ad victum, medicamenta, & chirurgiam. Iam victus ex qua remediorum materia constet, ex Galeno vndecimo Metho. superius scripsi. Medicamenta verò aut simplicia sunt, vel arte composita; simplicia omnia medicamenta ex plantis, animalibus, aut metallis sumuntur, vel his adnumerantur. Quæ quidem medicamenta, eorumque vires primas, secundas, & tertias, nec non primarum metas, diligenter; tum ex Dioscoride, & alijs de his rebus scriptoribus, tum ex libris de simplicium medicamentorum facultatibus Medicus perdiscet. Quin & medicum præexercendum esse in Methodo medicamentorum, quinto de simplicium medicamentorum facultatibus Galenus præcipit. Quanquam hæc Methodi, vt vndeci

capit. 3.

decimo Metho. Galenus, ex particulis de affectibus indicationibus principium habent. Quod etiam primo de alimentorum facultatibus in prohemio confirmat, dicens: Morborum cognitio, remediorum est materia, non morborum cognitio. Cæterum hæc in Methodis medicamenta inueniendi exercitatio apprimè necessaria medico est, vt ex obuijs quibusuis medicamentis, si consueti desiderantur, sibi compareret medicamenta. Quemadmodum sexto Methodi ex figulo aquam lixiuam poscens. Ex sexto de medicamentorum compositione secundum locos ex succo nucum bellissima composuit medicamenta. Et mihi cum quidam, agricola vlcus satis sordidum in faucibus ostenderet, neque (cum in agro degeret) medicamentorum copiam haberem, præcepi vt Cyani sylvestris decocto, cuius maxi-

cap. 2.

Q. iiii

mus

mus erat ibi prouetus, (quem iaceā nigram aliqui appellāt) fauces collueret, neq; spes, quā de facultate medicamenti conceperam, me fefellit, quādoquidem prædicti decocti vſu, ſanitati fuit reſtitutus. Qua exercitatione medicū indigere decimo tertio Meth. Galenus ſcribit, cū ait: At verò nec ſi quæ à partibus ſumitur, indicationē adijcias, id totum quod ad curationem exigitur habebis, niſi etiam methodos de medicamentis didiſceris. Medicamenta verò compoſita ex libris huic rei dicatis accipies. An verò ſint rectè compoſita, medendi Methodus docet. Siquidem particulares rationes componendi medicamenta, tum ſecūdum locos, tum ſecūdum genera ex medendi Methodo ortū habent. Quod quidem libri de hac re à Galeno ſcripti belliffimè oſtendunt. Quin etiā & chirurgica instru-

instrumenta medici excogitarunt, quæ ſimiliter, vt Galenus de conſtitutione artis Medicæ cenſet, ad materiam auxiliorū referūtur. Vt ſunt ſectio venæ, cucurbitulæ, oſculorum vulnerum adductiones, faſciæ, cauteria, ligaturæ & alia ſexcenta instrumenta ex rei natura excogitata. Qui enim prudens eſt, diligens, & mente exercitatus, dicebat Galenus. 14. Meth. huic facillimum eſt, poſtquam inueniendi viam ſemel cœperit, noua inuenire, & vltra progredi. Quemadmodū noſtra ætate, inuentum eſt (res olim inaudita) carunculas meatu vrinatorio procreatas cereis extirpare candelis. Porro cū primus medendi Methodi ſcopus in deligenda materia remedij ſit poſitus, probè hunc ſcopum Methodo attinget medicus, ſi propriam remedij materiam inuenerit, aut ex inuentis eam rectè de-

capi. 17.

Q v legerit

Legerit. In his enim huius scopi ratio
posita est. Methodus autē propriā ma-
teriam deligēdi ex indicatione à mor-
bo sumpta incipit. Deinde ad indicatio-
nes alias particulares perueniens, & cu-
iusq; vim & facultatē optimo iudicio
æstimans, & inuicem conferens, quo
primum præsidio vtendū sit cognoscat,
& de materia illius artificiosa coniectu-
ra deliberabit. Verū si Methodum
aliquibus exemplis exerceamus, res il-
lustrior euadet. Fingamus Socratem
vlcere cauo in carnosa parte affici: iam
cauitas impletionem indicat: quare ex
natura rei sarcotica vocata medicamē-
ta huic vlceri esse accommodata iudi-
camus. Verū cū sarcotica medicamē-
ta varia sint, tūc non ex prima indica-
tione materiā eligemus, sed naturā So-
cratis aduertentes, tū & partis affectū,
& ambientis conditionē, qualitatē, aut
speciem

speciē, aut materiā propriā remedij in-
ueniemus. Rursus alio exemplo idem
demonstremus. Vulneris ora hiantia,
vt conglutinetur vulnus, inuicem sunt
adducenda. Adducūtur autē inuicem,
aut vinculo ex duobus initijs circūda-
to, aut sutura, aut fibulis (quas Græci
ὑγιαίνουσας, vocant) impositis. Ex affectu
genus remedij intelligimus, propriam
autem illius speciē, seu materiā,
non ex affectu, sed ex alijs sumimus,
nempe ex corporis partisq; natura.
Nam moliora corpora, aliam mate-
riam, quā duriora exigunt: & abdo-
minis vulnera lōgē alia ratione, quā
aliarum partium suuntur. Iam alia
addamus exempla, ex quibus vnicui-
que morbo propriam materiā inue-
nire, aut inuenta vti, exactē cogno-
scemus. Tetanos morbus frigidus est,
hic calfacientia postulat: cū hęc ita se
habeant,

habeant, vt quædam actu, alia potestate, alia ex accidenti, calfaciendi vim exercean, horum delectus ex morbo fieri non potest: sed rectius Hippocrates ambientis & hominis propriam naturam considerans in Aphorismis consulebat, dicēs: A Tetano habitus si iuuenis fuerit, & media ætate, aqua frigida submersus sanitati restituetur. Idem etiā vndecimo Methodi exemplo aqua frigida in febribus docet Galenus. Nam cum febris morbus sit calidus, quid vetat (inquit Galenus) omnibus febricitantibus frigidam vno ordine exhibere: verum neq; exhibenda est, neque subuertitur eo tēpore generalis omnis curationis indicatio, verum enim ex ijs quæ actu refrigerant, aqua frigida est. Sed & alia plura sunt, quæ partim potestate refrigerant, partim ex accidenti: quorū alijs propter cōcursum pugnantium

Genera-
lis indi-
catio est,
contra-
ria con-
trarijs
curatur.

tiam inter se indicationum aliàs vtitur. Hæc Galen.. Itaq; ex febre de materia remedij deliberare nō possumus. Verū febrem, eiusq; causam, & alia indicantia æstimantes, interdum frigida energia & actu, interdum potestate, interdum ex accidenti eligimus. Quam etiā rem phlegmone quæ ad statū peruenit confirmat. Est enim hic morbus intemperies calida ex humoris affluxu genita, certè actu frigida admota impingentia magis humorem morbū exasperabunt: propterea digerentia medicamenta, quæ ex accidenti refrigerant, vttiliora esse censentur. Præterea phlegmone, & alij morbi, ex redundante sanguine geniti euacuantia postulant præsidia: hæc autem sunt, venæ sectio, cucurbitula, hirudines, inedia, & alia, quibus humor redundans euacuatur. At quo illorum sit vtendum, non indicat

dicat affectus, sed alia æstimamus, ex quibus de euacuante præsidio delibera-
mus. Quæ quidem autor libri quarti de victus ratione in morbis acutis ad tria capita, nempe ad vires, ætatē, & morbi vim reuocauit. Nā si affectus euacuationē postulat, eiusq; vis magna est, vires verò consentiūt, neq; ætas reluctatur, rectissimè ex his secandā esse venā determinabimus. Itaq; plenitudo venę sectionē nō indicat: sed euacuationem tantum. Neq; ex plenitudine venę sectionē deligimus, quandoquidē in ictu nulla in corpore existente plenitudine venā secamus. Et quanquā in corpore talis affectus præsens non sit, sed eius iā instet generatio, certè sanguinē venę secta mittemus, si vim morbi magnā fore spectauerimus, & reliqua indicantia venę sectionē cōfirmēt. Quinetiā ex cachymia existēte in corpore de materia medicamenti purgātis nō delibera-

mus. verū ex viribus, ambiēte, ætate, & propria corporis natura medicamentū purgās deligimus. Et licet medicamentū purgās potissimū illud, quod tota substantia id molitur experiētia sit inuentū: tamen eius delectū, & vsum Meth. fictum manifestū est. Rursus in morbis ex viribus ad genus, aut materiā præsidio peruenire, Galenus vndecimo Methodi elegantissimè docet. Ibi enim ex viriū custodia quo nutrimenti genere vtendum præscribit. Nam cum vires in natura positę sint, natura verò ex his tribus partibus, scilicet, solida, carnisosa & spirituosā constet: et cum singulę harum partium propriam pro natura sua, tum substantiæ quantitatem, tum qualitatem requirant, proculdubio vires tum ex substantiæ harum partiū, tum etiam qualitatis temperamenti conseruatione, custodientur.

At

At partis substantia simili substantia
 seruabitur, solida solido alimento, spi-
 ritus qui aëreus est. Aëreo & vaporoso,
 carnosa autem medio inter ea custodie-
 tur nutrimento. Sic igitur virium sub-
 stantia genus nutrimenti, aut materiā
 ostendit. Verū delectus non semper
 ex viribus, sed ex consuetudine aliquā-
 do, & naturæ proprietate sumetur.
 Quod Galenus septimo Methodi ex-
 plicabat, dicens: Ratio totū genus indi-
 care potest, materiam ex consuetudine
 sumimus. Quin & naturarum addebat
 inspiciendæ sunt proprietates. Sunt e-
 nim qui natura ab hoc vel illo alimen-
 to abhorreāt. Nam age fingamus Pla-
 tonis crus fractum esse, nō est dubium
 calli generationem alimentū glutino-
 sum postulare. Sit igitur nobis copia
 duorum, aut trium generum alimen-
 torum plurimi alimenti, profectō illud
 ali-

alimentum alijs præferemus, cui Pla-
 to magis assuevit. Iam si aliquod horū
 naturæ Platonis inimicū sit, illud omni-
 no vitabimus. Præterea si Socrati vi-
 res ex sanguinis profluvio repente cō-
 cidant, proculdubio postulat hic affe-
 ctus materiā remedij, quæ citō Socratis
 spiritus reficiat. Ponamus Socratem à
 vino abhorrere, sanè, neglecto vino,
 aliam materiā Socrati familiariorem
 deligemus, qua illius spiritus reficere
 possimus. Vtterius ex partis natura, de
 propria remedij materia deliberamus.
 Esto, Ciceroni iecur phlegmone affici,
 hic morbus in statu digerentia medica-
 menta requirit, hæc iecori nocēt. Quid
 igitur nobis vtilem materiam indica-
 bit? respondet Argenterius: Morbum
 remedia indicare. Verū iecur digeren-
 tia medicamenta nō admittere. At hoc
 Methodicorum dictērium, non nobis;
 R (quo

23 met.
cap. 14.

(quo remedio sit utendum) ostendit. Quare cogitur fateri partis naturā astringētia medicamēta nobis insinuare. Nam cū semper quod vnū est, vnū tantū indicet, phlegmone in statu vnū tantū, nempe digerentia medicamenta indicabit, nūquā verò ex eo affectu astringenda medicamenta miscenda esse digerētibus cognoscemus. Ad hęc si propter internam inflātionē astringētibus indigemus, nō illico quodcūq; indiscriminatim propinamus astringēs. Atramentaria enim astringūt sanē, nemo tamē hęc deuorāda propinabit: habent enim corruptricē facultatē astringētorū admixtā. Quo circa stomaticis medicamētis ea miscere nō est tutū, cū ex ijs in vētriculū aliquid possit defilere. Quare aduertāt maximē chirurgi, cū aquā ex Arhenico cōfectā exulceratis faucibus admouēt, ne aliquid illius summo

summo cū periculo agrotātis deuoretur. At hęc indicatio ex partis natura peritur. Cæterū si ea, quæ superius de proprijs indicationibus scripsimus, in hūc locū trāsferas, in particulari indicationū vsu: materiā remediorū ab alijs, q̃ a morbo indicari vel (inuito Argentērio) facilē cognosces. Porro prædictā Metho. illā esse, ex qua materiæ remediorū inueniuntur, id declarat, quod de pugnātibus indicationibus. II. Metho. Gal. sic scribit: Pugnātibus igitur ijs (sicut diximus) indicatiōibus, alias alię tū indicationes vincent, tū materię, &c. Iā cū febris, putredo, & effectrix eius causa cōtrarias habeāt indicationes, ijs inuicē collatis, materiā deligere eodem libro docet. Quare meritō rem difficilē esse, æriq; iudicio indigentem, dicebat Galenus prædicta inter se conferre, potissimum, si vires cum illis conferamus.

cap. 10.
capit. 9.
eiusdem
libri.

R ij Quo

Quo verò pacto contrarię indicationes
expetendę sint, iam superius fusissimę
explicauī. Si autē pluribus rationibus
& vijs, quod à prima indicatione sugge-
ritur, fieri potest, ijs rectē pensitaris op-
timam semper deligere debes. De op-
tima verò ratione, & via ex ijs tribus
rectissimē deliberabis, nempe ex tēpo-
ris curandi breuitate, ex curando citra
dolorem, & ex maximē tutē curando.
Qua verò ratione tēporis curādi bre-
uitas sit iudicanda eodem libro Gale-
nus scribit. Tutò autem vt cures tria
exiguntur. Vnum & primum, vt omni-
no absolutionem operis cōsequaris, al-
terum vt sicubi hanc non consequaris,
saltem cubantem non lædas, Tertium
vt vitium non facilē reuertatur. Iis cer-
tē considerationibus optimam curan-
di viā cognosces. Sed exemplo res erit
manifesta. Pterygiū, id est, vnguis in
oculo

14. met.

cap. 13.

*Præiudicium
in h. libro
sunt metho-
di & ratio-
nes.*

capit. 7.

oculo sui ablationem indicat, at hæc a-
blatio tum chirurgia, tum ope medi-
camentorum fieri potest. Vtrum ho-
rum sit deligendū, prædicta ostendunt,
primum temporis curādi breuitas, al-
terū curatio citra dolorem: tertiū tu-
ta curatio. Hæc verò tria non aliunde
quām prædicta Methodo ex indicatio-
nibus constituta, æstimabis. Nam affe-
ctus natura, & partis, tum eiusdem sen-
sus hebetudo & acrimonia, crassities &
tenuitas, & alia tria illā considerāda ti-
bi indicabunt. Siquidem si pterygion
exiguum esse statuamus, Medicamen-
tis curationem perficere deliges, hæc
enim tutò, citra dolorem & breui tem-
pore curatione in absoluent. At de ma-
teria medicamentorum, quibus id mo-
dum debeas, præfata methodo ex pro-
pria partis natura determinabis. Nam
oculus ob maximam sensus acrimoniā

R iij à ve-

à vehementibus medicamentis irritatur. Quod si prerygion tantum fuerit, ut pupillam obscurer, tunc chirurgiam eius curatio postulat. Nam hæc breuius, minori cum dolore; & tutius vnguem remouebit, quam medicamenta vehementia, quæ magnū prerygiū ad sui ablationem requirit: hæc enim oculus (ut dixi) nulla ratione tollerare potest. Tandem vniuersam hanc de materia diligenda inueniendi rationem, ad duo capita Gal. reuocauit, nempe corporis cognitione, quibus medicamenta sunt ad mouenda, atque ipsam remediorum naturam, sanè in corporum cognitione ea omnia consideranda sunt. Quicūque sit corporis status siue secundum naturam, siue præter naturam, quæ in corpore inuestiganda esse superius dixi. Remediorum verò naturam, quibus rebus comprehendatur, & superius dixi, & Galen. eo loco appositissimè explicat.

De

De indicantibus quantitatem remedij.

Caput. XXII.

Præiusquam ex Galeni sententia indicantia quantitatem remediorum enarrem, mihi placet ea quæ Argenterius ad hoc propositum scribit, breuissimè pertractare. Argenterius enim indicantia quantitatem actionis & materię communi genere traditurus, reprehendit primum Galenū, quod particularis materię quantitatem aliquando tradiderit, nempe alterantium, aut vacuantium medicamentorum, omisso eo quod generatim quantitatem materię indicat. Sic enim Galenum reprehendit, si postquam id in nonnullis docere, aggressus Galenus sigillatim in omnibus fecisset, certè res tollerabilior fuisset. Verum cum id non faciat, quod omnibus comune est scribere debebat, ne arte destituti temere alia exercere-

R iij mus

mus. Quare ut quantitatem materiæ
(qua utendum est) arte prosequamur,
quæ cōmuni ratione quantitatem ma-
teriæ indicent, vno verbo explicat, di-
cens: Quamobrem cōsentientibus po-
sitis principijs quantitatem actionis &
materiæ, qua egemus, à quantitate eius,
quod materiā ostendit, indicari, victus
scilicet quantitatem à quantitate na-
turalis status: remediōrū verò, ab ex-
cessu eius quod præter naturam existit,
putemus. Hactenus Argenterius. Por-
rò autem hæc prius discutere oportet,
quàm doceamus, quantū à ratione atq;
Galenī mente Argenterius deuiauerit.
Neq; verbis in Argenterii, ut ipse in
Galenū agam, sed ipsum seipsum con-
fundere, imò planè errare, ex ipso met
ostendam. Verū ut hæc rectius æsti-
memus, quædam ex secundo libro de
cap. 10. Medici officijs in medium adferenda
sunt.

sunt. Postquam enim præcedentibus
capitibus demonstrauerat, statum secū-
dum naturā sui conseruationem & vi-
ctum indicare, statum autem præter
naturam sui ablationem & remedium,
scribit structuram ipsam, & ipsius cau-
sas propriam materiam exigere. Non
enim (inquit) omnia quæ temperiem
tueri sunt apta, eadem humoribus pro-
sunt. Sed est, quando nunc eadem, nūc
diuersa eisdem conferant, aut obsint.
Id verò ex his quæ in statu præter na-
turam apparent, persuadere conatur:
in quo sæpe ea, quæ faciūt ad morbos,
eorum causis obsunt. Quam Argente-
rij sententiam falsam esse, sic ostendo.
Cum enim sanitas, eiusq; causæ, nobis
sint familiares, ut ipse eodem capite fa-
teretur, certè quicquid proderit parrium
temperamento, non nocebit & humo-
ribus: rursus & quæcūq; humores tue-

R v buntur

buntur, eadem temperamentum partium seruabunt. Quod & Hippocrates libro de hominis natura volebat, & ratio fateri cogit. Nam si aliquid temperamentum tuetur, illud nobis familiare est: quod si nobis familiare est, non nocet humoribus. Nam si illis nocet, cum humores sint nobis familiares, à nobis illud esse alienum rectè colligemus. Quare salubris causa immerito censebitur. Præterea errat, dum ex ijs quæ in statu præter naturam contingunt, suam sententiam confirmat. Nam cum status præter naturam sit à nobis alienus, suiq; ablationem indicet, non est mirum si quod in eo statu vnum indicat, alteri aduersetur: verum cum omnia, quæ secundum naturam se habent, nobis sint familiaria, atq; in vno (vt dicebat Hippocrates) conspirent, quicquid vni proderit, alijs omnibus (quæ secundum

dum naturam nobis insunt) non nocere manifesto colligemus. Quare rectius ex propria rei natura, causas, & corporis structuram propriam materiam exigere, statuisset: quandoquidem natura partium diuersa est ab humorum natura. Vltterius Argenterius eodem capite inquit: Facultates peculiariter nutrimento egere, siquidem corpus nutrimus, vt illius facultates foueantur & augeantur. Demum colligit tria esse, quæ proprium victum in eo quod secundum naturam est, indicare possunt. Primum temperies simularium partium & recta structura organicarum, secundum illarum causæ remotiores, tertium facultates ipsæ præsertim naturalis, quæ quidem nutritionis est indicatrix. Vellem profectò nobis explicasset Argenterius propriam materiam victus in ijs tribus, vt rectè ex genera-

generalibus ad particulares materias
arte perueniremus, verum cum id non
faciat, imò si res scrutamur omnia cō-
fundat, suas sibi seruet cōmunes & in-
explicatas indicationes: nobis autem
Galenū relinquat, qui cōmunibus in-
dicationibus in particulares diductis,
ipsisq; in vsum reuocatis, quod expe-
dit, in quocunq; morbo, Methodo in-
quirere docet. Argenteriu verò (si rem
expendimus) omnia confundere hinc
scire licet, vires corporis nostri in par-
tium simularium natura posite sunt, si
quidem instrumentales per similes
actiones suas exercent. At simularium
vna quæq; propriā pro natura sua tum
substantiæ quantitatem, tum qualita-
tem (vt superius est ostensum) postu-
lat. Quo fit vt partis substantia alimen-
to, qualitas autem tēperamenti alimen-
ti qualitate custodiantur. Vires igitur
cum

cum in partis natura sint sitæ, non pro-
priam materiam & peculiarem, nem-
pe nutrimentum (vt vult Argēterius)
indicabunt: sed eisdem, quibus partis
natura, custodientur. Quemadmodū
rectè Galenus. 9. methodi, vndecimo,
& duodecimo demonstrat. Cæterum
cum partis substantia alimento reficia-
tur, vires autem alimentū in rem ali-
tam commutent, meritò Galenus ex
viribus alimenti quantitatem metiri do-
cet. Ex ijs igitur facile intelliget Ar-
genterius, substantiā partium, aut vi-
rium (quod perinde esse superius ex Ga-
leni sententia demonstrabam) alimen-
tū indicare, temperamenti verò quali-
tatem victus qualitatem. Quod etiam
Argenterius in fine eiusdem decimi ca-
pituli facit. Quibus cognitis ea quæ
communi ratione quantitatem indicāt
ex sententia Argenterij, examinemus.

Inquit

1. met.
capit. 5.

Inquit enim, victus quantitatem à quā-
titate naturalis status, remedium ve-
rò quantitatem à quantitate excessus,
qui præter naturā existit, indicari: Ve-
rū mea sententia errat. Primū enim
si per naturalem statū temperamentū
intelligit, cū in tēperamento (vt dictū
est) duo cōsiderentur, substātia tēpera-
menti & qualitas: certe substātia tēpera-
menti, & si sui custodiā (quæ victu fit)
indiceret, tamen ex substātiæ quātitate;
victus quātitas nō est æstimāda & me-
tienda: sed ex viriū substantia, quoniā
hæ sunt, quæ substātiæ transmutationē
efficiūt. Iā temperamentī qualitas vi-
ctus qualitatem indicat, quare ex quali-
tate temperamentī, victus quātitatem
minime cognoscemus. Præterea neq;
causarū quantitas, victus quantitatem
indicat, siquidem redundantibus hu-
moribus victū imminuimus. Ijs verò
deficien-

deficientibus victus quātitatē augemus.
Quid quod, quam victus materiam in-
strumentorū structura indicet, nō ex-
plicat Argenterius, vt ex quātitate stru-
cturæ materiæ quantitatem commen-
saremus, immò quid per quantitatem
structuræ intelligendum sit, nulla ra-
tione explicare poterit? Iam non o-
mnium remedium quantitatem, ex-
cessum eius quod præter naturam exi-
sit, indicare, manifestum est ex chi-
rurgicis instrumentis: quorū quantitātē
ex alijs, quā ex excessus quātitate, pe-
timus, vt sunt faciæ, ligaturæ, asseses,
puluilli & alia, de quorū magnitudine,
ex partis affectæ magnitudine, figura,
situ, & alijs, deleberamus. Iam ex excel-
sus quātitate materiæ remedij quāti-
tatem duntaxat non metimur. Sed ad-
denda est indicatio, quæ à natura peti-
tur, nam ex illa, & affectus quantitate
reme-

remedij quantitatem coniectura præscribimus. Quod. 3. Methodi in vlceribus demonstrat Galen. cum ait: Si quæ sint vlcera, quibus par est humiditas, quod in sicciore corpore est, sicciora postulat medicamenta. Nā necesse est, nouellā carnē ei, quæ antea erat, simile generari. Rursum, fingamus Socratē calidū, & Platonē frigidū, febri, pariq; à natura lapsi laborare, tunc frigidiora frigido, calidiora calido sūt propināda. Quare nō solū ex excessus quātitate, sed ex natura quoq; remedij quantitatem metimur. Neq; (vt superius iā ostendi) Argenterij & aliorū sententia, mihi placet, dicentiū in pari lapsu maiorem esse lapsum in frigido, quā in calido: nam si parem esse lapsum statutū est, ratio postulat, vt alterū altero maiore esse minimē proferamus. Ex dictis igitur faciliē intelliges, naturæ indicationē

(vt

(vt Argenterio placet) non id tantū præstare vt excessum à natura cognoscamus, imò propter naturā sui custodiam indicantem, medicamenti quantitatem aut augemus aut imminuimus. Si enim morbi & naturæ indicationes concordēs fuerint, aliquid medicamento addimus, vt naturā corroboremus: si autem discordēs fuerint sic excessus auferendus est, ne natura ægroti, medicamēti vsu lædatur, nisi (vt superius scripsi) contrarijs, dum sanitate fruitur, assuescere, incœperit. Iā si pars in alto corporis affecta sit, maiore medicamēti mensurā admouemus, quā excessus quantitas indicet, neq; aliūde quā ex partis situ de quātitate remedij deliberamus. Siquidē interna pars neque remedij quantitati contradicit, neq; ex internæ partis natura excessus quantitatem cognoscimus. Quin po-

S

rius

tius (quicquid Argenterius conten-
dat) situs internæ partis affectæ mo-
net, vt remedium maiori quantitate
admoveatur. Omitto alia, quæ possem
Argenterio nunc obijcere, præsertim
cū ostensum sit ex Galeni sententia,
remedium suo ambitu, victum medi-
camenta, & chirurgica instrumēta cō-
prehendere: quorum quantitas propi-
nāda, si singula percurrimus, ex exces-
sus quantitate nulla ratione præscribi
potest. Verū obijcies nobis Galeni lo-
cum ex arte medica, vbi vult, contra-
rium tantū esse admoveendum, quan-
tus erat affectus. Respondeo locū esse
intelligendū habita indicatione ab af-
fectu, nam si naturam, aut situm partis
aut alia consideremus, sapissimē qua-
ritatem medicamēti augemus. Exem-
plum etiam Galeni, libro de sanguinis
missione affectus quāritatem, remedij
quanti-

capit. 9.

quantitatē haud præscribere, cōfirmat
& docet. Vbi inquit plethoricē disposi-
tionē multū sanguinis euacuandū esse
indicare, cæterū nō tantū ex ipsa, sed
ex alijs sanguinis quantitate depre-
hendi. Remedij verò quāritatē prædi-
cta methodo cōiecturā esse determinā-
dā manifestū est. Propterea quod qua-
ritas remediorum siue admoveenda re-
media sint, siue facienda, educenda, aut
oris incidentia, certa ratione scribi nō
potest. Coniecturā autem appello co-
gnitionem, etsi nō certam, veritati ta-
men maximē propinquam. Moneo ta-
men per quantitate medicamenti nō
tantū illius molem, sed vehementiā
intelligendam esse. Si igitur de quanti-
tate alterantium medicamentorū aga-
mus, ex natura totius, & partis, ex af-
fectu & ambiente mensuram medica-
menti cognoscimus. Sub natura sensus
S ij acrimo

s. meth.

s. s. met.

acrimoniam, substantiam, positum, societatem & alia cōprehendimus. Nam vt prædicta Methodo de materia remediōrū, ita eādē de quantitate materiæ (vt dixi) coniectura deliberamus. Primum ex natura quāritatem medicamenti metiri tertio Methodi, & nono methodi, & alijs quamplurimis locis Galenus docet. Tertio enim meth. in vlcērū curatiōe, tum ex totius, tum ex partis natura, quantitatem medicamenti sumendam esse demonstrat. Nono etiam Methodi quantitatem medicamenti ex collatione morbi cum naturali habitu eligendam esse docet, & ratio etiam id confirmat. Nam cum natura sui custodiā, morbus sui ablationem indicet, eousq; corpus, cum morbum auferimus, cōmutandum est, donec pristinam naturā recuperet. Quare ex natura quāritas medicamenti metienda

rienda est; tum quod ex natura lapsus quantitatem cognoscimus, tum etiam quod natura, cum morbum profligamus, alterationis mera statuitur. Situs præterea partis medicamenti quāritatem sæpe præscribit. Quæ enim in imo corpore posita sunt partes, medicamenta alterantia vehementiora requirunt, ne in itinere medicamentorum vis, priusquā ad affectum locū perueniat, amittatur. Quin etiam & partis consistentia idem præstat. Nam phlegmone lienis, medicamēta vehementiora, quā iecoris tolerat. Accidit etiā ex sensu partis indicatio, quæ docet vehemētiam medicamenti augēdam aut diminuendā. Dolenti enim femori securius, quā oculis dolentibus narcotica medicamēta admoemus. Deniq; affectus pertinacia vehementius exigit medicamentum, qualis contumax obstructio est.

Ex his igitur tu colliges quātitatē me-
dicamenti potissimum ex partis natu-
ra, & affectu. Quoniam (vt dixi) ex Ga-
leno nono Metho. ex partis natura af-
fectus quātitas inuenitur, & eò corpus
commutādum est, quò pristina corpo-
ris natura recuperetur. Porro autem
euacuantium remediorum veluti san-
guinis missionis, balnei, frictionis, ine-
diæ, purgantis medicamenti, & aliorū
quātitatem prædictæ indicationes no-
bis indicant. Nam ex plenitudine flu-
xurum sanguinem metimur; cacochy-
mia verò purgantis medicamenti quā-
titatem præscribit. Nam vires ad men-
surā eligendam maximè conferūt: ce-
terū tanquā prohibentes aut cōsentien-
tes id præstāt. Cōtumax etiā causa ve-
hemētius medicamentū purgās requi-
rit: cōcocta facilè euacuationi obsequi-
tur. Partis etiam natura hac in parte
maximi

Primo.
lib. cōp.
me. par.

maximi est momēti. Siquidē iecur dif-
cutiētia medicamēta, nō equè vehemē-
tia, vt lien tollerat. Iā ætas, ambiēs, cō-
suetudo, ad quātitatē medicamentorū
præscribendā non parū cōferunt, & san-
guinis mittendi quātitatem rectissimè
cū alijs indicationibus moderātur. Bal-
nei, frictionis, exercitij quātitas, ex af-
fectu in corpore relicto præscribitur: Si
quidē cōcidente corpore hæc supramo-
dū corpus euacuasse iudicamus. Sanè ci-
biporusq; quātitatē cū ex natura, ætate,
cōsuetudine, & ambiente; tum potissi-
mū ex viribus & morbo inuenire docēt
Hippocrates & Gale. ex viribus, inquā,
viētū suadētib; & ex morbo viētū p-
hibēte; sic vt ex vtriusq; cōparatiōe op-
timus artifex viētus quātitatē i morbis
præscribat. In diuturnis tenuē viētus
rationē vitās, & ita ægrotū alēs, vt vires
illius ad statū vsq; morbi seruentur. In
S iij acutis

acutis ut propinquior aut longior fuerit status, ita tenuius aut plenius alendus est ægrotus. In acutissimis tenuissimo victu utendum est. Si vero acutissimis morbus fuerit remissior, paulò pleniori cibo: in quibus tantum de tenuitate victus remittendum est, quantum ab extremis morbi longius abfuerint. Itaque ex viribus & morbo quantitas alimenti præscribitur. Quibus indicationibus aliam indicationem ex erroribus sumptam vir acerrimi ingenij Franciscus Vallesius addebat. Scribit enim, ex tribus victus ratione præscribi, virtute, morbo, & erroribus, propter quos addendum aliquid cibo est, cum quo ægrotus ad statum usque peruenire potest, ut virtutis ex erroribus lapsum præcaueat. Sunt igitur tres indicationes, cibum præscribentes, quæ à virtute, morbo, & erroribus petuntur. Caueat Valle-

Offitio
libro cō
trouer
fiatū ca
pote pri
mo.

Vallesius, ne in hac tertia indicatione erret. Primum quoniam ipse agens aduersus Manardum decreuit, Hippocratem quinto aphorismo primæ sectionis de erroribus, qui fiunt circa victum tenuem, agere. At Vallesius videtur considerare alios errores, quàm ex victu, quos non poterit ægrotus eo victu usque ad statum tollerare, cum quo vires usque ad statum morbum ferre possunt. Deinde quemadmodum possunt errores contingere vires demolientes, ita etià possunt errores contingere morbum maligniorem & acutiorem ac proinde breuiorem reddentes. Quare si propter priores errores aliquid addendum esse Vallesio videtur, Alius propter errores morbum acutiorem & breuiorem facientes, ex cibo cum quo virtus ad statum usque peruenire potest, merito demendum esse iudicabit. Quo fit, ut si ab

S v erro-

erroribus indicatio petenda sit, non magis ad cibum addendum, quam demendum indicatio ab erroribus petetur. Verum cibi & potus quantitas, ex viribus, morbo, & alijs indicantibus superius predictis, rectissime prescribetur.

¶ Caput. XXIII. Quod quidem predicta methodo remediorum modum colligere docet.

PER modum, non intelligo medicinali mensuram, ut interpretes Galeni non raro interpretantur, cum pro voce quantitate significante, modum vertunt: sed rationem admouendi remedia, modus significat. Quam significatione hec vox, non tantum remedia, si semel, aut bis, aut amplius admouenda sint, verum formam remediorum, substantiam, euacuationis locum, ordinem, & plura alia nobis significat: quæ omnia ex

ex predictis indicationibus nobis indicantur. Nam ex visceris figura emplastri admouendi figuram, ut in liene, ex humore humorisque loco, an solidum medicamentum purgans, vel fluidum propinandum sit, ex sensu acri partis, exacte laxigandum medicamentum, ut in oculis, ex consuetudine, & ex affectu ordinem victus propinandi, denique ex situ partis per quem locum sit euacuandum intelligimus. Propterea diligenter considerare oportet, qua in parte corporis excrementa contineantur, meatus per quos natura excrementa expurgare solet, locum affectum, instrumenti affecti naturam, venarum cum loco affecto communiter. Sic enim excrementa in ventriculi osculo contenta vomitu, in ima ventris parte deiectione vacuamus. Rursus excrementa limæ iecinoris partis, & lienis per aluum expurgare oportet. Quoniam

niam ex liene ad renes instrumenta-
vrinæ nullus patet meatus. Quod si in
gibba iecinoris parte coaceruētur, per
renes purganda esse, situs partis docet.
At in thorace cōtenta excrementa, per
trachiam arteriam, in cerebro per pa-
latum & nares, excernuntur. Denique
si in ambitu corporis redundant, per
exiguos cutis meatus fiet euacuatio. Iā
partibus supra thoracem inflāmatione
affectis humeraria secāda est, quæ cum
loco affecto communis est, vt in angina.
At si inflāmatio thoracem, vt pleu-
ritis, afficiat, ex interna eiusdem lateris
vena sanguinem mittimus. Nam hæc
per venam sub osse pectoris delatam:
cum loco affecto cōmunitatem habet.
Quæ perpetuo in his affectibus secan-
da est. Quanquam ex supressis men-
tibus, aut hæmorrhoidibus ortum habere
statuamus. Scio enim reperiri crassissi-
mos

mos quosdam Arabistas, qui quidem
si ab eiusmodi occasionibus hi affectus
contigerint, venas crurū prius esse se-
candas pertinacissimè hi homines as-
serunt, atq; maximo mortalium dam-
no exercent. Porro si iecur inflamma-
tione afficiatur vtrā Brachij secce-
nam internam, dextram, aut sinistram,
non refert: ambæ enim par cū iecore
consortium sortiuntur. Secus in liene
res se habet. Nam in illius inflamma-
tione perpetuò ex interna sinistra san-
guinem mittere expedit. Quæ qui-
dem per venam ex se ortam, quæ Me-
diastino prætensa ad septum transuer-
sum fertur; cum venis, quæ ex liene,
ad os ventriculi ferūtur, communicat.
Neque hæc communitas negligenda
est, si eam cōtemplamur: quā mamme
cum vtero habere sub musculis rectis
abdominis inter omnes conuenit. Sanè

si partes, quæ sub renibus sitæ sunt, inflammationem habeant, venas crurum pertundes. Potissimum si internæ (vt uterus & vesica) afficiantur. Nam si externæ fuerint, venæ sectionem longè alia ratione exercere poteris. Ponamus enim in femur fluxionem incipere: Certè poteris alterius cruris aut manus venas aperire. Quæ admodum laborante manu, alterius manus aut cruris: siquidem eandem crus cum manu rectitudinem habet: quam manus cum crure, & quam crus cum crure, similem manus cum manu obtinet. Quod si in alas aut femur humor iam fluxerit, eiusdem partis vena aperienda est. Quod Galenus libro de constitutione artis medicæ elegantissimè scripsit. Tamen si bubones pestilentes fuerint, perpetuò ex eadem parte sanguinem mittes. Porro manus cum

cum crure anastomosim habet, per venam quæ sub osse pectoris descendens illi venæ obuia fit sub musculis rectis, quæ ex ilium regione sursum ascendit. Quo fit vt illi toto errèt cælo, qui quidè in bubonibus venereis eiusdem cruris venâ secare fluente humore audent. Nam si renes affecti fuerint: cū in medio collocati sint. supernas aut infernas secures venas nō refert: rursus siue dexter siue sinister fuerit affectus, vtriusq; partis dextrę aut sinistra venas indiscriminim pertūdere poteris. Testes quoq; vt renes in medio ambigunt, ita vt illorū aliquo affecto tam ex brachio, quàm ex crure sanguinē mittere possis, quoniā testes ex regione renū venas mutuantur. Et certè si venarū seriē cōtemplamur, nō minus in testibus, quàm renibus quam libuerit venâ secare poteris: quæ omnia situs partis affectæ demonstrat.

Præ-

q. meth.
cap. 11.
de cly-
steribus
auricula-
ris et ve-
teri.

Præterea assularum, puluillorum, in-
strumentorumq; chirurgicorum mo-
dū ex prædictis indicationibus inuen-
tum esse cōstat. Ne verò ex alijs, quàm
ex morbo inuenta esse remedia Argen-
terius fateri cogeretur, inquit, per mo-
dum intelligendum esse, quod bis aut
ter, aut amplius remedium sit admo-
uendum. Dicit etiam, sitū partis pro-
hibere improprie, ne semel humores
euacuemus: nō tamen indicare euacua-
tionis modum, nempe quòd sæpius, &
non confertim euacuationem exercea-
mus. Verum modum alia nobis signi-
ficare iam explicaui. Præterea & ex di-
ctis, quod de situ profert, facile expu-
gnatur. Nam si situs prohibet confer-
tim non esse euacuandum, situs nobis
parriendam esse euacuationem demon-
strat: neque aliunde situs partis, quàm
quod sui custodiam indicat, nobis il-

lud

lud ostendit: vt superius iam fusissi-
mè explicaui.

¶ Caput. XXIII. de indicati-
bus occasionem.

O Ccasionem opportunum tempus
ad agendum significare libro de
optima secta dicebat Galenus. Miror
autem cur Argenterius contendat oc-
casionem ex Galeni sententia morbi
tempus significare, cū id neq; per som-
nium scripserit Galenus. An verò oc-
casio inter scopos computanda sit, in
controuersiam vertitur. Nam in arte
medica Galenus videtur sentire, occa-
sionem in quantitate & qualitate com-
prehendi. Dicit enim, si corpus tanta
& tali re oblata egeat, nemini dubium
est, quin ea res in tempore opportuno
adferatur. Quo etiam loco alium sco-
pum nempe modū prætermittit. Pri-
mo verò artis curatiuę ad Glauconem

T

qua-

quatuor indicationum scopos scribit, quantitatem, qualitatem, occasionem, & vtendi modum. Respondet Argenterius vtrinq; opinionem probabilē esse: Inquit enim cū corpus nostrū in perpetua quadam mutatione sit positum, describi nequit certa quantitas & qualitas rei, quæ ad illius vsum adhibetur, nisi certum tempus statuamus, in quo illud perinde afficitur, vt tali & tāta re opus habeat. Præterlabitur & mutatur nōnunquā momēto corporis status, vt ea quidē inutilia reddantur modò, quæ paulò ante iudicata sunt optima. Quare nemo de quantitate & qualitate præsidiorū deliberare potest, qui prius non cōstituat tēpus, in quo patet huiusmodi esse corporis affectū, vt illi tale tantumq; præsidium debeat. Ante verò quā qualitas & quantitas inuenta sint, scopū facit distinctum occasio, ad

ad qualitatem & quantitatem affectus corporis docendam necessarium. Sic enim quod ait Galenus in arte medicinali intelligere oportet, se ad docendum, occasionem, tanquam tertium quendam scopum ponere, quod scilicet ad inueniendam & docendam qualitatem affectus conferat, id quod facit: quoniam mutationem, quæ in corpore fit, ostendit. Qua ratione, inquit, principium morborum notamus, cū dicimus, in principio morbi acuti mouendum esse, propterea quòd principium monstrat, corpus perinde affectum esse, vt tali remedio opus habeat. Hæc Argenterius. Verū mea sententia non respondet rationi Galeni Argenterius. Nam Galenus ex eo, quòd corpus tanta & tali re egeret, tempus opportunum colligebat. Quare cū nobis apparebit indi-
T ij gere

gere corpus tanta & tali re, non est dubium, quin in tempore ea re utamur. Non ergo necesse est, ut dicebat Argenterius, occasionem ostendere affectum & ex affectu colligi tanta quantitate praesidij & tali qualitate corpus indigere. Quare mihi magis placet sententia Martini Acakia in arte medica dicentis: Occasionē ex mutatione corporis nostri habere ortū: quā quidem mutatio in sano corpore, interna, aut externa est. De qua duplici mutatione in Meth. de sanitate tuenda fusissimē egi. Ut igitur mutatio corpori contingerit, ita hac vel illa re tali vel tanta corpus indigebit. Vnde occasio rei adhibendae proculbudio exorditur. Quare nisi propter doctrinam, dum sanitatem tuemur, non oporteret tertium scopū, nempe occasionē addere. Secus in morbis res se habet, in quibus corporis mutatio

tatio celerrima est, labiturque citissimē opportunum agendi tempus. Propterea summa attentione tempus opportunum ad utendū remedijs aduertendum est, circa quā occasionem grauilissimi viri errāt. Rectē ergo Galenus. 5. de sanitate tuenda in morbis praecipitem esse occasionem ait: non autem si sanitatem tueri voluerimus. Galenus autem in arte Medica agebat de scopis sanitatis tuendae: quo loco cur modum praetermisit reddit rationem Acakia in commentario. Porro occasionem duplicē esse libro de optima lecta statuit Galenus, alteram vniuersalem, alteram particularem. Vniuersalem inquit Argenterius appello longius quoddam tempus, ad id quod volumus peragendum, accommodatum. Particularis verō occasio, ex eius sententia, est momentū temporis, in quo aliquo uti-

ocasio
duplex.
Primo
libro de
medici
officijs
cap. ult.

Libro
de opti-
ma sect.

Lege de
impedi-
tibus Ga-
lenum.
11. met.
cap. 11

mur. Verum ego non ita vniuersalem
occasionem definirem: sed appellarem
cum Galeno, vniuersalem occasio-
nem remedium quendam opportu-
ni temporis considerationem omnibus
communem. Itaque generatim de oppor-
tuno tempore ex tribus deliberamus. Pri-
mum, ex postulantibus auxilia, quae qui-
dem lib. de optima secta ad Thrasy-
bulum Galen. causas esse scripsit. Ve-
rum (ut superius dicebam) cum eo lo-
co aduersus Methodicos disputet, per
causas morbos quoque comprehendit.
Alterum ex impediens absentia.
Haec autem ex his, quae de ordine exer-
cendarum indicationum scripsi, facile
intelliguntur. Tertium, ex considera-
tione futuri medicamenti. Ut fingamus
Platonem boni habitus iuuenem affi-
ci phlegmone in femore. Postulat hic
morbus medicamentum repellens, quod
quidem

quidem fluentem ad affectum locum
humorem coercere. Quem cum plenum
corpus recipere non possit, tunc oppor-
tunum esse tempus ad euacuationem
exercendam, quam morbus postulat, si
nullum fuerit prohibens, colligimus.
Quo fit, ut Galenus nono Methodi ad
opportuni sectionis venae tempus eli-
gendum, quae praecesserunt, & quae se-
quuntur, considerata esse rectissime
moneat. Porro particularis occasio te-
pus opportunum est exercitationis ali-
cuius remedii particularis, quod qui-
dem tempus non ex praedictis (cum haec
communia omnibus sint) sed ex parti-
cularibus consideramus. At cum in mor-
bis tot variaque contingant symptoma-
ta, diuersae morborum constitutiones,
diuersae hominum naturae, diuersae na-
turarum proprietates, & plurima alia,
quae quidem particularem occasionem,

capit. 5

De opti-
ma sect.
libro ad
Thrasy-
bulum.

T iiii > scilicet

Primo
artis cu
ratiue
ad olau.

94p. 14.

scilicet particulare tempus opportunū
ad agendum variant. Propterea par-
ticulare tempus scribi non potest. Cæ-
terum quā prauē Argenterius Gale-
num intellexit, facilē ex his quisq; cō-
noscere potest. Quā particularem oc-
casionem medicos peritissimos falle-
re, scribit Galenus. Reprehendit Gale-
num Argenterius & cōtradictionis ac-
cusat, propterea quod libro de optima
secta, ex temporibus morbi nō peti in-
dicationem, aduersus Methodicos de-
mōstrauerit: Nono verò libro metho-
di ex tēporibus morbi opportunū tem-
pus inueniri fateatur. Profectò res ita
se habet: vt ex temporibus morbi non
sumatur indicatio: vt euidentissimis
demonstrationibus libro de optima se-
cta Galenus demonstrat. Verū reme-
diorū (vt dixi) opportunum tempus ex
affectu remedia postulāte & impediē-
tium

tium absētia petitur. Nō enim prin-
cipium, au. incrementum, aut aliquod
ex reliquis tēporibus seorsum aliquid
indicat, sed affectus: cum quo morbi
tempora nexum habentia indicare ex
Galenī sententia eodem ad Thrasybū-
lum libro dicuntur. Siquidem oppor-
tunū vtendi remedijs tempus in mor-
bis omnino aliquo morbi tempore cō-
tingere manifestum est. Quæ quidem
morbi tēpora ob variā affectus cōsti-
tutionem, ex omniū sententia distin-
guntur. Quā ratione in Methodo tem-
pora indicare fassus est. Ad Thrasybū-
lum verò aduersus Methodicos nō in-
dicare aliquid, seorsum (vt ipsi sentie-
bāt) demōstrauit. Sed obijcies: Cur igitur,
inquit Hippocrates aphorismo o-
ctauo primę sectionis, quum morbi vis
est maxima, tum vel tenuissimo victu
est vtendū. Respondet Galenus libro

de optima secta. Quoniā ex morbi vigore facultatem, quæ victu potissimū reficitur, metimur: quæ quidem cū eo tempore plurimum in debellando morbo laboret, malefacit qui cibo ab incepto opere facultatem interpellat. Poterit ergo tempus impedire, quod à facultate indicatur: nunquam autem tempus (vt Methodici existimabant) aliquid nobis indicare poterit. Confirmat verò hanc sententiam Galenus libro de optima secta, ex sententia Hippocratis nono oraculo primæ sectionis, cuius series est: Sed enim verò ægrotū, medici coniecturam adiuuare oportet &c. Nam hoc oraculo ex viribus petendam indicationem docet Hippocrates. Verū adhuc Galenus commentario in octauum aphorismum sibi relictari videtur, dicens: Vna igitur hæc tibi erit ad victus formam constituendam ex
tem

tēporibus morbi sumpta indicatio, altera ab ægrotantis viribus sumetur, de qua sequenti aphorismo agit Hippocrates, Hæc Galenus. Quæ sanè docent diuersas esse indicationes à temporibus morbi & à viribus sumptas. Octauoq; oraculo de ea, quæ à temporibus petitur: nono autem de ea, quæ à viribus Hippocratem agere. Quæ mehercule sententia ex diametro pugnat cum his quæ ex Galeno diluente obiectionē libro de optima secta superius narraui. Poterit profectò quisq; quod sibi placuerit, affirmare: mihi verò loci ita videntur conciliandi. Hippocrates in vtroq; aphorismo ex viribus petendā esse indicationē ad victū præscribendū censet. Verū octauo aphorismo particulatim à facultate causæ morbi cōcoctrice indicationē petit. Quā à suo opere nō esse cibis perturbādā in statu morbi præcipit

300
cipit bonus senex. Nono autem apho-
rismo de viribus corpus nostrū guber-
nantibus potissimum vitali generatim
agit. Monet enim sic coniectura ægro-
tum adiuuandum esse à medico, vt vi-
res ante morbi statum minimè concidant.
Propterea nono aphorismo indicationem à
viribus sumi scribit Galenus, octauo verò
ex tēpore morbi: quoniam ex tempore morbi
facultatis cōcoctricis vim ex facultate victum
prescribimus: vt libro de optima secta &
in commentario aphorismi rectissimè
explicat Galenus. Nusquā tamē morbi
tempora victum, aut remedia indicare
(vt methodici sentiunt) fassus est Galenus.
Porro autem Argenterius sentit, præsentiam
cuius quod indicat, tempus idoneum ad
agendum monstrare, & nihil aliud præter
illud. Quod quidem falsissimū est. Siquidem
morbus sem-

301
semper sui ablationem duntaxat indicat,
non autē tempus ad agendum idoneum.
Ex morbo tamen indicante, & aliorum
(quæ prædiximus) consideratione, occasionem
vtēdi remedijs colligimus. Verū vno aut
altero exemplo rem explicemus. Ponamus
Socratem iuuenem boni habitus corporis,
febri tertiana continua veris tempore
laborare; tunc hæc omnia in hac febre
reperiuntur: febris, putredo, prohibita
transpiratio, obstructio, abundantia,
nam febrem putredo excitat, hanc
prohibita transpiratio, huius obstructio
est causa, quam humorū multitudo
procreauit. Certè si nihil impediat
inchoanda à multitudine curatio est.
Qua quid ē ablata, obstructio deinde
est aperiēda, eo scopo, vt apertis
vasis, quæ retēta sunt, & semiputria
cōcoquantur, & quæ exactè putruerūt
concoctione

coctione ad excretionem, idonea fiant. Nam longè alia ratione se habent corporis putrentes humores, quàm vestis & externa putrètia, vt vndecimo Metho. cap. 9. Siquidem cum in corpore nostro sint facultates naturales, perpetuò natura putria, vtilia reddere conatur, & sic quod semiputre est cōcoquit, reliquū quod exactè putruit excretioni præparat. Quo fit vt opportunū ad purgandos humores tempus post concoctionem sumi rectè senserit Hippocrates. Quoniā eò tūc meatus aperti sunt, inutilia ab vtilibus secreta, & noxi humores demulsi. Quare errāt toto cælo medici, humores quietos & qui concoqui possunt, medicamentis ante coctionē expurgare tentātes. Illi verò rectè Hippocratis doctrinam exercēt, qui quidem eiusmodi humores opportuno tēpore purgant. Opportunū autem

tem tēpus, nisi quid impediāt, ex cōcoctione petitur: at si humores turgent fuerint, opportunū tēpus ad hos humores purgandos ex concoctione minimè captabis. Nam cū nō quiescunt, nunquam naturę coctionem recipient. Verū cū fluxiles sint (nisi quid impediāt) opportunum tempus ad hos purgandos morbi est principium, vt rectè ex humoris natura in Aphorismis monet Hippocrates.

¶ Caput. XXV. De indicatione
à viribus sumpta.

Ed remanet indicatio, quę à viribus sumitur exercenda, quas quidem vires sui custodiam indicare superius dixi. Hęc indicatio non curatrix est: ex accidenti, tamen ad curationem facit. Propterea quòd cogimur interdū ante medicamentorum vsum vires reficere. Vires autem corpus nostram gubernan-

nantes cum alijs locis, tum nono Methodi Galeno triplices sunt, animalis, vitalis, & naturalis. Quas vires seruare, nihil aliud profectò est, quàm vitā seruare. Maxima tamen vitalis facultatis dignitas est, cuius quidem facultatis cor est origo. Semper enim animal vita fruitur, dum cor suū officiū exercet. Vitales verò vires vehemētes esse ex pulsu potissimū cognoscimus. Si quidem pulsus quamuis plurimum ad vitā non possit, ad vires tamen ostendendas maximi est momenti. Animalis autem facultas propter respirationem maximi momenti est ad vitam. Naturalis verò facultas, cuius iecur est principium & ad portionem ventriculus, non tantæ dignitatis ad vitam censetur, quanquam venarum morbi hanc facultatem vehementem exigūt. Porro collocantur vires corporis nostri in solidis

solidis partibus, carnosis, & spirituosis, his tanquā vitæ instrumentis, illis tanquam actionum principijs. Actiones enim à solidis partibus, vt. 3. de simplicium medicamentorum facultatibus Galenus statuit, perficiuntur. Possunt autem vires corruere tum dissipata substantia harum partium, tum alterata. Itaque principes facultates principijs affectis, & singulis partibus innatæ vires simili modo corrumpuntur. Alteratio verò his partibus duplex contingit, aut tota substantia partes corrumpens, aut qualitate aliqua. Sanè omnibus his modis adhuc virium lapsus duplex censetur, aut per proprium affectū, aut per consensum. Quæ omnia maxima diligētia animaduertēda sunt. Nam siue per proprium affectum, siue per consensum, siue per substantiæ fluorem, siue per alterationem vires labantur,

tur, occurrunt falsim medici, qui indiscriminatim non insipientes corporis affectū, cardiaca medicamenta componunt. Si igitur vires propter substantiæ fluxū labantur, qua ratione sint reficiendæ, nono Methodi, vndecimo & duodecimo Galenus scribit. Si verò alteratione fit lapsus, quo pacto corrigendus sit, ad curatricem Methodum etiā pertinet, quæ quidem affectus præter naturam sanare docet. Si per consensum symptoma cōtingat, ex libro duodecimo methodi & primo artis curatiuæ ad Glauconem, ex quibus sympathiam cognoscimus, corrigere discere. Vnum tamen aduerte substantiæ, aut qualitatis lapsum ex quo vires concidunt, nulla ratione in vniuerso corpore fieri posse, quin cor primum afficiatur: vt tertio de simplicium medicamentorū facultatibus & libro de Marasmo

rasmo Galenus scribit. Ex quo libro quoq; intellige quāquam maximus sit substantiæ lapsus in vniuerso corpore, nunquam tamen tantum in corde, quantum in reliquis partibus inueniri, & meritò. Quoniā cor cū vehementissima facultate tractrice polleat, prius reliquæ partes, quàm cor, penuriam alimenti sentiunt. Hanc autem isagogen ad Methodum tum tuendæ valetudinis, tum medendi morbis conscriptam, bono animo, candide lector accipe.

V ij

Lodouic

LODOVICVS COL-
ladus candido Lectori.
S. D.

SUNT multa maxi-
mè necessaria, quibus
medendi ars constat, ac
perficitur: nihil tamen
vtilius, ac medico magis
necessarium, quàm ea hu-
ius artis pars, in qua de morborum indicatio-
nibus disputatur. Nam etsi omnia quæ mor-
bis profligandis sunt maximè accommoda-
ta, à perito præscribantur medico, ea nullius
utilitatis erunt, nisi adhibitis indicationibus
ægotis accommodentur. Harum, optimus
Medicinæ magister Galenus, adeò fuit ob-
servantissimus, ut in his totam curandi ra-
tionem collocasse videatur. De quibus mul-
ta posteris cõscripta reliquit, sed ea sparsim,
& quæ multo labore, ex varijs illius locis
sunt colligenda. Id cùm perdifficile, & labo-
riosum

AD LECTOREM.

riosum esse viderè, decreui bonorū omnium
utilitati consulere, ac totam huius rei diffi-
cultatem superare. Isagogen itaque ex varijs
Hippocratis, & Galeni locis construxi, in
qua totam indicationum disputationem, me-
dicis adeò necessariam sum cõplexus. Quod
opus, proinde quibusdam non placere, certò
scio, quòd in eo Argenterius vir acutus, ac
medicinæ apprimè peritus, sæpius repren-
hendatur. Qui non vident, id, non repren-
dendi aliqua cupiditate, à me esse factū, sed
ut pro omnium magistro Galeno Argente-
rij calumnijs responderem. Ac ita cū il-
lius dogmata à receptis plurimum recede-
re, ac veritati vehementer repugnare vide-
rem, longior in illis confutandis fui: nequis
novi dogmatis studiosus, Argenterij auctori-
tate commotus, in curandis morbis (non sine
maximo ægotantium incõmodo) decipere-
tur. Iam si ipse Galenū adeò insolèter repre-
hēdit, cui quicquid boni in hac arte est (quod

V iij certè

EPISTOLA

certè est plurimum) acceptum referri debet:
quid mirum, si in ijs, in quibus *Argentarius*
Galenum vehementer errasse contendit, in
eiusdem se plurimum à veritate fuisse alienū
demonstrem? Quare, candide Lector, labo-
rem hunc in communem editū vtilitatem li-
benter accipe, ac boni cōsule: & me ad mul-
tò maiora suscipienda magnopere incitabis.
Vale.

HIERONYMI POLI IN
laudem Magistri sui Colladi.

Mæonidis magni, *Podalirius* atq; *Mæchaon*.
Ille hominum medicus qui fuit, iste deū,
*Phillyrides*q; senex, & *Nympha Coronide* natus
Aeternum sacro carmine nomen habent,
Te *Collade* tamen potius celebrasset *Homerus*
Maxima tu vati cura futurus eras.
Ne tamen officium laude ex aliena requiras
Vt tua post cineres nomina clara forent
Ecce nouum profero misero salutarifer orbi,
Post tua mansurum fata superstes opus.

HEXASTICHON IO AN-
nis Blasij Colladi in lau-
dem patris.

si dare languenti morituro dona salutis,
peneq; labentem sistere posse animam:
Res adeò digna est coelesti numine, vt ipsos
In cælum medicos, & super astra serat:
Quis tibi quaeso pater meritos persoluet honores
Cum facere hæc chartis doceas ipse tuis?

FINIS.

